

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Diplomová práce

**Moderátoři Českého rozhlasu
jako tzv. mluvní vzory**

Bc. Veronika Minářová

Česká filologie

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Pořízka, Ph.D.**

Olomouc 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a také že jsem uvedla veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem v textu použila.

Olomouc, 19. 4. 2017

Bc. Veronika Minářová

Poděkování

Děkuji PhDr. Petru Pořízkovi, Ph.D., za cenné rady a za ochotu při vedení mé diplomové práce. Také děkuji za poskytnutí počítačového programu potřebného k praktické části práce.

Obsah	
Úvod	6
I. Teoretická část	8
1. Rozhlasové médium	8
1.1 Charakteristika rozhlasového média	8
1.2 Specifika mluveného projevu v rozhlase	8
2. Český rozhlas jako veřejnoprávní médium	9
2.1 Český rozhlas Radiožurnál	9
2.2 Český rozhlas Dvojka	10
2.3 Český rozhlas Plus (Rádio Česko)	10
2.4 Český rozhlas České Budějovice	10
3. Zásady ortoepické normy	11
3.1 Ortofonie	12
3.1.1 Vokály	12
3.1.2 Konsonanty	13
3.1.2.1 Oslabení artikulace	13
3.2 Vlastní ortoepie	13
3.2.1 Znělostní asimilace souhlásek	14
3.2.2 Ráz	15
4. Suprasegmentální rovina	16
4.1 Slovní přízvuk	16
4.2. Frázování	17
4.2.1 Přízvukový takt	17
4.2.2 Promluvový úsek	18
4.2.3 Výpověď	18
4.3 Větný přízvuk	18
4.4 Větná intonace	19

4.4.1	Intonační kadence	19
4.4.1.1	Kadence	19
4.4.1.2	Melodém	20
4.5	Mluvní tempo	20
5.	Korpus	20
5.1	Korpus Monolog	21
II.	Praktická část	22
1.	Zaměření praktické části	22
1.1	Materiál	22
1.2	Popis analýzy	23
2.	Analýza	24
2.1	Moderátoři ČRo Radiožurnál	24
2.2	Moderátoři ČRo Dvojka	40
2.3	Moderátoři ČRo Plus (Rádio Česko)	55
2.4	Moderátoři ČRo České Budějovice	83
3.	Porovnání všech mluvčích	87
3.1	Rozdíly mezi moderátory zpravodajství	90
3.2	Rozdíly mezi moderátory ostatních pořadů	92
4.	Shrnutí	94
	Závěr	96
	Literatura	100

Úvod

Ve své diplomové práci se budeme zabývat analýzou mluvních projevů moderátorů Českého rozhlasu. Jelikož jsme se věnovali danému tématu již v práci bakalářské, rádi bychom předmět našeho zkoumání rozvinuli do co nejkomplexnější podoby. Nebudeme se zaměřovat pouze na moravské stanice, ale rozšíříme pole působnosti i na stanice celoplošné a regionální, jež vysílají v Čechách. Z tohoto důvodu se předmětem našeho zájmu staly stanice Český rozhlas Radiožurnál, Český rozhlas Dvojka, Český rozhlas Česko a Český rozhlas České Budějovice.

Nahrané části pořadů získáme z korpusu Monolog, kde je zachyceno šestnáct řečových vzorů z již zmíněných čtyř stanic. Zároveň budeme kriticky přistupovat k daným transkribovaným přepisům. Mluvčí byli vybráni na základě dotazníkových formulářů, ve kterých byli posuzováni laickou veřejností a ohodnoceni patřičnými body.

Oblast výzkumu bude zahrnovat fonetickou analýzu všech moderátorů, ve které se věnujeme ve větší míře jevům suprasegmentální roviny, kterou důkladně analyzujeme podle dostupných studií a článků. Konkrétněji se zabýváme kvantitou a kvalitou vokálů, asimilací konsonantů, přízvukem a intonací v projevu moderátorů. Dále zahrnujeme do práce i analýzu formantovou. Věnujeme se zprávám čteným a také pořadům, které jsou z hlediska připravenosti bohatší, proto jej moderátoři z většinové části rovněž čtou.

Pozornost zaměříme na případné odchylky od výslovnostní normy, a jelikož se jedná o profesionální mluvčí veřejnoprávního média, předpokládáme, že se výkyvy budou vyskytovat spíše výjimečně. Proto je pro naši práci důležitá i zpětná vazba posluchačů, která byla získána na základě dat z dotazníkových formulářů. Výsledky byly uvedeny na webových stránkách korpusu Monolog.

Diplomová práce bude rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou a praktickou. V teoretickém oddíle práce připomínáme veřejnoprávní rozhlasovou žurnalistiku, zaměření a program jednotlivých stanic rádia, zásady ortoepické normy na rovině segmentální a suprasegmentální. A také přiblížíme korpus Monolog, jež jsme využili kvůli jeho funkčním možnostem pro práci se současným jazykem.

V kapitolách praktické části popíšeme materiál nahrávek a také postup, podle kterého jsme ke zkoumaným mluveným projevům přistupovali. Každého z moderátorů jsme podrobili jak fonetické, tak formantové analýze, k nimž jsme měli vždy k dispozici cca desetiminutový záznam pořízený programem korpus Monolog z archivu Českého

rozhlasu. Pomocí kolokací jsme vyhledávali podobné odchylky od výslovnostní normy u jiných promluv téhož moderátora či jsme hledali souvislosti u dalších mluvčích. Formantová analýza byla provedena u každého mluvčího, na základě výsledků budeme znát současnou tendenci týkající se výslovnosti vokálů. Dále budeme hledat příčiny daných výstupů ze zkoumaných dat.

Získané poznatky řádně okomentujeme v poznámkách týkajících se jednotlivých nahrávek, výsledky výzkumu uvedeme v komentářích a poznámkách. Celkové vyhodnocení mluvených projevů všech moderátorů uvedeme v závěrečném shrnutí.

I. Teoretická část

1. Rozhlasové médium

1.1 Charakteristika rozhlasového média

Hlavním specifikem rozhlasu je akusticko-audiální podmíněnost. Největší významovou složku tvoří samozřejmě mluvené slovo a hudba, tudíž jsou kladeny velké nároky na srozumitelnost a kvalitu zvukového záznamu.¹

Další charakteristickou vlastností rozhlasu je jeho schopnost maximální aktualizace, která dává výhodu jak rozhlasovému, tak televiznímu vysílání před tištěnými médii. Včasnost aktuálního dění je díky jednoduchosti přenosu informací v rozhlasovém prostředí největší předností tohoto média. Nejenže je periodicitu zpravodajského servisu častější, ale také má zprostředkovatel zpravodajské relace možnost pozměnit danou zprávu v průběhu dne podle dosavadních nejnovějších informací, které se k posluchačům dostanou prostřednictvím nepřetržitého vysílání během celého dne. Tato výhoda však v současné době nesporně patří i internetovým médiím.²

1.2 Specifika mluveného projevu v rozhlase

Rozhlasový projev je charakterizován skutečností, že mluvčí předává informace pouze foneticky, tzn. zvukově, a posluchač je přijímá jen auditivně. Proto je nutné, aby moderátoři uplatňovali jednotné metrum pro lepší vnímání, musí si uvědomit, že recipient nemá možnost se k řečeným sdělením vrátit. V mluvených projevech vysílaných v rozhlase by tak měla být více uplatňována obsahová nadbytečnost. Mezi komunikátorem a vnímatelem vysílání platí hierarchický vztah, kde mluvčí udává směr při dekódování jazykových prostředků.³

V současné době dochází k tendenci netolerance ze strany mluvčího. Moderátoři se snaží tvořit řeč co nejpohodlněji, což je příčinou nedbalé výslovnosti hlásek, frázování podle potřeby nádechu bez ohledu na význam či stavbu vět a také individuální užívání jazykových prostředků podle vlastního úzu. „Kultura řeči mluvené, zejména její

¹ Perkner S., Slovák L., 1986, s. 27.

² Tamtéž, s. 30.

³ Tamtéž, s. 62.

zvukové formy, začíná tehdy, když mluvčí začne vynakládat úsilí ve prospěch pohodlí posluchače.“⁴

2. Český rozhlas jako veřejnoprávní médium

V dané kapitole bychom se rádi zaměřili na kodex Českého rozhlasu (dále jen ČRo), který zavazuje jeho pracovníky k dodržování určitých pravidel souvisejících s veřejnoprávním médiem. Obecná fakta o ČRo jsme rozvedli v již zmíněné bakalářské práci (srov. Minářová, 2015), kde se věnujeme se v první řadě zmínek o pěstování kultury řeči ve společnosti.

ČRo uchovává ve svém archivu podle svých slov nejlepší projevy českého interpretačního umění jak hudebního, tak i slovesného. V článku 16 je popsána forma jazykového projevu. ČRo je povinen dbát o kultivovanost jazykového projevu. Všichni účastníci vysílání (moderátoři, hlasatelé, redaktoři) by měli představovat vzor správného užívání jazyka. Podle kodexu ČRo spolupracuje s jazykovými odborníky a v případě nejistoty při užití jazykového výrazu je komunikátor povinen vyžádat si jejich stanovisko.⁵

Podle některých odborníků úroveň řečových vzorů klesá po roce 1990. Podle Palkové však v posledních letech dochází ke zlepšení kvality mluveného projevu moderátorů rozhlasu. Některé stanice žádají odbornou veřejnost o posouzení ukázek ze svých pořadů.⁶

2.1 Český rozhlas Radiožurnál

Přední stanice Českého rozhlasu nabízí celoplošně 24 hodin denně aktuální informace z území celé České republiky i ze zahraničí. Dále se dozvíme novinky z dopravního zpravodajství i zprávy o počasí. Zmíněná stanice má síť domácích i zahraničních reportérů, kteří podávají informace i v přímých přenosech.

V analýze se objeví pět moderátorů, kteří na dané stanici působí, a to konkrétně Jana Klusáková, Vladimír Kroc, Martin Křížek, Lucie Weissová a Jakub Železný. Někteří mluvčí čtou zprávy a část z nich moderuje vlastní pořady. Všechny mluvní projevy jsou však z většiny částí nahrávek připravené, a tudíž i čtené.

⁴ Palková, Z., 2008, s. 20.

⁵ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056

⁶ Palková, Z., 2008, s. 21.

2.2 Český rozhlas Dvojka

Český rozhlas Dvojka je celoplošnou tradiční stanicí. Na aktuální informace reagují známé osobnosti prostřednictvím komentářů, ve večerních hodinách probíhá četba na pokračování či víkendové rozhlasové hry. Zároveň Dvojka jako jediná celoplošná stanice vysílá pořady i pro děti.⁷

Na druhé stanici ČRo se rovněž v naší analýze objevuje pět jmen moderátorů dané stanice. Získali jsme nahrávky mluveného projevu Aleše Kouby, Břetislava Turečka, Romana Víška, Renaty Volfové a Vladimíra Žmolíka, z nichž pouze dva jsou tzv. zprávaři, ostatní moderují své pořady v rozhlase.

2.3 Český rozhlas Plus (Rádio Česko)

Český rozhlas Plus je novou stanicí ČRo, která vysílá programy, jež zaznívaly na stanicích 6, Leonardo a Rádio Česko. Poslední zmíněná stanice je i zdrojem záznamů mluveného slova moderátorů pro naši analýzu.⁸

ČRo Plus vznikl 1. března 2013 a vysílá celoplošně jak publicistické pořady, tak také nabízí analytické komentáře, zpravodajství a programy vysílané na třech zaniklých stanicích. Zatímco dva roky od svého vzniku vysílala stanice jen od 16. hodiny do půlnoci, od listopadu roku 2015 vysílá 24 hodin denně. ČRo Plus má být vnímán jako ryze zpravodajská relace paralelně navazující na televizní veřejnoprávní médium ČT24.⁹

Nejvíce mluvčích z audiálních záznamů, jež jsme získali prostřednictvím korpusu Monologu, působilo v Rádiu Česko. Mezi nimiž se objevila jména jako Markéta Bartošová, Šárka Daňková, Ladislav Dvořák, Aleš Kouba, který současně čte zprávy i na ČRo Dvojce, dále Vladimír Kroc, jenž působí i na stanici Radiožurnál, poté Renata Kropáčková a Eva Ziliziová.

2.4 Český rozhlas České Budějovice

Regionální studio ČRo sídlící v centru jižních Čech vysílá programy určené danému kraji od ranních 5 hodin do 19 hodin do večera. Mimo danou dobu je frekvence vyhrazena celoplošnému vysílání ostatních stanic ČRo. Zmíněná regionální stanice je

⁷ Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/dvojka/ostanici/>

⁸ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radio_cesko/exkluzivne/_zprava/radio-cesko-se-louci-poslouchejte-novou-stanici-plus--1173262

⁹ Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/plus/ostanici/>

nástupcem Jihočeského vysílače, který existuje od roku 1945, v tomto roce došlo i k převedení stanice pod zastřešující ČRo. Skladba pořadů je orientována výhradně na region jižních Čech, a to jak výběrem témat, tak také hostů. Na webových stránkách stanice je informace o zaměření stanice, jež směřuje k posluchačům střední a starší generace. Proto nepřekvapí, že na vlnách stanice zazní i dechovka či folklór.¹⁰

V korpusu Monolog jsou k dispozici zvukové záznamy pouze jedné moderátorky ČRo České Budějovice a tou je Ivana Šimánková.

3. Zásady ortoepické normy

„Kultura mluvené komunikace se podstatnou měrou podílí na stavu jazykové kultury současné češtiny.“¹¹

V současné době existuje ve výslovnosti češtiny množství diferencí a kolísání. Potřeba normativnosti se objevila ve chvíli, kdy se jednalo o nějaký druh mluveného projevu. Zejména po rozšíření působnosti rozhlasu a televize dosah a význam veřejného mluveného slova stoupá. O korektnost výslovnosti se však nezajímají pouze profese spojené se sdělovacími prostředky, ale i povolání, u kterých je veřejný projev podstatný.¹²

Pro správné a dokonalé zacházení s mluvními orgány a zvukovými prostředky řeči je používán termín dikce neboli technika mluveného slova zahrnující korektní dýchání, tvoření hlasu a tvoření hlásek (artikulaci).¹³

Podle Palkové existují 3 okruhy majoritních nedostatků v mluvených profesionálních projevech, a to deformace vokálů, nelogické umístění větné intonace a neúměrně rychlé tempo.¹⁴ Ve své práci se budeme kromě jiných jevů zaměřovat na zmíněné nejproblematictější složky prohrěšků. Abychom postihli oblast deformace vokálů, zvolili jsme formátovou analýzu, jež nám pomůže odhalit výkyvy na naměřených hodnotách. Ty porovnáme s normativními čísly uvedenými v odborné literatuře. Také jsme si ve fonetické analýze všimli umístění právě větné intonace, která je důsledkem chybného porozumění informacím v projevu. Součástí fonetické analýzy je také výpočet mluvního tempa u jednotlivých moderátorů, jenž nám pomůže objasnit důvod vyššího či nižšího výskytu prohrěšků. Často dochází k nekorektní

¹⁰ Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cb/ostanici/>

¹¹ Palková, Z., 2008, s. 9.

¹² Hůrková, J., 1995, s. 7-8.

¹³ Hála, B., 1958, s. 13.

¹⁴ Palková, Z., 2008, s. 20.

artikulaci na základě neúměrně vysokého tempa, jak jsme zjistili v práci bakalářské (srov. Minářová, 2015).

3.1 Ortofonie

Zmíněná část ortoepie, chápané v širším pojetí, podává ortoepická pravidla jednotlivých hlásek, jež pojmáme jako základní zvukové prvky řeči. Vydělujeme je na dva segmenty, a to na vokály (samohlásky) a konsonanty (souhlásky). Důsledkem tvoření vokálů jsou tóny, naopak při tvorbě konsonantů dochází ke vzniku šumů.¹⁵ Komplexní tvoření samohlásek a souhlásek jsme rozvedli již v bakalářské práci (srov. Minářová, 2015), proto se v dalších kapitolách věnujeme pouze odchylkám od výslovnostní normy, jež jsou v mluvených projevech považovány za nejproblematictější.

3.1.1 Vokály

Zaměříme-li se na kvalitu samohlásek, zjistíme, že častými prohřešky jsou otevřené a úzké samohlásky. V současné době se setkáváme s tendencí k otevřenosti, a to zejména u předních vokálů [i-í] či [e-é] a zadního vokálu [o]. Zmíněné vokály svoji otevřenost projevují posunováním se směrem dolů k nižším hláskám, a to konkrétně $i \rightarrow e$ a střední vokály $e, o \rightarrow a$. Přestože otevřenou výslovnost posuzovali autoři starších příruček výslovnostní normy (1940 a 1967) jako projev odchýlené výslovnosti středočeské oblasti, dnes se setkáváme s danou tendencí i na Moravě (srov. Minářová, 2015). Nutno tedy konstatovat, že se jedná o jev, který se rozšiřuje do měřítka celorepublikového.

S úzkými samohláskami, které se projevují posunem směrem k vyšším fonémům, se setkáváme spíše v nářečních oblastech, proto se daná problematika profesionálních mluvčích příliš netýká.¹⁶

V současných mluvených projevech pronášených veřejně je podstatnou odchylkou zkracování či naopak dloužení vokálů. Prohřešky v kvantitě samohlásek se vyznačují především nespisovným zkracováním dlouhých vokálů. Přestože se daný problém týká všech vokálů, největší výskyt zaznamenáváme u vysokých fonémů.¹⁷

¹⁵ Hůrková, J., 1995, s. 17.

¹⁶ Tamtéž, s. 18-19.

¹⁷ Tamtéž, s. 20.

3.1.2 Konsonanty

Prohřešky, které se odklánějí od základních českých podob souhlásek a vyskytují se ve veřejných projevech spisovných, mají různé příčiny. Jedná se buď o odchylku z důvodu nářečního vlivu mluvčího, nebo se setkáváme s individuálními vadami řeči či se komunikátoři dopouštějí nedbalé výslovnosti.¹⁸ V projevech veřejnoprávního rozhlasu nejčastěji zaznamenáváme právě poslední příčinu, a to nedostatečně energickou artikulaci. Proto se dané problematice věnujeme v následující podkapitole.

3.1.2.1 Oslabení artikulace

V dané podkapitole bychom postihli problematiku odchylek zaviněných oslabením artikulace. Nejčastěji dochází k nedostatečné výslovnosti či úplného zániku souhlásek, a to zejména u [v, j, k, l], v největší frekvenci se daný jev objevuje mezi dvěma samohláskami, kde dochází k redukovaným podobám, například [druhéo] místo druhého a tak dále.

V dané souvislosti je nejproblematictější vokál *j*, který je svou náročností blízký vysokému vokálu *i*. Pak může dojít k případům, kdy mluvčí má mluvčí vyslovit *dej jí to*, ale zredukuje danou výpověď na [dejíto].

Pokud má mluvní projev rychlejší tempo, dochází k vynechání konsonantu *m* na konci slov, daná deklinace je přitom v českém prostředí velmi častá. Nedostatečnou výslovností tak vzniká pazvuk, který se připojí k samohlásce. Hůrková uvádí příklady, kde daný konsonant musí zaznít, ale v projevech se tak neděje, například *jsou zážitkem zprostředkovaným moderním tancem*.¹⁹

K redukci samozřejmě dochází i u dalších skupin konsonantů, typickými příklady jsou chybně vyslovená slova, a to [řebík], [zvlášně] a také [jedenác] či [jedenást].²⁰

3.2 Vlastní ortoepie

Ortoepii definujeme jako „soubor obecně platných zásad a pravidel správné výslovnosti“.²¹ V dané definici je ortoepie chápána v širším pojetí, kde zahrnuje jak

¹⁸ Hůrková, J., 1995, s. 22.

¹⁹ Tamtéž, s. 24.

²⁰ Tamtéž, s. 35.

ortofonii, tak i ortoepii vlastní. V diplomové práci chápeme ortoepii jako vlastní, jež zahrnuje artikulační procesy, které zapříčiňují změnu hlásek či vznik hlásek nových. Zmíněné výsledky přechodů mluvidel do jiných postavení jsou součástí spisovné výslovnostní normy.

3.2.1 Znělostní asimilace souhlásek

V dané podkapitole bychom postihli nejčastější odchylky týkající se chybného spojování konsonantů. V češtině se souhláska předcházející řídí podle souhlásky, jež po ní následuje, což nazýváme asimilací zpětnou neboli regresivní. Rodilý český mluvčí se od základních pravidel spodoby párových souhlásek obvykle neodchyluje. Uvádíme pouze ty typy pravidel, u nichž se objevuje zdvojená výslovnost, nebo je norma doporučuje anebo je odborná literatura považuje za nenormativní, a tudíž často chybně užívané.

a) Možnost dvojí výslovnosti

V současné češtině akceptuje norma obojí výslovnost u spojení *sh*, a to variantu [*sch*], jež převládá v Čechách, a [*zh*], kterou uslyšíme spíše na Moravě. Souhlásky nepárové se znělostní asimilace neúčastní a jsou vždy znělé.

Za normativní se považuje spojení dásňových souhlásek [*t*, *d*] a sykavek [*s*, *š*]. Uváděným příkladem může být slovo [*d'eckí*], kde se uplatňuje zjednodušená výslovnost v důsledku menšího pocitu skladu slova.

Připuštna je zjednodušená výslovnost u sloves tvaru *být*, kde moderátoři nemusí vyslovit počáteční písmeno *j*, naopak se v neutrálních veřejných projevech (rozhlasové či televizní vysílání) plná výslovnost působí jako nepřirozená, popř. hyperkorektní.

b) Doporučení výslovnosti

Doporučení výslovnosti se souhláskou neznělou na konci kmene se vztahuje ke slovům typu [*buťme*]. Za nenormativní se považuje podoba souhlásky znělé v imperativním tvaru slovesa v 1. os. č. mn., například [*kubme*].

Zdvojená výslovnost obou stejných souhlásek se doporučuje ve všech případech, kde by mohlo dojít k vážným změnám smyslu jako *racci* a *raci* a tak podobně, ale na švu předpon *před-*, *od-*, *nad-*, *roz-* a *bez-*.

²¹ Hůrková, J., 1995, s. 20.

Také na švu předpon nebo na hranici slov u předložek, které končí [t, d], ve spojení se souhláskami [s, š] se doporučuje nezjednodušená artikulace. Ve spojení d + z a d + ž příručka opět radí vyslovovat obě hlásky, to samé platí u dvojic t + c, t + č, d + c, d + č.

Dále se nedoporučuje u souhlásek [t, d, n] měkčit jejich podobu ve spojení se jménem a v mezisloví.

c) Nenormativní výslovnost

Rušivě působí v profesionálních projevech zejména spojení párové a nepárové souhlásky v na hranici dvou slov, kde mluvčí vysloví znělou souhlásku, konkrétně [náž_malí] nebo [pokud_mi]. Za další zcela nenormativní jev je považován tvar slovesa *být*, kde mluvčí užije znělý konsonant před *m*, a to například [zme]. Rovněž se nevyslovuje znělá předložka v případech [ze sestrou].

Jako odchylku od výslovnostní normy chápeme i přizpůsobování ostrých sykavek k tupé polosykvavce [č], a to například [ščasat] nebo [heščí], nebo splývavou výslovnost u ostrých sykavek s polosykvavkami, dochází tak k chybné redukci souhlásek, a to konkrétněji u slov [přešedesát] místo *přes šedesát* či [muski] místo *mužský*.²²

3.2.2 Ráz

Jeho přítomnost přispívá k větší srozumitelnosti mluveného projevu. Označujeme jím zvláštní začátek samohlásky po pauze. Na užití rázu záleží znělost či neznělost koncové souhlásky předcházejícího slova. Při použití rázu je předcházející konsonant vždy neznělý.²³

Za normativní se považuje realizace rázu po neslabičných předložkách, a to [s ?evropi], [k ?evje] atd. Česká výslovnostní norma doporučuje užívat rázy po nepřízvučné slabice, například ve spojení [proč ?otevřeš] a [bil ?unaven]. Dále při setkání dvou stejných, ale i různých vokálů na hranici předložky a slova, jež začíná samohláskou, v příkladech [po ?objede] a [do ?ulice]. Na švu slabičné předpony končící samohláskou a slovního základu s vokalickým začátkem je rovněž doporučeno dodržet realizaci rázu, například [do?opravdi] a [po?učit]. Dále už uvádíme jen příklady

²² Hůrková, J., 1995, s. 27-34.

²³ Palková, Z., 1993, s. 325-326.

jednotlivých typů, kde by mluvčí měli v profesionálních projevech užít rázy, a to [nej?obtěžnější], [pot ?oknem], [jiho?americký] a [celá ?evropa].

Podle Hůrkové proniká v současné době absence rázu i do projevů profesionálních, konstatuje, že ráz je spíše na ústupu.²⁴

4. Suprasegmentální rovina

Systém suprasegmentálních jevů není v oblasti jazyka dostatečně popsán. Důvodem jsou hůře ukotvená pravidla, jež by napomohla k deskripci zvukové kvality s využitím funkcí, jež by korespondovaly se strukturou jazyka daného projevu s individuálními schopnostmi mluvčího (rytmika, síla, barva hlasu atd.). Na úrovni suprasegmentálních zvukových vlastností pracujeme s principem kontrastu, jelikož nelze ukotvit dané jevy na stabilních jednotkách. Dochází zde k hierarchickému uspořádání zvukových kvalit a k posuzování vztahů mezi danými segmenty mluvného projevu.²⁵

Základní stavební jednotkou souvislé řeči je slabika, jež je zároveň nejmenší reálnou jednotkou při tvoření řeči i při percepci.²⁶ Suprasegmentální jevy rozdělujeme podle úrovně zkoumané promluvy, a to na stupeň slova, věty a textu jako celku. Na strukturní úrovni slova využíváme zejména slovní přízvuk a přízvukový takt. Suprasegmentálními vlastnostmi ve větné vrstvě jsou větná intonace, intonační kadence, promluvový úsek, výpověď jako zvuková jednotka a větný přízvuk. Ve své práci se opíráme zejména o terminologii Zdeny Palkové a její publikaci *Fonetika a fonologie*. V následujících podkapitolách se budeme snažit přiblížit prostředky popisu, čímž jsou myšleny zvukové jednotky souvislé řeči. Pojem frázování jsme pojali jako hierarchizující prvek pro členění souvislé řeči.

4.1 Slovní přízvuk

Výklad daného pojmu je zatím málo uspokojivý, přestože „přízvučnost“ je uživateli jazyka dobře slyšitelná, jeho popis či chybné provedení se však projevují jako náročně popsatelné. Tak jako v celé suprasegmentální rovině, i slovní přízvuk je evidován na základě kontrastu mezi jednotlivými slabikami.²⁷

²⁴ Hůrková, J., 1995, s. 25-26.

²⁵ Palková, Z., 1993, s. 148.

²⁶ Tamtéž, s. 152.

²⁷ Tamtéž, s. 156.

V jazykovědě se setkáme se dvěma pojmy týkající se daného jevu, a to s přízvukem a akcentem. Jednotlivé koncepce s danými termíny pracují odlišně. Akcent je v konkrétní výpovědi, kde bývá charakterizován prostřednictvím melodie. Pojem přízvuk je chápán jako potenciální vlastnost určité slabiky ve slově, na niž může být akcent realizován, čímž se myslí strukturní vlastnost. Takto pojmy užívá Bolingerova koncepce a také teze založené na komplexní intonační analýze výpovědi uplatňují termín přízvuk v identickém chápání.²⁸

4.2 Frázování

Daný termín je užíván pro významové a logické členění výpovědi na kratší úseky. (Hůrková, s. 41)

4.2.1 Přízvukový takt

Přízvukový takt chápeme jako skupinu slabik podřízených jednomu slovnímu přízvuku. Daný termín je charakterizován kontrastujícím vztahem mezi přízvuknou slabikou a ostatními slabikami nepřízvuknými. Rozlišujeme takty sestupné, vzestupné a obstupné. Lze předpokládat, že takt je reálná jednotka zakotvená v povědomí každého uživatele jazyka, jako je tomu například v češtině.²⁹

Nelze však přízvukový takt nahradit pojmem úsek. Takt se od promluvového úseku liší tím, že komplexnost taktu je založena na jednom přízvukném slově, jež je případně doplněno několika nepřízvuknými slovy, to znamená, že fonetický, přízvukový takt je dán seskupením nepřízvukných slabik kolem jediného přízvuku slovního.

Příklad: Jednou | z příčin || tohoto | podivínství || byla...

Ve zmíněném příkladu je potvrzena teze, jež dokládá, že hranice přízvukového taktu mohou být ohraničením promluvového úseku, opačné tvrzení již však možné není.³⁰

4.2.2 Promluvový úsek

Uživatel jazyka vnímá i promluvový úsek, jenž je jednotkou primárně zvukovou, jako propojený intonační komplex. Daný termín je patrně výraznější jednotkou, než

²⁸ Palková, Z., 1993, s. 157.

²⁹ Tamtéž, s. 158.

³⁰ Daneš, F., 1959, s. 9-10.

přízvukový takt.³¹ V rámci úseku je třeba studovat melodii a přízvuk jak po stránce formy, tak i po stránce jejich funkce a významu. Separace úseku je možná na základě přítomnosti pauz, jimiž oddělujeme danou část od ostatního celku promluvy.

Příklad: Informovali jsme o výsledcích pokusu / našeho spolupracovníka.

Informovali jsme / o výsledcích pokusu našeho spolupracovníka.

Z hlediska češtiny je promluvvý úsek důležitý i na poli významu. Změnou hranice mezi jednotlivými částmi věty může dojít ke změně porozumění daného textu. Hranice lze vymezit na základě poslechu zvukových kvalit. Podle Palkové „se obecně předpokládá vliv melodému a možnost pauzy“.³²

Častou odchylkou od správného logické i rytmického členění věty je rozpojování těsných spojení (větných dvojic). U moderátorů dochází ke zmíněným prohřeškům při rychlém čtení textu. V příkladu uvádíme nejdříve chybné užití členění promluvy.

Příklad: Vyslechli jste Písně o mrtvých | dětech Gustava Mahlera.

Vyslechli jste | Písně o mrtvých dětech | Gustava Mahlera.³³

4.2.3 Výpověď

V kontextu fonetiky je výpověď vnímána jako zvuková jednotka, i přes to, že je ze syntaktického hlediska neuzavřená či nesprávně realizovaná. Uvnitř výpovědi může být přítomno více promluvvých úseků. Hranice výpovědi se vydělují podobně jako u promluvvého úseku, jemuž je daný termín hierarchicky nadřazen.³⁴

4.3 Větný přízvuk

Při tvoření mluveného projevu jsou některá slova zvýrazňována, čímž je realizován větný přízvuk. Na slovo může být kladen důraz z důvodu významově věcného, součástí charakteristiky úseku či výpovědi nebo z důvodu pragmatického, a to jako vedlejší produkt techniky řeči, například po nádechu, zvyk mluvčího atd.³⁵

³¹ Palková, Z., 1993, s. 163.

³² Palková, Z., 1993, s. 163.

³³ Hůrková, J., 1995, s. 42.

³⁴ Palková, Z., 1993, s. 164.

³⁵ Tamtéž, s. 165.

Každá věta obsahuje jednu výraznou prominenci, tím je myšlen jeden větný přízvuk. Nejčastěji je zvýrazněn zesílením významově nejprogresivnějšího slova. Dané pojetí je však nedostatečné. Zvukové experimenty prokázaly, že základní jednotkou pro určení větného přízvuku není věta, nýbrž musíme brát v potaz intonační celek, čímž je myšlen promluvový úsek.³⁶

4.4 Větná intonace

Hlavním předmětem intonace je průběh výšky tónu ve větě nebo v její části. Daný pojem je považován za nejstarší termín větné prozodie. Intonace je považována za univerzální charakteristiku struktury jazyka. Intonace byla zachycována k rozlišení různých komunikativních situací. Můžeme tak odlišit ukončenost a neukončenost vět, zaznamenat rozdíly mezi doplňujícími a zjišťovacími otázkami nebo evidovat prosté sdělení. V češtině pozorujeme odlišení průběhu intonace například kontrastem tzv. klesavé a stoupavé kadence, je-li záměr mluvčího pronést oznamovací větu, či zjišťovací otázku.³⁷

4.4.1 Intonační kadence

Intonaci popisujeme zejména na charakteristikách týkajících se směru výškových změn. Zmíněné charakteristiky jsou vyabstrahovány z rozmanitosti konkrétních intonačních průběhů. Termínem intonační kadence je myšleno pojmenování pro nejmenší abstraktní melodické schéma, jež se v průběhu popisu vyděluje. Na kadenci je možno nahlížet dvěma způsoby.³⁸

4.4.1.1 Kadence

Prvním z nich je přístup, jenž pokládá kadenci za jev s výhradně zvukovými vlastnostmi. Kadenci vnímáme jako změnu ve výšce tónu, která je ohraničena absencí jedné či více změn v jedné jednotce, proto rozlišujeme kadenci stoupavou, klesavou a rovnou. Průběh intonace tedy značí souběh kadencí následujících po sobě. Daný způsob popisu kadencí můžeme využít při kratších výpovědích, kde je řetězec kadencí oddělen pauzami. Daný přístup nazýváme popisným – kadence jako zvukově popisné schéma.³⁹

³⁶ Palková, Z., 1993, s. 165.

³⁷ Tamtéž, s. 160-161.

³⁸ Tamtéž, s. 161.

³⁹ Tamtéž, s. 162.

4.4.1.2 Melodém

Další přístup vnímá kadenci jako zvukově funkční, pro niž je východiskem vztah intonačního schématu ke stavbě jazyka. Kadence je ohraničení podle funkčnosti dané věty v tradičním popisu syntaxe při určování rozdílů v intonaci mezi jednotlivými typy vět. Důležitost rozlišení obou přístupů k danému termínu nastává v okamžiku, kdy například v češtině u zjišťovací otázky určíme kadenci stoupavou v pojetí funkčním, ale v popisném přístupu odlišujeme průběh stoupavé nebo stoupavě-klesavé kadence. Palková pro zjednodušení terminologie užívá pro daný typ kadence pojem melodém.⁴⁰

Mezi základní typy melodémů řadíme ukončující klesavý, jenž se používá u vět oznamovacích, rozkazovacích a doplňovacích otázek. Mezi další druhy Palková řadí melodém ukončující stoupavý, jenž je patrný u zjišťovacích otázek, u nichž předpokládáme odpovědi typu ano, či ne. U zmíněného typu je zvuková podoba kadencí nejvíce stabilní, můžeme říci vyhraněná. Pokud chce mluvčí naznačit, že daná výpověď bude pokračovat, použije melodém neukončující.⁴¹

Ve své diplomové práci budeme pojímat kadence jako zvukově popisné schéma při deskripci průběhu intonace promluvy moderátorů a také si budeme všimnat správně užitého melodému.

4.5 Mluvní tempo

Nejvíce se o mluvní tempo zajímali v českém prostředí Bartošek (1974) a Palková (1993), věnovali se jak čtenému, tak spontánnímu projevu. Pouze Bartošek však ve své studii uvádí mluvní tempo pouze televizních a rozhlasových moderátorů. Palková do své učebnice zahrнула i hodnoty projevů neprofesionálních mluvčích (srov. Minářová, 2015).

5. Korpus

Jazykový korpus obsahuje soubor autentických záznamů, ať psaných, či mluvených projevů, jež jsou transportovány do elektronické podoby. Nespornou výhodou korpusu je vyhledávání jednotlivých kolokací (slova a slovní spojení), umožní tak výzkumným pracovníkům registrovat jazykové jevy v jejich přirozeném kontextu.

⁴⁰ Palková, Z., 1993, s. 162.

⁴¹ Tamtéž, s. 308.

Rovněž korpus umožňuje vyhledat četnost jednotlivých fenoménů, což do vzniku daného korpusu nebylo myslitelné.⁴²

Český národní korpus od roku 2000 vydává stamilionové korpusy psané formy v řadě SYN, jež jsou vydávány každých pět let. Poslední korpus byl zveřejněn v roce 2015. Jedná se o nejzásadnější projekt ČNK a má registrovat synchronní úzus. Základním úsilím je co možná nejširší možnost zkoumání současného jazyka.⁴³

5.1 Korpus Monolog

Pro účely diplomové práce jsme se rozhodli využít korpus Monolog, a to z toho důvodu, že reflektuje mluvenou formu projevu šestnácti moderátorů Českého rozhlasu. Prostor jak mluvenému, tak zároveň veřejnoprávnímu médiu dává největší ze všech dostupných korpusů. Výhodou daného korpusu jsou ortografické přepisy mluvních projevů moderátorů.

Korpus obsahuje dvě verze, a to Monolog 1.0 a Monolog 1.1. První verze z roku 2013 obsahuje nahrávky čítající téměř 300 minut, v nichž se objevilo na 40 tisíc slov. Záznamy byly zpracovány v roce 2012 a pocházejí z let 2008 až 2011. Druhá verze měla vyjít v roce 2016, má obsahovat až 340 minut mluveného slova a současně má nabídnout až 45 tisíc slov. Autentické projevy byly získány z archivu Českého rozhlasu, a to konkrétně nahrávky ze čtyř stanic. Do korpusu byli zařazeni ti mluvčí, o kterých bylo možné zjistit více informací a kteří měli co nejvíce nahrávek. Dále byl kladen důraz na vyváženost pohlaví a také byl sledován regionální původ mluvčích.⁴⁴

My jsme se snažili pro naši práci využít novější verzi korpusu, v obou verzích se však objevují stejné mluvené projevy. Proto jsme zanalyzovali projevy profesionálních mluvčích z let 2008 až 2011. Až na jednoho moderátora všichni moderátoři stále v Českém rozhlase pracují. Důvodem, proč jsme při práci využili daný korpus, je pragmatická, můžeme postihnout více jevů najednou u několika mluvčích a zároveň zaznamenat výkyvy mezi ortografickým přepisem a mluvenou formou jazyka.

⁴² Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:korpus>

⁴³ Dostupné z: <https://www.korpus.cz/toolbar/uploads/1583/Cvrcek-Cermakova-Kren.pdf>

⁴⁴ Dostupné z: <http://monolog.dialogy.org/?q=node/2>

II. Praktická část

1. Zaměření praktické části

Úkolem dané diplomové práce bylo posoudit, zda projevy moderátorů celoplošných i regionálních stanic ČRo odpovídají ortoepickým normám. Za tímto účelem jsme využili nahrávek pořízených korpusem Monolog, jež byly převzaty z archivu ČRo. Zvukové záznamy jsme podrobili jak fonetické, tak i formantové analýze. Zkoumali jsme veřejné výstupy šestnácti moderátorů, kteří pracují na čtyřech stanicích ČRo. Mluvčí jsme rozdělili podle převažující působnosti v jednotlivých odnožích rozhlasu.

Ve fonetické analýze jsme se všimli odchylek od výslovnostní normy. Zaměřili jsme se jak na rovinu segmentální, tak i suprasegmentální. V rovině segmentální jsme se snažili postihnout výkyvy v kvalitě a kvantitě vokálů, v kvalitě konsonantů, kde jsme si všimli i vynechání či zredukování daných hlásek, dále užití tzv. rázu a v neposlední řadě jsme se věnovali tomu, zda moderátoři korektně asimilují hlásky vedle sebe.

Suprasegmentální rovina je z pohledu popisu češtiny individuálnější, proto je obtížnější zaregistrovat výkyvy od ortoepické normy. Suprasegmentální rovina zachycuje jevy sloužící k segmentaci mluveného projevu. Za stěžejní body výzkumu jsme považovali slovní a větný přízvuk, frázování, intonaci, kadenci, pauzy a mluvní tempo moderátorů.

Ve fonetické analýze jsme formovali klasifikaci chybných jevů podle toho, zda docházelo k daným výkyvům jen výjimečně, opakovaně, nebo zda dokonce nedocházelo k systémové pravidelnosti četnosti prohrěšků.

Formantová analýza zahrnuje hodnoty jednotlivých vokálů každého z moderátorů. Formantová analýza slouží především k tomu, abychom zjistili, zda u moderátorů nedochází k systematickým výkyvům. Nekorektně vyslovované vokály jsou právě jedním ze tří nejproblematičtějších oblastí v souvislosti s mluvenými projevy ve sdělovacích prostředcích. Proto považuje danou analýzu za klíčovou pro naši práci. Srovnávali jsme naměřená čísla s formanty, jež udává Palková ve své učebnici *Fonetika a fonologie*.

1.1 Materiál

Jak jsme již zmínili v úvodu, materiálem pro analýzu byly nahrávky získané z korpusu Monolog, jenž využil archivu ČRo. Auditivní záznamy byly pořízeny v letech

2008 až 2011, starší roky nahrávek jsou z toho důvodu, že do korpusu se zpracovaly v roce 2012 a mladší nahrávky jsme nezískali. Téměř všichni moderátoři v rozhlase stále pracují, proto nepovažujeme delší časový odstup za problematický.

Ze záznamů byly vyňaty všechny rušivé elementy neslučující se záměrem analýzy projevu pouze jednoho mluvčího, proto se tvůrci korpusu vyvarovali všech znělek, hudebních složek pořadů a projevů ostatních účastníků komunikátu.

Fonetické analýze jsme podrobili vždy minutový celek výpovědi, který tvoří jeden segment daného projevu. Dále jsme však měli k dispozici vždy zhruba devítiminutový záznam z jiného dne či pořadu, abychom postihli problematické jevy i v jiných časových či situačních promluvách.

Pro formantovou analýzu jsme využili formantový software Praat, v němž jsme zjistili naměřené hodnoty jednotlivých vokálů, které jsme následně zpracovali do grafů pro lepší přehlednost měření.

1.2 Popis analýzy

Hlasový záznam získaný z korpusu Monolog je transkribován s použitím následujících značek. Každý moderátor má přesně transkribován cca minutový záznam, přičemž jsme využili pravidel pro zjednodušený fonetický přepis. To znamená, že pro některé jevy užíváme snadnější způsob přepisu užívaného v odborné literatuře (např. dlouhé vokály značíme ortografickým přepisem, pokud se nejedná o chybné dloužení vokálů). Prohřešky a chyby vyskytující se mimo tuto minutovou nahrávku byly přepisem zaznamenány pouze v konkrétním případě, pokud to však bylo nutné, zasadili jsme příklad do kontextu. Pokud nebyla nutnost zaznamenání v celých větách, byla přepsána pouze slova nebo slovní spojení.

Seznam značek pro fonetickou analýzu:

+ vynechaná hláska

? ráz

_ vynechaný ráz

↑ stoupavá kadence

→ mírně stoupavá kadence

↓ klesavá kadence

/ pauza

√ nádech

- : prodloužená hláska (původně krátký vokál nebo zaváhání u konsonantu)
- ' slovní přízvuk (nevyznačujeme všechny slov. přízvuky)
- " větný přízvuk
- ~ chybějící slovní přízvuk
- & hezitace

prohřešek vůči zásadám ortoepické normy

Při formantové analýze jsme si vybrali pro daný foném deset příkladů. Změřili jsme hodnoty u vokálů, jež se nacházely v iniciální a finální pozici a také uprostřed slova.

U každého vokálu zvlášť jsme změřili první i druhé formanty na počátku zvukového začátku hlásky, uprostřed a na konci daných samohlásek. Hodnoty formantů jsme zapsali do příslušných tabulek, které jsme zpracovali v programu Microsoft Excel 2010 do podoby grafů. Cílem každého moderátora by měla být jeho korektní artikulace, tudíž vytvoření vokalického trojúhelníku, který má co možná nejpřesněji modelovat trojúhelník podle hodnot normativních předloh jednotlivých vokálů.

Naměřené položky porovnááme se shrnutím, které uvedla Palková ve *Fonetice a fonologii*. Samohlásky lze měřit v Hz, a to při zmíněné formantové analýze, kde je možné změřit hodnoty formantů jednotlivých hlásek. Palková shrnula rozmezí prvních a druhých formantů u českých krátkých i dlouhých vokálů. Souhrn je tedy následující:

Tabulka č. 1

Hláska	F1	F2
i, í	300–500 Hz	2000–2800 Hz
e, é	480–700 Hz	1560–2100 Hz
a, á	700–1100 Hz	1100–1500 Hz
o, ó	500–700 Hz	850–1200 Hz
u, ú	300–500 Hz	600–1000 Hz

Do komentářů uvádíme pouze vychýlení, které je u jednotlivých formantů více než poloviční či kolísá na 50 % naměřených hodnot. Také přihlížíme k tomu, v jaké míře se číslo liší od normativních výsledků formantů.

2. Analýza

2.1 Český rozhlas Radiožurnál

Jana Klusáková

Klusáková moderuje publicistické pořady na Radiožurnálu. Ve veřejnoprávním rozhlase pracuje od roku 1995.⁴⁵

Týden v kultuře (26. 7. 2009)

<00:01:45> (cca 1 minuta)

[týden v kultuře uvádí / "nové knihy ↓ √"sicilské vnitrozemí je "mimořádně odměřené rezervované ?a neprostopné ↓ √?a "?ohlušující říxo které tam panuje √se ?odráží ?i v lidey kteří v něm žijí ↓ √?ale já si řekla ↑ že říxo je příznakem "tajemství ?a záhad ↓ ?a já tajemství ?a záhadi "miluji ↓ √řiká protagonistka "prázdninového románu / √"marleni de plasi ↑ léto na sicíliji ↓ překlad darja dvořáková ↓ nakladatelství "bé bé art dalo knize pottitul "příbjex života ?a láski ↓ √mohl bi také znít jak ří xudí k tomu šťastí přišli ↓ ?aspoň na stránkáy knihi ↓ višlo prázdninové dvojčíslo časopisu "sankvis s podtitulem zdraví život je umnění ↓ s kreboú "jiřího slívi → ?a s reportáží "ze slívova ?ateljéru ?uvnitř listu ↓ √"z dalšíy četníx materiájálú ?upozornuji na ?opsáhlí článek √"karlúv most →]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní kvalita konsonantů	0 případů
Nekorektní asimilace znělosti	1 případ
Chybné užití kadence	2 případy
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	250 slabik za minutu (4,2 slabik za sekundu) = pomalé tempo

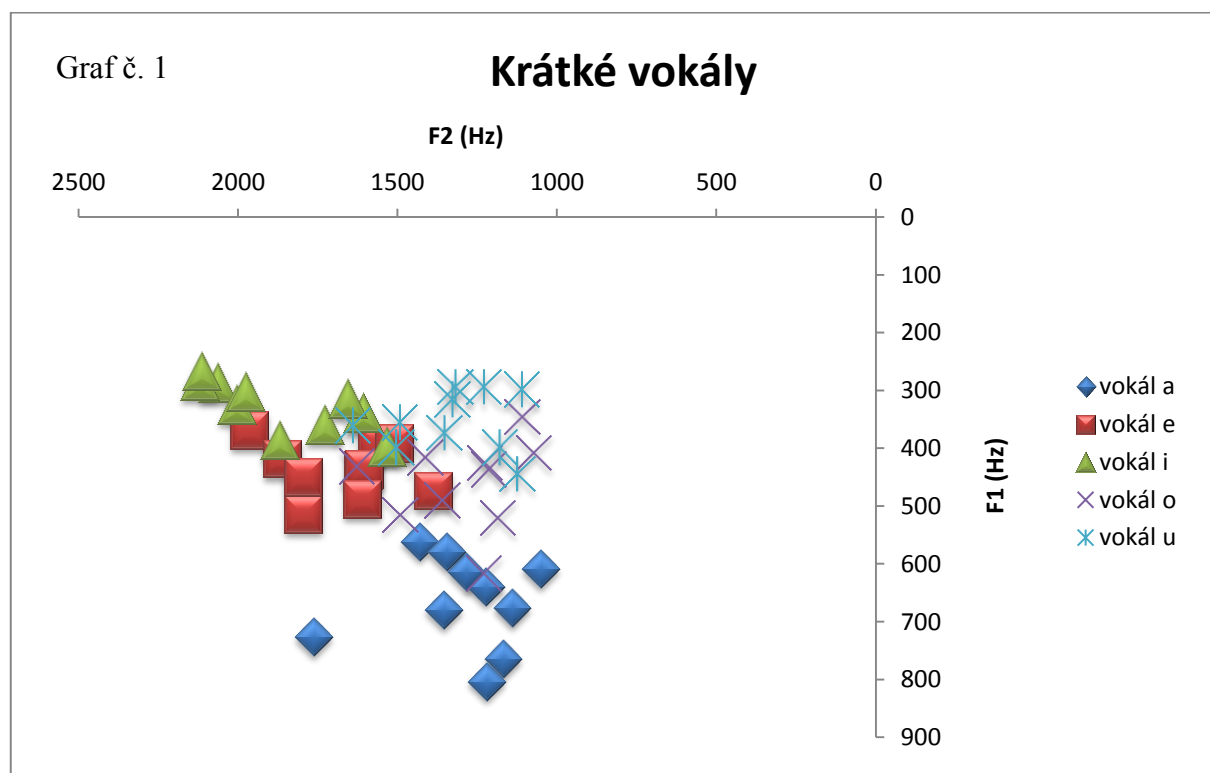
Moderátorka Klusáková disponuje nejpomalejším tempem ze všech kolegů v rádiu, tím pádem se dopouští minima chyb. Dopustila se jednoho prohřešku, a to

⁴⁵ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/radiozurnal/_osoba/3828

krácení vokálu [i] ve slově *uvádí*. Dále užila stoupavou kadenci tam, kde chtěla naznačit pokračování výpovědi. Došlo k chybné asimilaci znělosti, kde Klusáková vyslovila [de plasi] místo *de Blasi*. V minutovém projevu hlasatelky však nedošlo k žádným pravidelným výkyvům. Frázování výpovědi na úseky je korektní.

V dalších částech promluvy jsme shledali jako pravidelný jev příliš často se objevující stoupavou tendencí v kadenci, například [po dvacáté hodíňě ↑]. Daný výkyv lze považovat za pravidelný a vlastní moderátorce. Dále jsme zaznamenali nepřesnou výslovnost ve slově [ixpres], kde byl vokál [e] zúžen ve vyšší. Ve slově *salát* neuzila správně vokál [a], důsledkem bylo odchýlené slovo [selát], danou kvalitu hlásky jsme změřili i ve formantové analýze (viz níže). Také jsme registrovali redukovanou artikulaci ve slově *příručku*, a to ve znění [pšíručku]. Přesto ale musíme konstatovat, že jsme v celé nahrávce další větší výkyvy od výslovnostní normy nepozorovali. Klusákovou lze tedy považovat za adekvátní řečový vzor.

Formantová analýza:

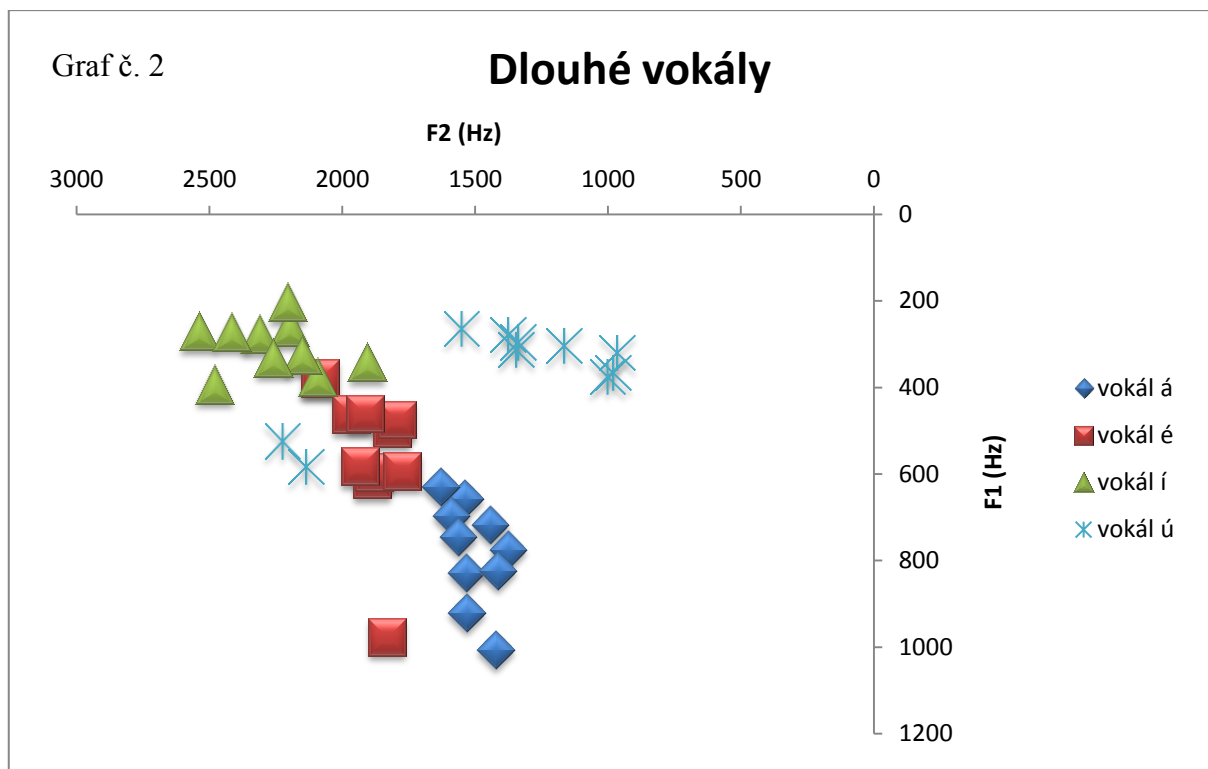
a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
autorky	568	1301	dnem	609	1746	tři	366	2000	autorka	431	1627	překladu	373	1353
Eliška	667	1542	je	590	2054	Jiráskův	469	2043	jídlo	415	1413	pouze	298	1111
nazvaly	682	1567	hodinek	402	2004	podtitul	398	2125	celou	436	1214	hrůzou	294	1319
Grada	757	1720	tisíce	491	1843	života	379	2012	věčnost	425	1227	přinutí	355	1494

uvařit	536	1769	kategorie	416	2125	lásky	442	2353	protože	515	1492	pokud	294	1230
a	757	1357	Eliška	519	1839	knihy	336	2422	no	345	1109	svěruje	360	1641
nevadí	536	1678	nejen	450	2142	vyšlo	340	2104	jablko	520	1186	uvařit	315	1328
salát	776	1639	choďte	464	1866	časopisu	380	1957	omeletu	408	1073	vteřinu	444	1125
nakrájené	696	1610	stres	486	1837	listu	384	1802	memoár	616	1230	jdu	398	1505
znamenává	586	1568	pátek	476	2019	kapitola	428	2114	rozkvět	490	1359	omluvitelné	398	1179

Na grafu č. 1 můžeme pozorovat zvýšenou rozprostřenost daných vokálů. Je zjevné, že nejvíce se překrývají střední a vysoké vokály. Nejvyššího počtu výkyvů se Klusáková dopouští ve druhých formantech u vokálu [u], kde se hodnoty pohybovaly od 100 až do 600 Hz nad určenou normu, důsledkem je pohyb směrem do středu trojúhelníku.

Nejvíce zasaženými samohláskami se zdají být fonémy [a] a [o], kde první zmíněný vokál směřuje příliš doleva, a to o 40–200 Hz. Daná skutečnost odkazuje na tendenci k přesvětlování nízkého vokálu. Nižší první formanty prozrazují, že daný foném směřuje k fonému [e], konkrétněji až o 200 Hz. Dále se foném [o] nachází v přílišné blízkosti oblasti samohlásky [u], hodnoty se vykyvují o cca 10–150 Hz. Mohli jsme pozorovat posun [a] směrem doleva, stejný případ nastává i u vokálu [o], a to o 10–400 Hz. V návaznosti na měření prvních formantů musíme konstatovat, že Klusáková má tendenci k uzavřenosti vokálů [a] i [o] a pohybu zadních vokálů směrem do středu vokalického trojúhelníku.

Zmíněná náchylnost k úžení vokálů se v menší míře projevuje i u samohlásky [e], kde se hodnoty pohybují v průměru okolo 40 Hz od předepsané normy.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
andělská	658	1540	Marečkové	613	1888	díle	262	2198	chůzi	264	1550
známo	921	1532	strašidelné	379	2083	sobečtější	278	2312	sloganů	524	2225
několikrát	629	1631	nemyslitelné	977	1831	vzpomínky	395	2482	souborů	321	966
Klečatská	696	1590	starém	495	1814	vychází	271	2539	Jiráskův	313	1345
vychází	745	1564	devatenáctého	475	1795	příběhy	205	2206	materiálů	367	981
přihlásil	775	1376	B	596	1879	letý	273	2417	Karlův	376	1002
vzpomínková	828	1534	řečenému	594	1773	sdílet	377	2092	úvodu	279	1376
román	1006	1423	lékařské	463	1966	Terezin	343	1907	hrůzou	296	1338
Sovová	825	1414	Molière	583	1933	začíná	327	2151	snů	584	2136
otázka	718	1443	svém	461	1914	letní	333	2260	úst	304	1165

Největší chybovost se ukázala u vokálu [ú], kde se hodnoty druhých formantů u některých případech lišily až o 1200 Hz, dané výkyvy pozorujeme na koncích slov po konsonantu [n], další hodnoty se odchýlením pohybovaly okolo 100–500 Hz. Také u prvních formantů jsme zaznamenali čísla rozdílná od normativních. V daných případech se však jednalo o výkyvy v rozmezí od 4–80 Hz, musíme opět připomenout, že vyšší hodnoty lišící se od normativních se vyskytly na koncích slov po konsonantu [n].

Dále se odchýlila polovina případů prvních formantů u předních vokálů [é] a [í], kde se oba fonémy posunují směrem nahoru, naměřené hodnoty však vykazují rozdíly jen od cca 20 do 100 Hz. Dá se zde mluvit o mírné tendenci k uzavřenosti předních vokálů.

Nízký vokál [á] se pohybuje směrem doleva, a to o 30–130 Hz, můžeme tedy hovořit o tendenci k přesvětlení daného vokálu.

Martin Křížek

Zmíněný hlasatel moderuje pořady a čte zprávy na ČRo Radiožurnál. Více informací nebylo uvedeno na jeho profilu umístěného na webových stránkách rozhlasu.

Zprávy (6. 1. 2009)

<00:01:55> (cca 1 minuta)

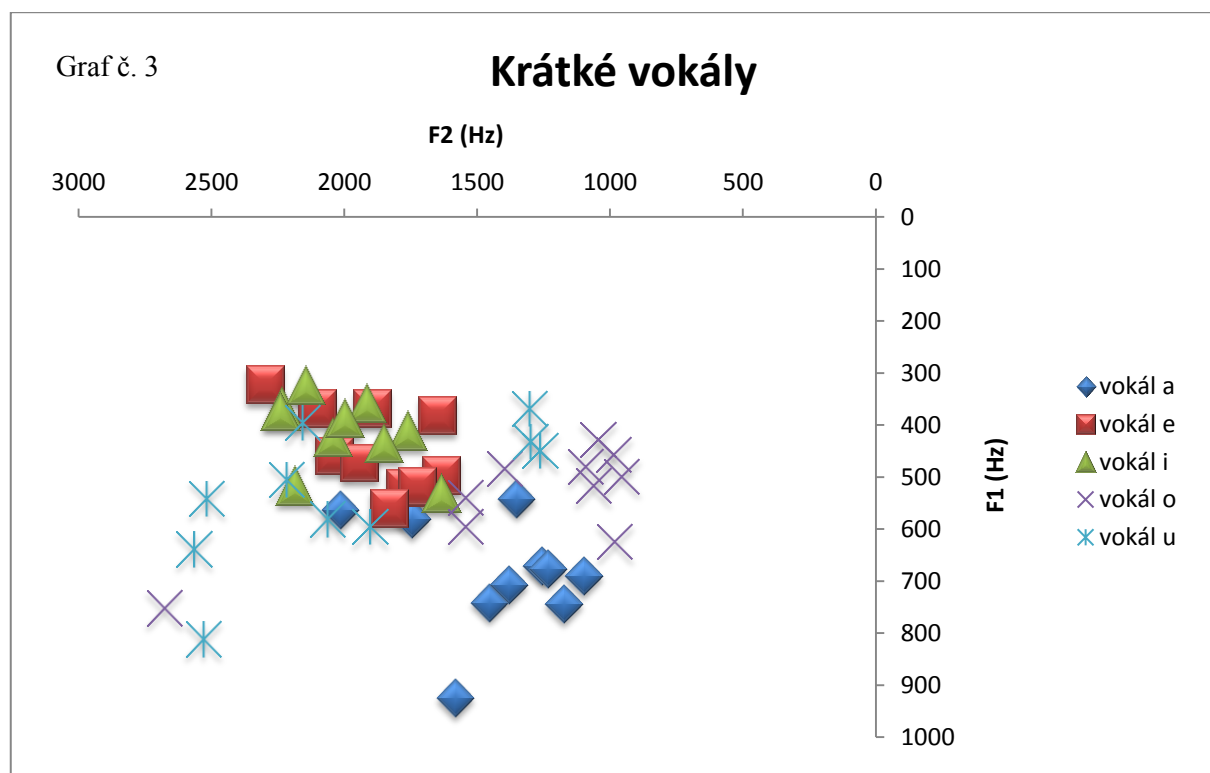
[√jedna ?aktuální _informace → přecednictvo ká dé ?ú čé ?es ?el doporučilo před
 ňkolika minutami ?odvolat z vládi "lidoveckého ministra financí miroslava "kalouška
 → √novinářům to: řekl přeceda strani "jiří čunek ↓ √nejužší vedeňi lidovců ?o
 personálních změnách f kabinetu jednalo ňkolik hod'in téměř celé dopoledne → zatím
 neňi jasné kteří z "dalších vrcholných orgánů strani bude ?o této ?otásce ?o víkendu
 "rozhodovat ↓ √palestinskí president "mahmúd ?abás popřel že bi se xystal na převzetí
 moci v gaze ↓ ?a to f případě že tam izrael "vojenski odstraní vládu radikálního hnutí
 hamás ↓ "?abás tag odpovjed'el na dotaz českého rozhlasu zda už podniká ňjaké kroki
 k návratu svého ?aparátu do "gazi → ?ottut se abásova vláda ?a jeho hnutí fatay stáhli
 v lét'e "dvě tisíce sedm ↓ √poté co vzájemné boje skončili vít'estvím "hamásu ↓
 √pokračuje spravodaj českého rozhlasu na blíském víxod'e "břet'islať tureček ↓
 ?americká ?ekonomika je "vážně nemocná ?a její "staf se zhoršuje ↓ řemito slovi
 zhodnot'íl "nastupující ?americký president barak ?obama hospodářskou situaci země
 →]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní kvalita konsonantů	0 případů
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	1 případ
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	356 slabik za minutu (5,9 slabik za sekundu) = rychlé tempo

Hlasatel zpráv Martin Křížek čte text poměrně vysokým tempem oproti ostatním moderátorům. I přes tuto skutečnost jsme však nezaznamenali přeréknutí či větší odchylky od výslovnostní normy. Za největší prohřešek lze v minutové nahrávce považovat vynechání rázu na začátku slova [*_informaci*], pravděpodobně v důsledku nepřipravené věty na začátku projevu. Dále Křížek jednou prodloužil vokál [*o*]. Chybné užití kadence bylo výjimečné, proto se nedomníváme, že by Křížek v tomto ohledu chyboval pravidelně.

V další části nahrávky se Křížek dopustil v menší míře výkyvů vůči výslovnostní normě, a to ve dvou případech [*přecednictví _evropské*] a [*ledna _a potrvá*], kdy nezrealizoval ráz. Dále kvalitativně nepřesně vyslovil vokál ve slově *neduhy*, které četl jako [*nedohi*]. Lze se domnívat, že vynechání rázu není výjimečné, ale v případě Křížka se jedná o jev opakovaný.

Formantová analýza:

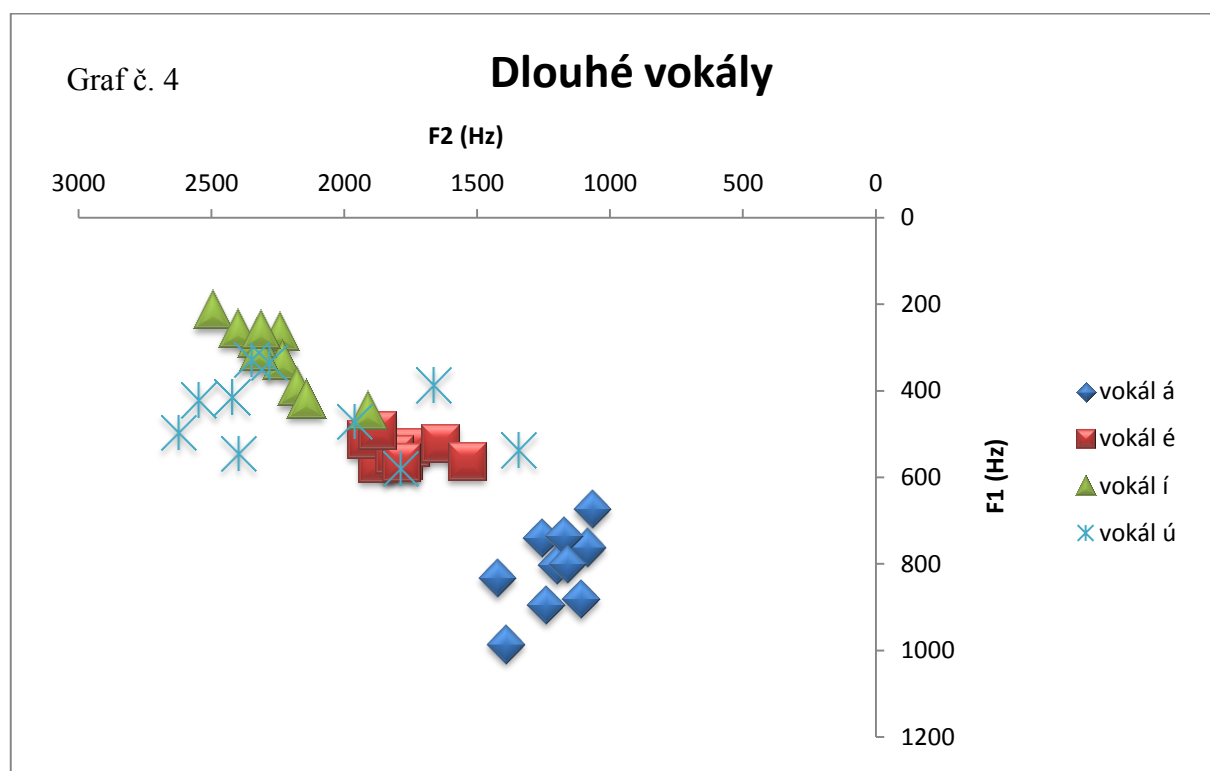
a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
jak	564	2015	půjde	521	1769	premiéra	517	2186	jsou	480	1093	parlamentu	506	2216
azylová	670	1256	jednorázová	459	2037	blesky	366	2236	azylová	458	986	oblohu	812	2530
zařízení	542	1353	se	496	1635	nocí	359	1916	příchod	596	1544	jihu	396	2156
připravena	741	1455	čeho	518	1727	rozzářily	412	1762	stovek	625	982	Bohuslav	581	2064

na	676	1233	ujišťuje	473	1943	kolika	425	2044	středomoří	499	957	shrnuje	450	1262
dva	744	1174	premiér	561	1832	americký	531	1636	co	484	1396	studiu	369	1303
parlamentu	690	1099	před	382	1649	tehdy	324	2146	poslanců	752	2677	Magdu	432	1298
počítají	581	1745	přijetím	322	2298	zmizet	435	1853	vystoupení	540	1543	ředitelku	542	2517
a	925	1583	běženců	368	2103	symbol	388	1999	řeckého	517	1062	tuto	596	1902
kolika	708	1380	které	368	1895	jihu	374	2242	počítají	429	1045	provozu	639	2565

Foném, ve kterém se Křížek dopouští nejvíce chyb, je vysoký vokál [u], a to u prvních formantů cca o 10–300 Hz, což znamená, že Křížek má tendenci k otevřenosti dané hlásky, u druhých formantů se hodnoty liší cca o 300–1500 Hz. Daná čísla dokazují posun zmíněného vysokého vokálu směrem ke středu vokalického trojúhelníku.

První formanty vykazují odchylky u tří vokálů, a to samohlásky [a] (cca 10–150 Hz), přední [e] (cca 10–160 Hz) a zadní [o] (až 70 Hz). Výzkum tedy dokázal Křížkovu tendenci ve větší či menší míře k uzavřenosti tří zmíněných vokálů.

Poslední prohřešek jsme zaznamenali ve druhých formantech vysokého fonému [i], kde rozdíly činí až 360 Hz, důsledkem daných výkyvů je posun směrem do středu vokalického trojúhelníku.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
azylová	762	1086	premiéra	567	1877	zařízení	446	1912	migrantů	328	2348
rozzářily	895	1243	evropském	560	1779	příchod	263	2243	poslanců	580	1788

státech	802	1202	které	556	1792	středomoří	212	2495	stožárů	497	2623
stožáru	833	1425	otrokářského	511	1916	řikají	329	2233	půjde	537	1343
otrokářského	986	1394	lidé	531	1752	českých	279	2330	lůžek	471	1961
jednorázovou	740	1258	zvažovaném	521	1638	dnešní	391	2179	běženců	387	1663
obávat	735	1174	kritérium	547	1812	vystoupení	419	2144	států	415	2421
plánovaným	799	1161	Řekové	562	1538	počítají	308	2322	regionů	545	2398
vláda	880	1109	měňové	566	1785	amerických	256	2402	úřady	335	2283
Jancová	672	1067	faktické	492	1877	někdejšího	258	2314	úmyslu	422	2548

Největší problém měl Křížek u dlouhých variant vokálů s druhými formanty samohlásky [ú], a to cca o 350 až 1600 Hz, to znamená, že body se na grafu posunuly až do oblasti druhého vysokého fonému [í].

Menší prohřešek spočíval v tendenci k uzavřenosti druhého vysokého vokálu [í], konkrétněji cca o 30–90 Hz.

Lucie Weissová

Mluví pracuje především jako editorka v ČRo Radiožurnál, v menší míře i moderuje pořady ve vysílání. Její původní profese je právnická, nevěnovala se tedy primárně profesionálnímu mluvnímu projevu.⁴⁶

Zprávy (23. 7. 2011)

<00:00:01> (cca 1 minuta)

[√tento týden se hrálo ?o rozpočet ?a ?o daň s přidané hodnoti ↓ √začalo to v pondělí syúskou koaličníc lídrů ↓ √ta ?ale skončila bes konkrétního závjeru ↓ √ministr financí miroslaf kaloušek na jednání přišel s ?ambicí → √srazit syodek "státňiy financí na devadesát pjet milijart korun → √místo plánovaný sto "pjetí milijart ↓ √znamenal bi to ?ale sjednočení dé pé há na devatenáctí procentey ↓ √při ponechání lékú kniy ?a novin v "desetiprocentní sazbye ↓ √kalouškv návrx má potporu ?ó dé ?es ~ vjeci veřejné na nej ?ale ještě nekívlí ↓ √?argumenti schruje vjera masopustová ↓ " ?a jednalo se ↓ √koaliční lídři ?i vláda ↓ √ta nakonec rozhodla sjednotit daň z přidané hodnoti ?od roku dva tisícé třináct √na "sedmnáctí ?a pól procentey ↓ √?ot příštího roku pak nižší sazba stoupne na "čtvrnác+ procent ↓ √ministři ?ale nebili jednotní → nejmenší vládní strana vjeci veřejné tento návrx "nepotpořila ↓ √?a ?o~podobje rozpočtu yce dál jednat ↓ √co jí vadí připomene václava "vařeková ↓]

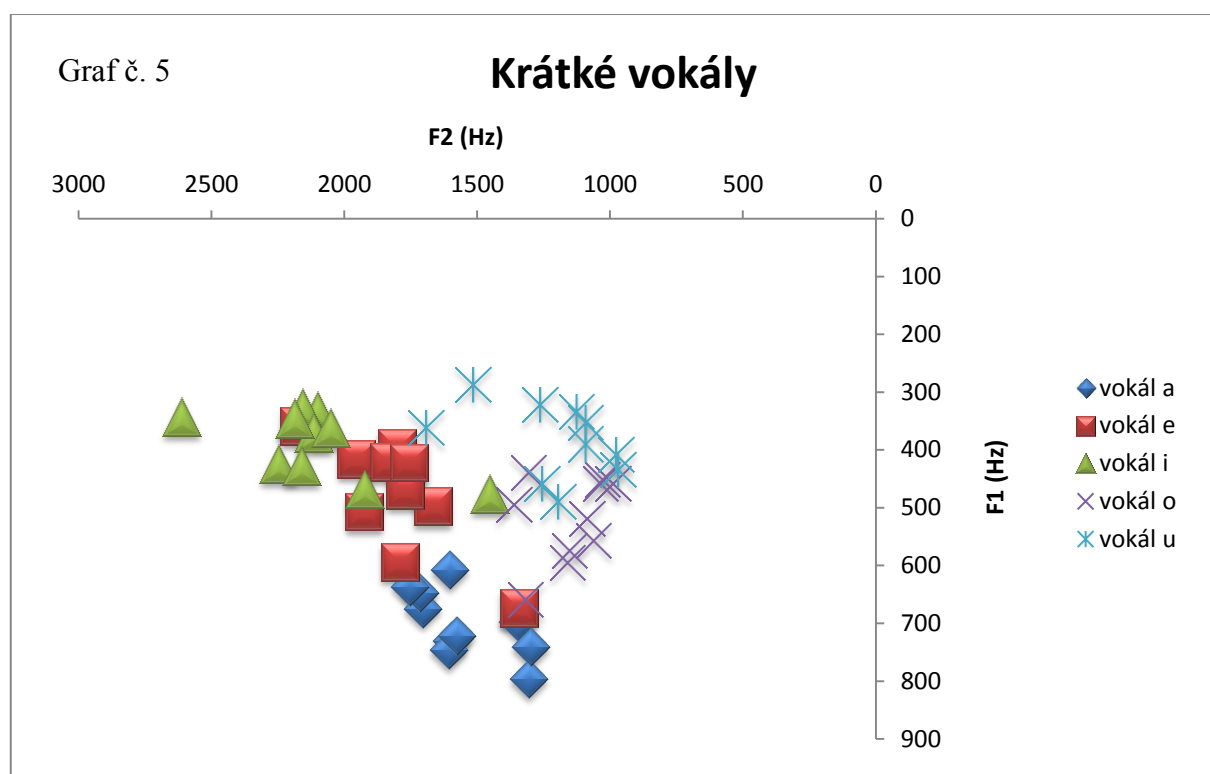
⁴⁶ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/radiozurnal/_osoba/143

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	0 případů
Nekorektní kvalita konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	0 případů
Chybný přízvuk (slovní, větný)	1 případ
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	309 slabik za minutu (5,2 slabik za sekundu) = střední tempo

Weissová čte zprávy v přiměřeném mluvním tempu, je proto patrné, že chybuje v menší míře. Musíme však upozornit na nedostatečné oddělení dvou vět, a to na hranici vět [√kalouškův návrh má podporu ?ó dé ?es ~ vjeci veřejné na něj ?ale ještě nekivli ↓], kde není jisté, zda má návrh podporu i Věcí veřejných. Zde dochází k menšímu komfortu posluchače, který si musí výpověď poslechnout celou, aby pochopil, že Věci veřejné s návrhem naopak nesouhlasily. Moderátorka také neužila slovní přízvuk na první slabice slova *podoba*. V daném případě splynula předložka se slovem v jedno slovo [?o~*podobje*]. Nejpodstatnějším výkyvem od výslovnostní normy však byl vynechaný konsonant ve slově [čtvrnác+].

Dané výkyvy jsme se snažili potvrdit či vyvrátit jako opakované v dalších mluvních projevech moderátorky. Dochází k opakovanému vynechávání konsonantů na konci slov, příklady [čas+] a [dva tisíce třinác+]. Lze proto dané výkyvy Weissové považovat jev, který není výjimečný, ale často se opakující. Dále jsme zaznamenali vynechání rázu mezi stejnými samohláskami, a to ve slovním spojení [jeho _odvolání], také v případě mezi rozdílnými vokály, konkrétně [ministerstva _obrans], také mezi vokálem a konsonantem jsme zaznamenali absenci rázu, například [některým _událostem]. Dalším prohrěškem byla nedostatečná artikulace jména společnosti, jež je pojmenována na základě zkratkového utvoření slova KKCG, jejíž znění v podání Weissové vypadalo následovně [ká ká kcé gé]. Posluchač by stěží odhadl, o jaký název společnosti se jedná.

Formantová analýza:

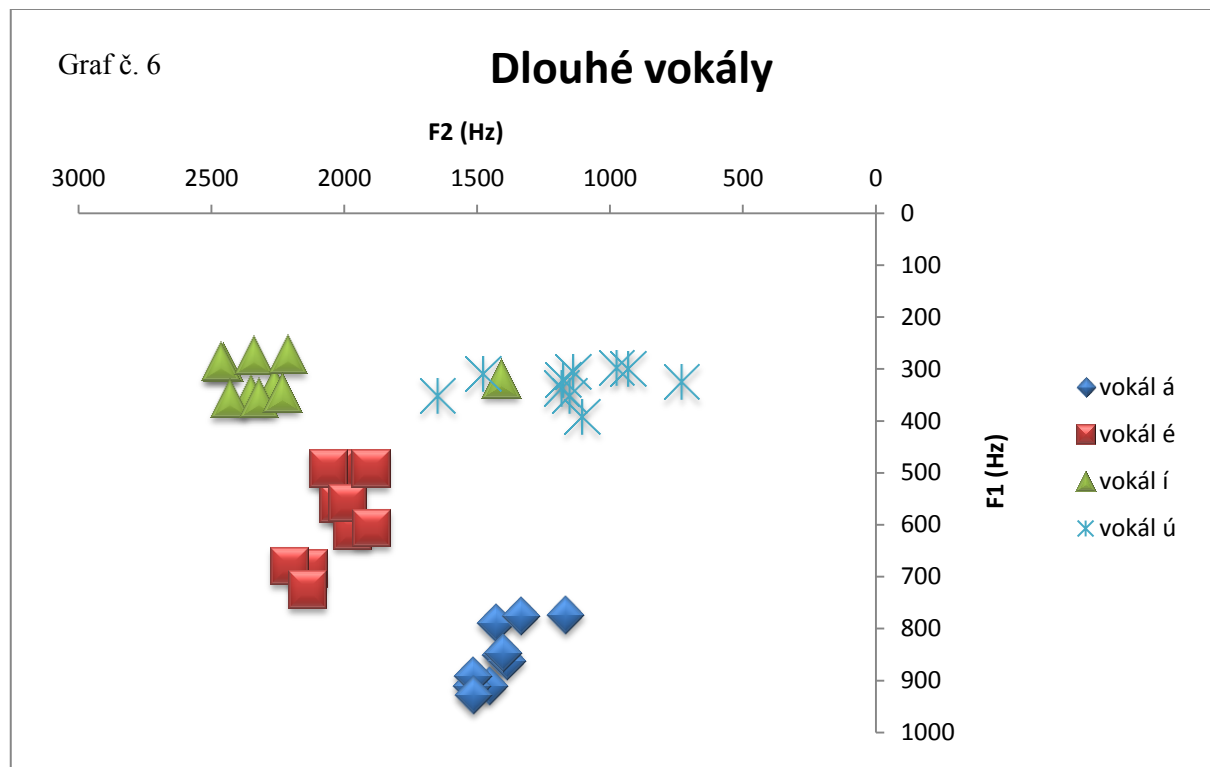
a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
kabinet	730	1597	Praze	507	1925	projevy	425	2246	rozpočet	440	1307	omezuje	362	1691
poslanci	697	1347	demonstrovalo	397	1802	hodinu	335	2101	rok	660	1318	Klaus	390	1092
Klaus	796	1307	kabinet	674	1343	Zbyněk	329	2156	omezuje	519	1086	pásku	434	970
obchvatu	741	1299	omezuje	498	1667	odbory	469	1924	porodné	595	1159	vedl	409	977
úřad	675	1705	prezident	416	1955	jestli	371	2115	odmítli	495	1361	provozu	287	1515
tajemníka	608	1605	sběr	594	1791	Dršina	429	2160	zkoumání	458	1035	pokutu	335	1125
až	647	1718	policie	470	1769	komise	363	2051	pochybných	452	1028	korun	489	1195
Praze	746	1607	vyšetřovat	421	1830	koaliční	347	2187	obrany	574	1153	korupční	458	1255
vnitř	636	1754	tento	422	1755	i	344	2612	slavnostně	557	1061	událostem	353	1091
Martin	721	1577	úředníci	359	2170	byla	477	1453	novou	458	988	nerušený	322	1263

Weissová překvapivě nechybuje ve vysokém vokálu [i], který je typický svou náročností na korektní vyslovení oproti ostatním samohláskám, naopak nízký vokál [a] vykazuje chybné hodnoty u obou formantů, u prvního tvoří rozdíl průměrně 50 Hz, u druhého formantu jsou odchylky cca 70–250 Hz, což znamená, že Weissová má tendenci k přesvětlování nízkého vokálu.

Další výkyvy zaznamenáváme u prvních formantů vokálu [e], kde je patrná náklonnost k uzavřenosti dané samohlásky, tedy posunu směrem k vokálu [i], a to o cca 10–120 Hz. Také první formanty druhého středního vokálu [o] se vyznačují mírným

posunem směrem k vysoké samohlásce, konkrétněji o cca 5–60 Hz, lze posoudit danou tendenci k uzavřenosti pouze v náznaku.

Poslední patrnější odchylka se objevuje u druhých formantů vysokého vokálu [u], kde se body na grafu posunují směrem ke středu trojúhelníku, a to o cca 90–700 Hz.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
vládní	851	1412	porodné	684	2136	tisíc	287	2456	úřad	391	1105
schválil	774	1168	znojenské	559	2022	lidí	286	2465	údajů	351	1648
dávky	909	1455	policisté	611	1969	kterým	350	2351	údajů	321	1177
zkoumání	911	1521	také	492	2033	nelíbí	274	2341	úředníky	309	1477
zakázek	891	1518	téměř	491	2062	sociální	335	2265	průvod	337	1182
Václav	789	1431	ODS	558	1989	odmítli	357	2432	demonstrantů	298	975
pásku	862	1389	veřejné	679	2207	zřídít	272	2214	půl	325	730
část	846	1403	system	606	1897	zkoumání	319	1409	odborům	351	1151
událostem	775	1337	pochybné	725	2138	osobních	356	2321	poplatků	299	932
vrátit	928	1515	mimořádné	492	1901	výši	346	2235	údajně	305	1139

Graf Lucie Weissové se zdá být zcela normativním, až na jednu výjimku jsou vokály viditelně ohraničeny a nezasahují si navzájem do oblastí jiných samohlásek. Z tohoto důvodu můžeme Weissovou považovat za zcela adekvátní řečový vzor.

Menší výtka nastává ve druhých formantech vysokého vokálu [ú], kde stejně jako u krátké varianty fonému pozorujeme přiblížení se ke středu vokalického trojúhelníku, a to o cca 100–600 Hz.

Jakub Železný

Železný je jediným moderátorem v naší práci, který již v Českém rozhlasu nepůsobí, a to od roku 2012. S veřejnoprávními médii ale má dlouholeté zkušenosti a v současné době pracuje v České televizi. Rozhlas s ním navázal spolupráci už v roce 1993, proto lze očekávat, že Železný bude profesionálním mluvčím bez větších výkyvů. Většinu času profesní kariéry v rozhlasu působil na stanici Radiožurnálu.⁴⁷

Sportžurnál (31. 3. 2011)

<00:02:12> (cca 1 minuta)

[√?ano ?uš "po třinácté se f praze ?uskutečňí "púlmaratón ↓ √vjetčina z vitrvalců patří poxopitelne mezi "rekreačňí bješce ↓ s vlastňími ?ambicemi ↓ kteří budou soupeřit spíš sami se sebou ↓ ?a: se záludnost'í √přes jednadvacet kilometrú dlouhé traťi ↓ bude ?ale d'iváci zajímat souboj "f čele → gde budou soupeřit sice "?elitňí ?atleti ?ale pro vječinu lid'í "zamňeňitelňí ?afričané ↓ √tagže ?elitňí versus rekreačňí sportofci se potkají "tuto sobotu f praze ↓ √ &další poslední sport ?o kterém & v dnešňím sportžurnálu bude řeč "také ?umožňuje √"?elitňí nebo rekreačňí formu ↓ mi ?ale budeme hovořit ?o té rize ?elitňí → řeč bude "?o horolezectví ↓ ?už za xvíli ↓ √"špičkoví českí horolezec radek jaroš si nejspíš "potrpí na čtiřki ↓ √f pond'elí čtvrtého čvrtí se totiž vidá vstříc "čvrté nejvječí hoře svjeta tedi nejviší hoře svjeta lhoce ↓ √?a právje ?o tom si povídal s novináří na svém dnešňím setkání f praze ↓ no ?a příležitost'í viužil také "kolega reportér ?aleš proxáska ↓]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní kvalita konsonantů	0 případů
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	4 případy
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přechytnutí	0 případů
Tempo řeči	311 slabik za minutu (5,2 slabik za sekundu) = střední tempo

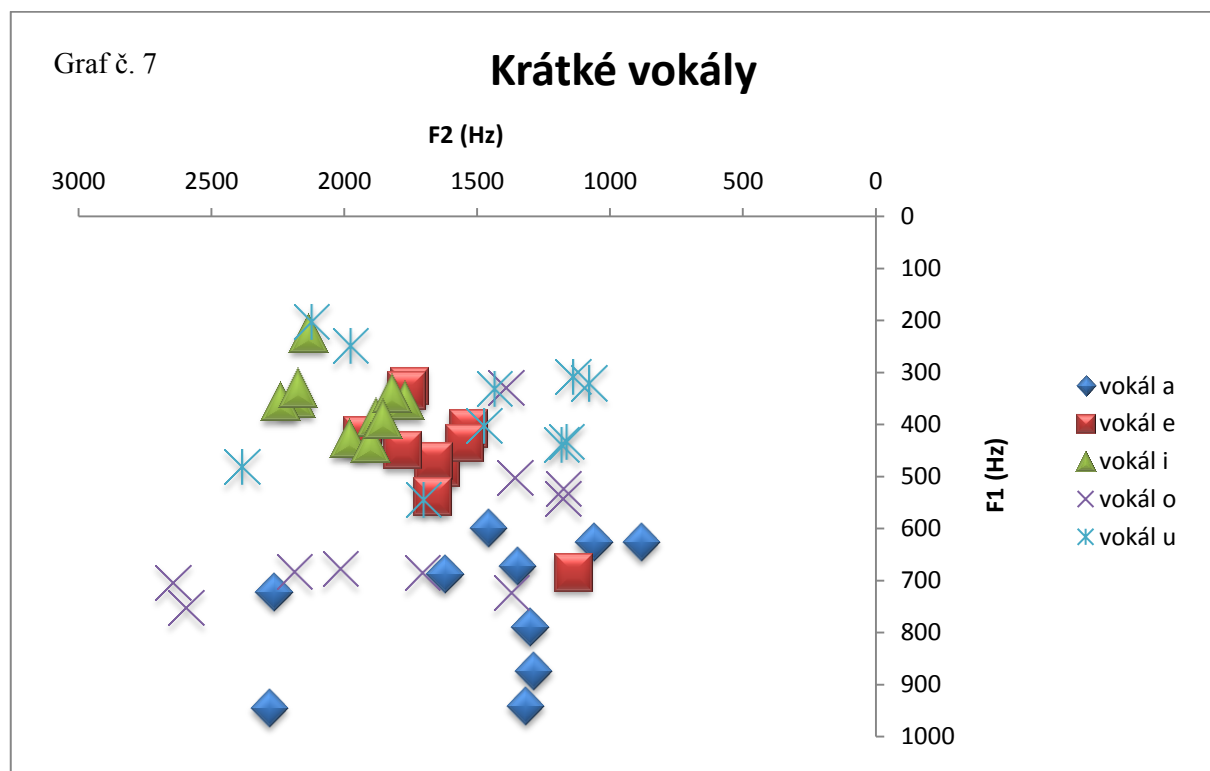
⁴⁷ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/radiozurnal/_osoba/256

Železný disponuje téměř bezchybnou artikulací. Mluví středním tempem, díky němuž je schopen úplně postihnout výslovnostní jevy ve výpovědi. Dopustil se jedno prodloužení vokálu. V suprasegmentální rovině klesá hlasem tam, kde to není vhodné, například ve větách, které ještě nekončily. I v případě, kde pokládal otázku, použil klesavou kadenci. Jeho projev však není monotónní a důrazně využívá větné přízvuky.

V dalších částech nahrávky jsme registrovali opakované dloužení vokálů na konci slov, příčinou byl spontánní projev, který nebyl čten. Důsledkem byly i časté hezitační zvuky či opakování slov. Uvádíme alespoň některé příklady týkajících se dloužení vokálů, a to [zlína:] a [zápasu:]. Na druhou stranu musíme konstatovat, že Železný se nedopouští chyb v oblasti artikulační, konsonanty vyslovuje i na koncích slov a pravidelně dodržuje rázy, i v částech projevu, které nejsou čteny.

V přepisu minutové nahrávky jsme zaznamenali výskyt chybně užitých klesavých kadencí, nejedná se však o výkyvy pravidelné či opakované. Řadíme proto prohlešky týkajících se klesavých kadencí za jevy spíše výjimečné.

Formantová analýza:

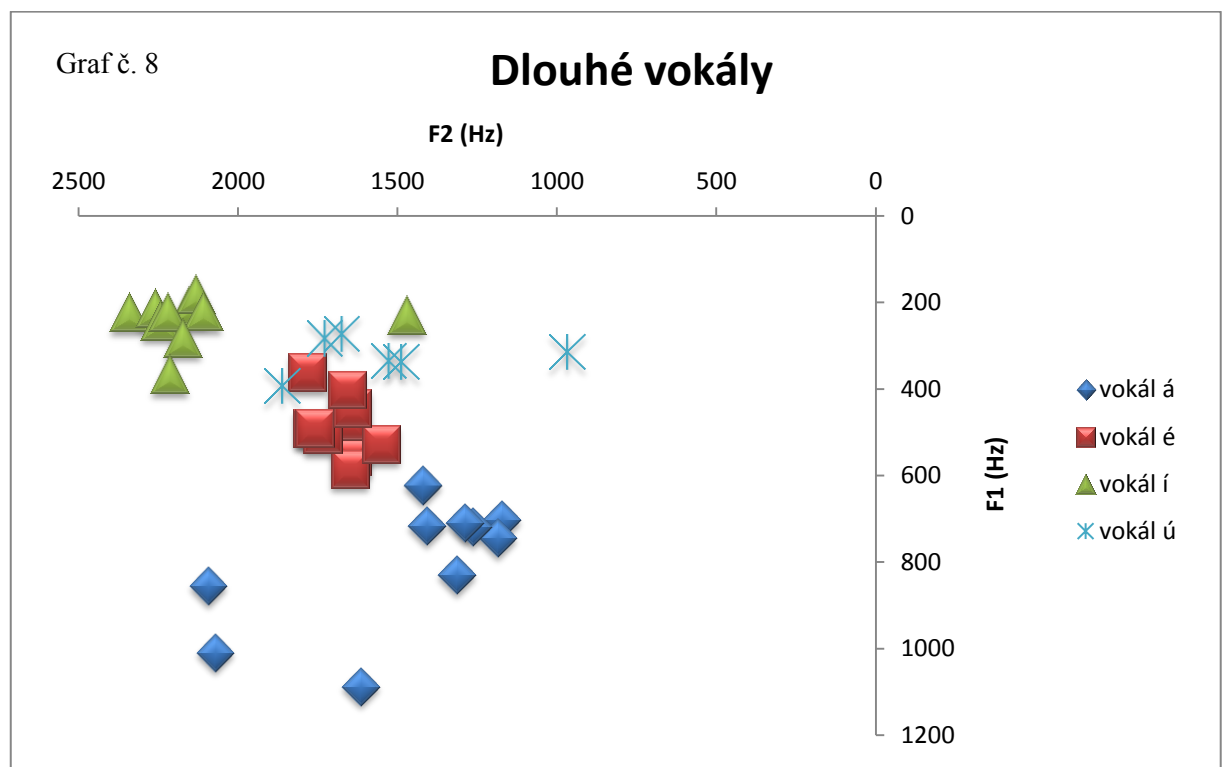

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
aktuálně	790	1302	přesto	407	1535	hokeji	350	2183	sportžurnál	543	1177	Jakub	249	1975
zápas	626	883	dnešní	326	1757	hráli	387	1883	o	724	1371	situace	433	1162
fotbale	626	1062	nabídne	482	1639	i	356	2242	tom	524	1174	potřebují	202	2122

třeba	671	1349	určitě	334	1768	určitě	330	2176	problémy	686	1705	záruky	544	1701
tak	687	1621	informace	435	1549	problémy	427	1982	loterijní	704	2644	žurnálu	331	1433
a	874	1289	loterijní	470	1665	loterijní	225	2136	mohou	683	2187	výboru	439	1183
aktuální	941	1319	evropský	449	1781	firmy	436	1903	ohrozit	678	2014	dvouleté	482	2384
informace	944	2283	ve	538	1669	ohrozit	354	1773	nebo	753	2596	pauze	321	1079
Sazka	598	1459	volejbale	684	1140	šampionát	341	1823	dozvíte	329	1391	utkání	308	1138
šampionát	721	2264	teď	421	1933	minutách	390	1855	hodin	503	1358	bude	403	1475

Největší výchyly jsme zaznamenali u zadních vokálů ve druhých formantech, oba se pohybují směrem do středu vokalického trojúhelníku. Foném [o] dosahuje naměřených hodnot o cca 150–1400 Hz, druhý foném [u] vykazuje chybné hodnoty s rozdíly od 150 do 1400 Hz. Prohřešky jsou tedy shodně fatální u obou daných hlásek. Také druhé formanty vysokého vokálu [i] mají tendenci k posunutí do středu grafu, a to o 20–220 Hz.

Nízký vokál disponuje odlišnými hodnotami od normativních čísel, a to jak v prvních, tak ve druhých formantech. Vertikální křivka některých bodů se odklání příliš k vokálu [e], ale objevily se i body, které inklinují naopak k vokálu [o], proto nebudeme tento prohřešek pokládat za pravidelný. Horizontální křivka se však mírně přesouvá směrem nahoru k vokálu [e], dané rozdíly však činí pouze cca 10 až 100 Hz. Danou tendenci k uzavřenosti vykazuje i vokál [e], jehož náklonnost se vyvíjí cca od 10 do 150 Hz. Z grafu je jasně patrné, že přední vokály se navzájem překrývají.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
žurnál	702	1172	zajímavé	557	1641	sportovní	230	1471	dostihů	335	1527
aktuální	854	2094	důležité	476	1653	nenabízí	210	2155	případů	315	968
šampionát	1009	2072	problémy	585	1649	žádný	224	2342	účelem	272	1674
minutách	1087	1615	přehnané	362	1783	hraný	214	2260	běžců	283	1728
detenáct	716	1408	nepřehledné	528	1551	populárnějších	182	2132	půl	393	1861
volejbalová	745	1187	pražské	506	1735	nabídne	221	2109	vytrvalců	338	1488
evropská	829	1315	aréně	491	1768	evropský	243	2244			
vyjádřila	719	1264	českého	490	1760	dozvíte	224	2221			
zástupci	710	1289	německé	445	1641	příštích	283	2174			
záruky	623	1421	zmařené	402	1658	dobry	367	2215			

Na grafu č. 8 jsou viditelné hranice mezi prvními třemi vokály, které až na vokál [i] nevykazují výkyvy. Zmíněná samohláska se vyznačuje nižšími hodnotami, než udává norma, a to o cca 20–120 Hz. Největší problém spatřujeme ve druhých formantech zadní hlásky [ú], k níž v nahrávce nebylo dostatek materiálu, i tak ale můžeme konstatovat, že výkyvy se týkají posunu směrem do středu vokalické trojúhelníku, konkrétněji o cca 500–800 Hz.

2.2 Česká rozhlas Dvojka

Břetislav Tureček

Novinář pracuje v rozhlase od roku 2007, v současné době moderuje pořad na ČRo Dvojka. Do roku 2013 by zpravodajem ČRo na Blízkém východě.⁴⁸

Glosa (1. 10. 2010)

<00:00:03> (cca 1 minuta)

[√mňel sem na sobje "ʔobleg s kravatoʔ ↓ √ʔu knesetu sem si zastavil taksík:a → √ʔa jeho řid'ič se nestačil d'ivit jak sem ʔoblečení ↓ √gdiš sem se pokusil visvjetlit že přeci "musím nějag vipadat gdiš +du na setkání s poslancem √s ʔúšklebkem mňe ʔodbil ↓ √f tomhle horku si musel bít f parlamentu s kravatoʔ jed'iní ↓ √taksikář troxu přehánel ʔale v zásad'e mňel pravdu ↓ √v ʔizraeli ʔopravdu neší tolig důležité co má človjek na "sobje ↓ √bívali při dobi gdi ʔi "politici xodili f šortkáy ↓ √dnes už to tag "neší ʔa hlavne t'i "nejdůležitější vůdci se přet televizními kamerami snaží vipadat jako ze škatulki → √na ʔoblečení se tu ʔale počát moc "nehraje ↓ √ʔa gdibi někteří "češ'tí politici vid'eli → √f čem xodí na ʔúřad "vládi nebo do parlamentu "ʔizraelš'tí reportéři nestačili bi se d'ivit ↓ √rostrhané žíni ʔa sí'ované nát'elníki nejsou vijímkou ↓ √ʔon je to'iš ʔizrael počát v něčem takovou rovno'stářskou zemí ↓ √moc ʔa bohactví se tu příliš ne'dává na ʔod'iv luksušními ʔod'evi →]

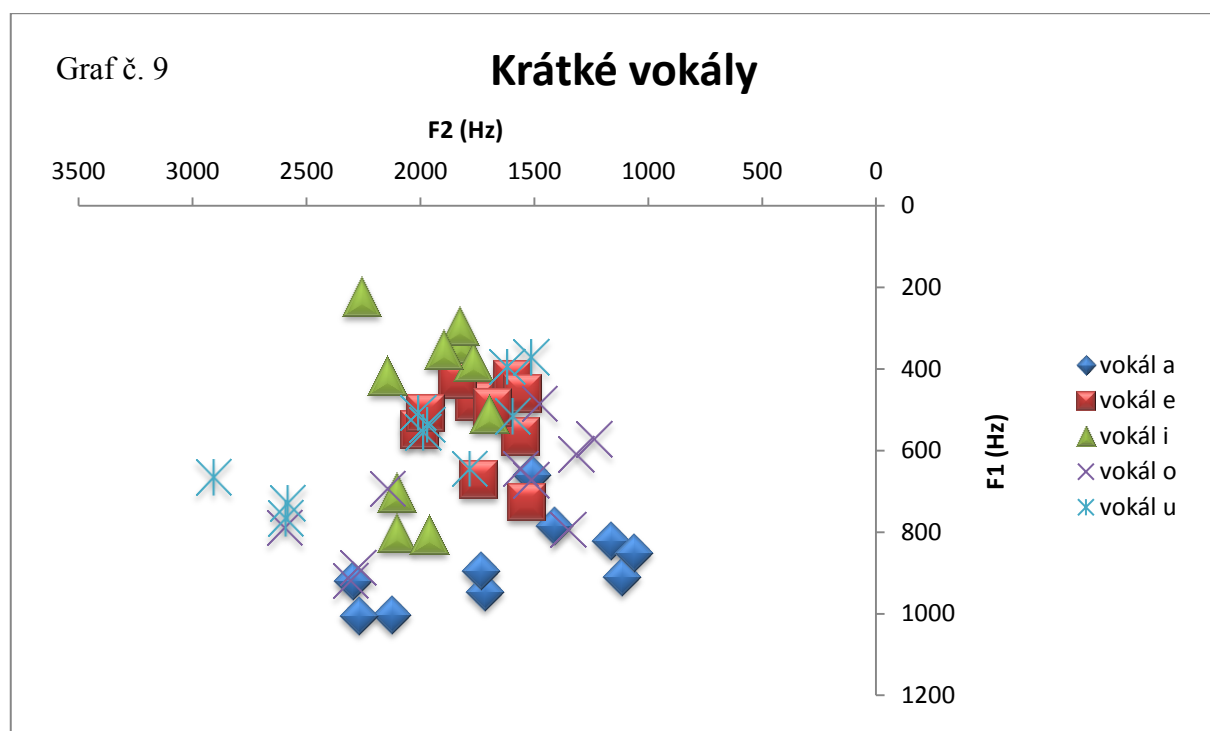
Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní kvalita konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	0 případů
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	308 slabik za minutu (5,1 slabik za sekundu) = střední tempo

⁴⁸ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/dvojka/_osoba/3855

Břetislav Tureček mluví středním tempem. I to je možnou příčinou toho, že moderátor se dopouští minima prohrěšků vůči spisovné výslovnostní normě. Člení výpověď na logické úseky a užívá korektně rázy. Jednou se dopustil výkyvu v oblasti kvantity vokálů, kdy se snažil o rovnou kadenci, v důsledku čehož prodloužil vokál [a] na konci slova *taxíka*. Druhým nekorektním jevem je vynechání konsonantu [j] na začátku slovesa *jdu*, kde je zmíněný konsonant součástí kořenu slova nesoucí význam.

Dalších prohrěšků jsme si všimli až v jiných částech nahrávky. Opakovaně vynechává konsonanty ve slovech, například [*lidé jeji+ž*]. Žádné podstatné výkyvy jsme již v nahrávkách nezaznamenali, proto můžeme Turečka považovat za kvalitní řečový vzor.

Formantová analýza:

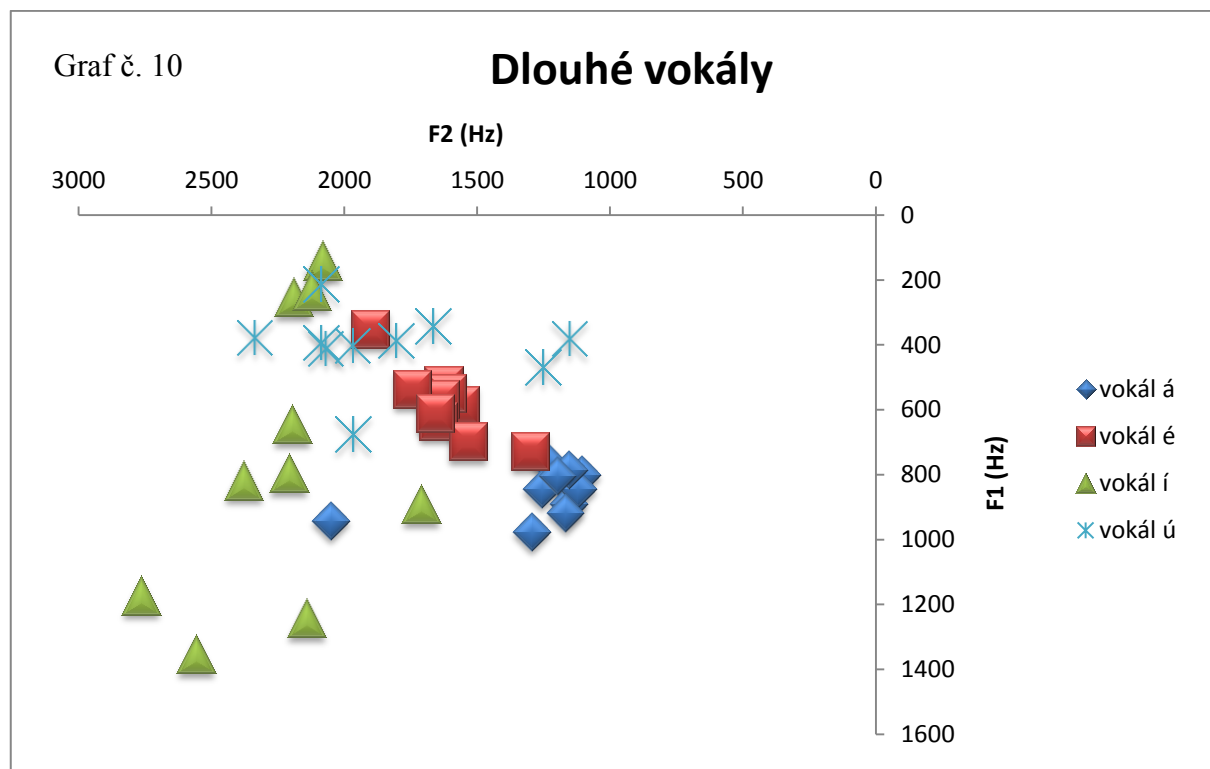

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
ano	820	1165	kde	479	1763	ředitel	704	2104	korespon.	887	2273	Musil	507	2010
katolický	945	1717	pojďme	564	1563	Rychtářov	339	1824	jeho	789	2595	studia	766	2592
impéria	895	1736	jeruzalémské	671	1744	i	803	2103	ho	485	1476	Jeruzalém	555	1988
znalcem	1002	2127	ekol	549	2006	studia	418	2145	toho	644	1559	zvukové	536	1969
života	909	1116	odešel	424	1598	cestopisy	385	1768	moravského	673	1515	už	645	1784
ale	1004	2271	ředitel	725	1534	politické	296	1827	Rychtářova	918	2305	jsou	516	1594
vycházela	850	1065	korespondence	459	1555	rozbory	512	1698	proto	572	1237	dostupné	666	2908
loajalita	918	2297	hebrejštiny	426	1839	Musilových	807	1961	rozčarovaný	794	1352	archivu	729	2582
kraje	660	1512	méně	507	1981	knih	224	2259	rozbory	609	1316	poslednímu	395	1619
až	783	1413	student	494	1683	vyšly	353	1896	zvukové	694	2144	Tureček	371	1514

Na grafu č. 9 je zjevné, že veškeré krátké vokály jsou rozprostřeny po celém frekvenčním pásmu a navzájem se překrývají. Nejsou zde jasně určeny hranice mezi jednotlivými vokály.

Nejproblematičtějšími se zdají být hodnoty druhých formantů zadních vokálů [o] a [u], které se ve všech případech pohybují až za středem trojúhelníku, přesahují normativní čísla o 40–1300 Hz u středního vokálu [o] a o 500–1500 Hz u druhé samohlásky [u]. Musíme konstatovat, že se jedná o vážnou deformaci zadních vokálů. Hlávka [u] se vyznačuje také vysokou měrou otevřeností, a to až o 260 Hz.

Také druhé formanty vokálu [a] vyvolávají pochybnosti, čísla se od normativních liší v průměru o 500–700 Hz, což znamená, že Tureček má tendenci k přesvětlování nízkého vokálu. O 40–300 Hz se odchyľují druhé formanty vysokého vokálu [i], které se rovněž nacházejí ve středu trojúhelníku. Poslední nedostatek pozorujeme u prvních formantů vokálu [e], jehož hodnoty posunují směrem k [i] o cca 20–60 Hz, což nepovažujeme za fatální deformaci.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
Rychtářova	942	2053	devatenáctého	585	1566	katolický	892	1711	ústavu	412	2070
svá	801	1107	rakouského	524	1626	udržení	255	2191	schůzku	213	2086
Jordánska	890	1155	svaté	548	1613	Vídeň	819	2378	Bejrútu	468	1252
záznamy	976	1296	české	566	1638	intuicí	1354	2557	působení	381	1153
přednášek	765	1229	impéria	635	1647	českých	798	2208	židů	402	1970

špičkám	843	1123	jeruzalémské	535	1743	urputností	142	2080	stánků	674	1966
sultánovi	844	1257	jeruzalémské	727	1301	český	234	2124	odborníků	377	2337
znát	785	1156	méně	351	1902	obtíž	1244	2141	kovů	393	2088
vychází	804	1198	zvukové	698	1535	podívat	646	2196	členů	386	1806
poznávat	917	1169	slovenské	609	1657	netuší	1175	2764	omylů	343	1666

Tureček má největší problémy u vysokých vokálů. Nastává u nich fatální deformace, kde vokál [i] je vertikálně rozprostřen po celém grafu, hodnoty prvních formantů dosahují rozdílů o cca 100–800 Hz. Naopak samohláska [ú] vykazuje příliš odchýlená čísla, a to konkrétněji o cca 100–1300 Hz. Přední vokál je tedy příliš otevřený, naopak druhý foném je horizontálně usazen až do oblasti vokálu [i].

Roman Víšek

Moderátor působí zejména na stanici ČRo Dvojka, kde pracuje již od roku 1988 jako programový hlasatel. Rovněž moderoval i pořady v České televizi. Můžeme jej tedy pokládat za zkušeného moderátora ve velké míře seznámeného s veřejnoprávními médii. Svůj hlas propůjčil i několika dokumentárním pořadům.⁴⁹

21. století (13. 5. 2008)

<00:00:06> (cca 1 minuta)

[√na víxodním pobřeží kontinentu se lze setkat témneř se "všemi druhy žralokú ?a nejčast'ejším útočn'íkem je zde / "žralok bílí ↓ √ze vseř žralokú má právje "?on na svjedomí nejvíce útoku na lidi ↓ √je celosvjetovje roššířen ↑ turisté se s ním mohou setkat třeba ?i na xorvacké "?istriji ↓ sedm metrú ?a tři ?a púl tuni ↓ to soř ?uctihodné rozmñeri ↓ √na druhém míst'e se umíst'ilo západní pobřeží jihoafrické republiky ↓ gde útočí zejména / "žralok bjelaví ↓ ?obvikle se má za to že v řece žraloka človjek nepotká → √žralok bjelaví ?ale tuto povjest vivrací ↓ jemu totiš slatká voda ↑ vúbec nevadí ↓ často bívá spatřen například f řece "zambezi ↑ jihoafričané ho proto přezd'ivají "zambezi šark ↓ √žralok bjelaví se cítí jako "doma ?i f ?amazonce → ve sladkovodním jezeře "nikaragua ↑ ?a bil pozorován i ve veletocíř f ?asiji ↓ √třetí místo zaujímá "pláž posetá tuleňi která se naxází ñekolik kilometrú severne od sen frenciska na západ'e ?ú "es ?á ↓ ?a gdiš takoví žralok vidí "tuleňe → "?okamžit'e se mu začnouř zhihat slini ↓]

⁴⁹ Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/lide/dvojka/osoba/3177>

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní kvalita konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	4 případy
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	331 slabik za minutu (5,52 slabiky za sekundu) = střední tempo

Roman Víšek správně člení výpovědní celky, jeho hlas je příjemný a nepůsobí monotónně. V jednom případě jsme zaznamenali zkrácení vokálu [u] na konci slova. Ve slově [xorvackí] se za normativní podobu považuje zjednodušená výslovnost [c] souhláskového spojení [ts], tudíž se nejedná o výkyv od správné výslovnostní normy. Také rázy užívá Víšek tam, kde norma danou realizaci udává.

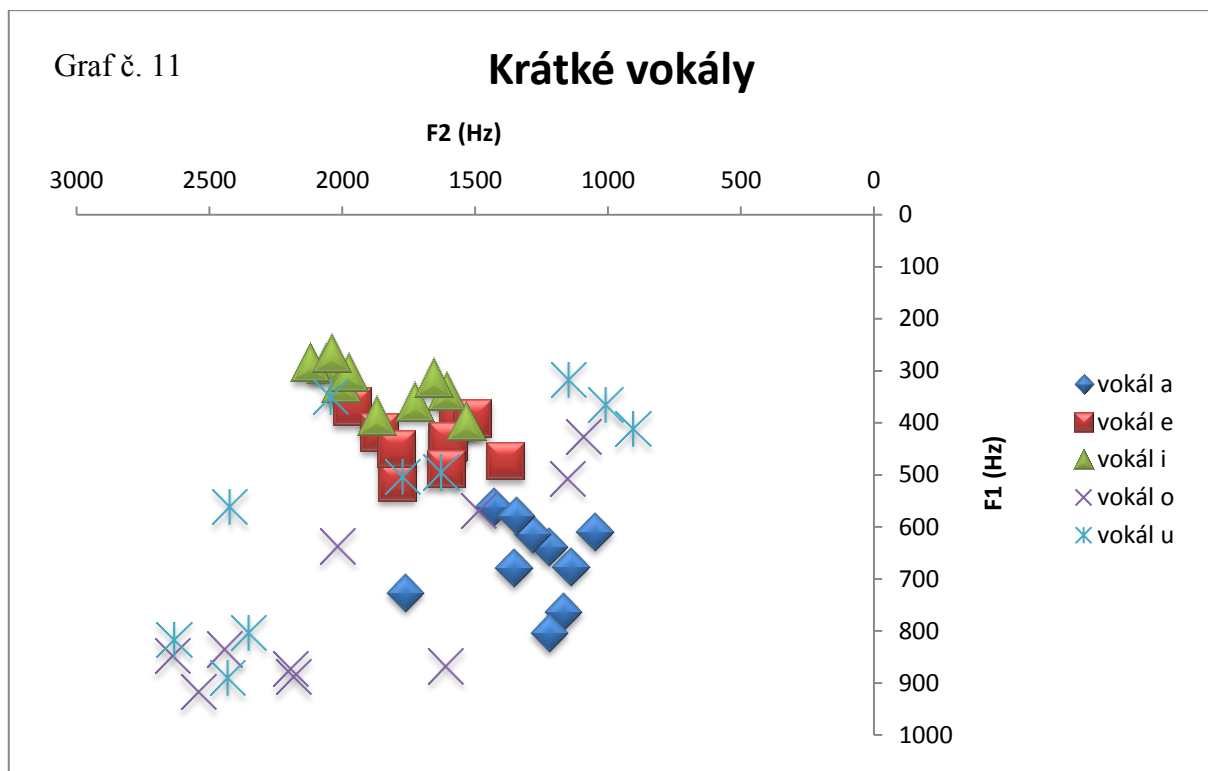
Největší výkyv jsme shledali v suprasegmentální rovině, a to v oblasti kadencí. Moderátor užívá stoupavé kadence na místě, kde chce naznačit pokračování ve větě. Daná kadence působí v mluveném projevu nepřirozeně.

V další zhruba devadesátisekundové nahrávce jsme narazili na dva větší prohřešky, a to vynechání rázu na hranici slov [nám_uš], [mladix_uživatelí] a také nekorektní užití klesavé kadence, kde se zdála být ukončená výpověď, nýbrž moderátor dodal výčet dalších slov:

[dáva přednost rybám ↓ ?olihním ?ale ?i laytaním ↓]

Celkově však musíme konstatovat, že větších či pravidelných výkyvů se moderátor nedopouštěl.

Formantová analýza:

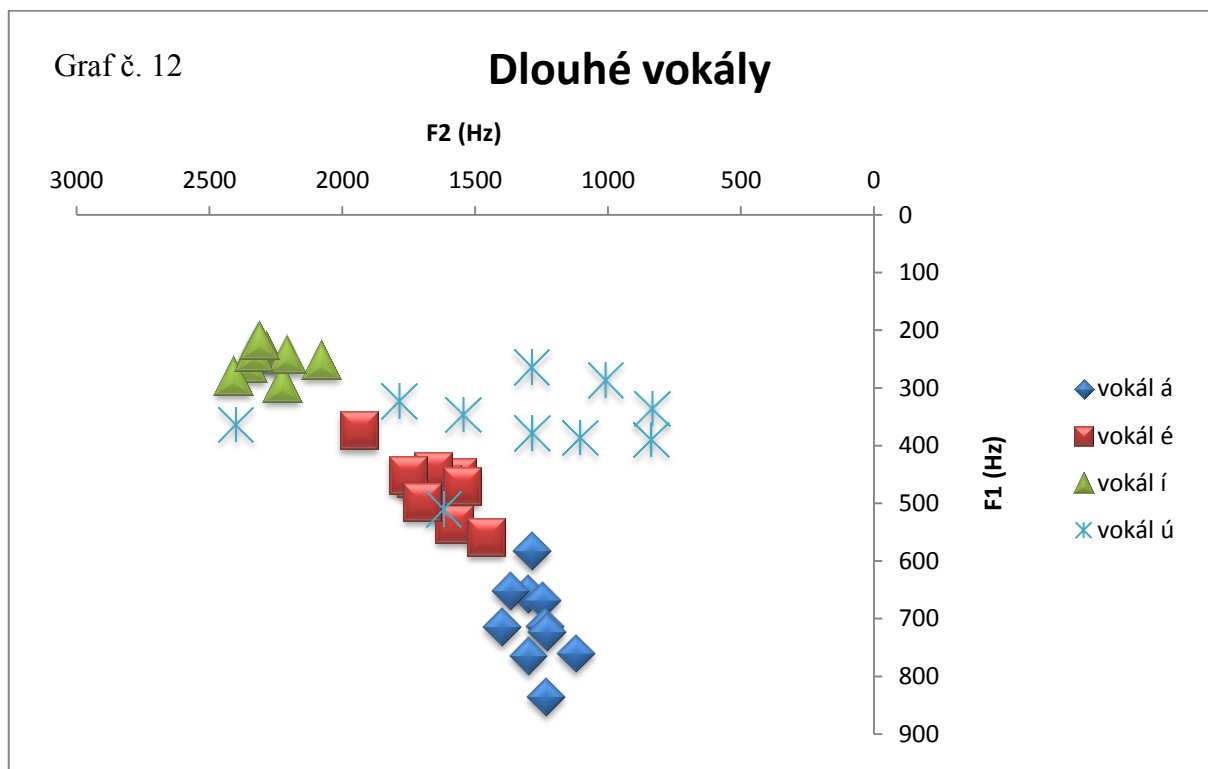
a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
setkat	561	1431	člověka	369	1964	zprávy	387	1869	žralok	918	2541	odkud	803	2352
žralok	639	1223	Austrálie	514	1795	všemi	339	1607	okamžitě	637	2018	určitě	412	905
voda	679	1355	všemi	418	1861	druhy	360	1729	zakousne	835	2443	kontinentu	562	2423
spatřen	609	1050	nejvíce	438	1606	lidi	287	2063	zatímco	889	2184	turisté	890	2432
Amazonce	676	1140	sedm	392	1565	turisté	314	1655	ploutev	848	2639	tuny	366	1009
Nikaragua	764	1168	rozměry	450	1797	Istrii	284	2121	útokem	507	1153	republiky	504	1773
Asii	803	1221	obvykle	473	1387	tři	325	2004	ostrovech	872	2194	jemu	349	2044
majitelem	726	1763	řece	391	1510	vyvrací	303	1976	olihním	569	1486	tuleni	495	1627
zabiják	614	1285	spatřen	436	1603	kilometrů	398	1533	rovná	427	1093	zezadu	317	1149
žraloka	579	1345	tuleni	488	1610	když	267	2041	počtem	868	1611	ploutev	817	2633

Celkový obraz krátkých vokálů Romana Víška je značně nepřehledný. Neexistují hranice mezi jednotlivými fonémy. Zadní vokály se dokonce pohybují v absolutně opačném kvartálu grafu. Nejvíce výkyvů se tedy objevilo u vokálů [o] a [u]. Hodnoty druhých formantů se vychýlily v některých případech až o 1600 Hz, což jsou velké rozdíly, a důsledkem je výskyt bodů na levé straně grafu. U prvních formantů zaznamenáváme difference od normy o cca 130–220 Hz u vokálu [o], u druhého vokálu [u] se jedná o 60–300 Hz, v jednom případě až o 390 Hz.

Dále jsou problematické hodnoty prvních formantů fonémů [a] a [e], jejichž čísla přesahovala normu o 20–140 Hz u nízké samohlásky a 30–110 Hz u samohlásky [e]. Také vokál [i] nebyl výjimkou a hodnoty druhých formantů se pohybovaly směrem

do středu vokalického trojúhelníku o 30–400 Hz, v jednom případě dokonce o téměř 500 Hz.

Největším prohřeškem je tedy absolutní otevřenost zadních vokálů, které směřují zcela mimo vokalický trojúhelník.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
přicházejí	657	1302	téměř	456	1721	přicházejí	257	2356	útoků	510	1619
Austrálie	651	1368	turisté	454	1570	východním	236	2286	žraloků	346	1545
nepotká	764	1301	chorvatské	374	1938	pobřeží	291	2226	útočníkem	323	1786
sladká	582	1286	úctyhodné	467	1626	bílý	251	2079	půl	390	838
bývá	668	1248	Jihoafričané	444	1659	svědomí	279	2410	vůbec	364	2401
pozorován	713	1238	benzínové	536	1579	bělavý	234	2331	kilometrů	286	1010
zaujímá	835	1235	bahamské	451	1754	vyvrací	221	2319	USA	264	1288
pláž	760	1123	bílém	470	1550	bývá	242	2210	lachtanům	386	1105
která	714	1401	délky	559	1459	cítí	237	2333	případů	379	1285
západě	722	1230	některého	498	1700	sbíhat	218	2313	metrů	336	834

U dlouhých vokálů mohou překvapit nízké hodnoty u prvních formantů vokálu [í], kde se hodnoty od normy odlišují od cca 10 do 80 Hz. Dané odchylky však nejsou nijak závažné, i tak musíme konstatovat, že Víšek tihne k poněkud uzavřenějšímu vokálu [i].

Také druhý vysoký vokál [ú] má hodnoty odkloňující se od předepsané normy, a to konkrétněji u druhých formantů o cca 10–700 Hz, v jednom případě dokonce o 1400 Hz. Zmíněný fakt dokládá, že foném se příliš blíží středu vokalického trojúhelníku. Tento případ pozorujeme i u krátkého vokálu [u].

Shodné abnormální prohřešky pozorujeme jak u krátkého vokálu [e], tak i u dlouhého. Zde jsou čísla vychýlena o cca 10–100 Hz, čímž dospějeme k závěru, že Víšek má tendenci k uzavřenosti daného vokálu, jelikož se hodnoty podobají krátké variantě samohlásky.

Renáta Volfová

O zmíněné moderátorce víme jen málo informací na stránkách Českého rozhlasu. Zhruba dvě desetiletí působila na stanici ČRo Dvojka v pořadu 21. století, z něhož je i následná nahrávka. Dále se Volfová věnuje dabingu.⁵⁰

21. století (30. 12. 2008)

<00:00:10> (cca 1 minuta)

[√f celosvětovém měřítku připadá na "solární energii √sotva "půl procenta ↓ √?aspoň tag hovoří statisticki mezinárodní agenturi pro ?energiji ↓ √spektrum sluneční energie která "dopadá na povrch země → √má "tři složky ↓ "ultrafialové záření ↓ "viditelné záření √?a konečně záření "?infračervené ↓ √dosavadní "fotovoltaické články ofšem dokážou využívat jen "menší část spektra → √dopadající sluneční energie ↓ √?obvykle "přeměňují na elektrický proud jen "viditelné světlo ↓ √něgdi také ?i "?ultrafialové paprsky ↓ √vjetci fšak skoumají cesti jag na výrobu elektrini viuzít ?i "?infračervené paprsky ↓ √posledním hitem jsou f tomto směru minijaturní "kovové ?antény ↓ ve tvaru "spirál ↓ ?o rozměru několika nanometrů → √miliont'in milimetru ↓ √jdou zhotovit "nenáročným způsobem ↓ √lisováním na plastové podložky → které připomínají materiál na výrobu ?obvyklý plastový "tašek ↓]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	0 případů
Nekorektní kvalita konsonantů	0 případů
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	2 případy

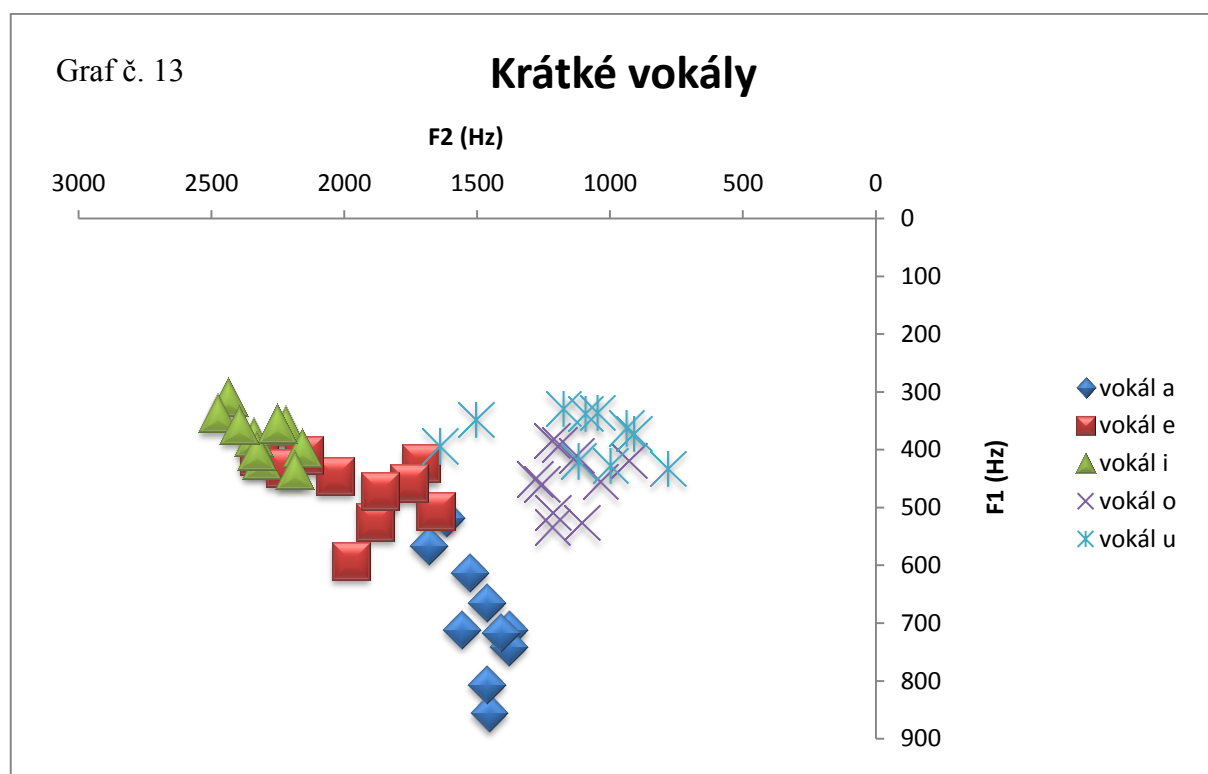
⁵⁰ Dostupné z: <http://www.tympanum.cz/cs/tvurce/165-renata-volfova>

Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přereknutí	0 případů
Tempo řeči	292 slabik za minutu (4,9 slabik za sekundu) = střední tempo

Volfová je zkušenou hlasatelkou, v minutové nahrávce se dopustila pouze dvou chybných klesavých kadencí uprostřed věty. K správné artikulaci jí bezpochyby pomohlo pomalé tempo, díky němuž mohla lépe vyslovit daná slova.

V další části projevu jsme neshledali žádný výkyv od spisovné výslovnostní normy. Lze tedy Volfovou považovat za velmi dobrý řečový vzor.

Formantová analýza:

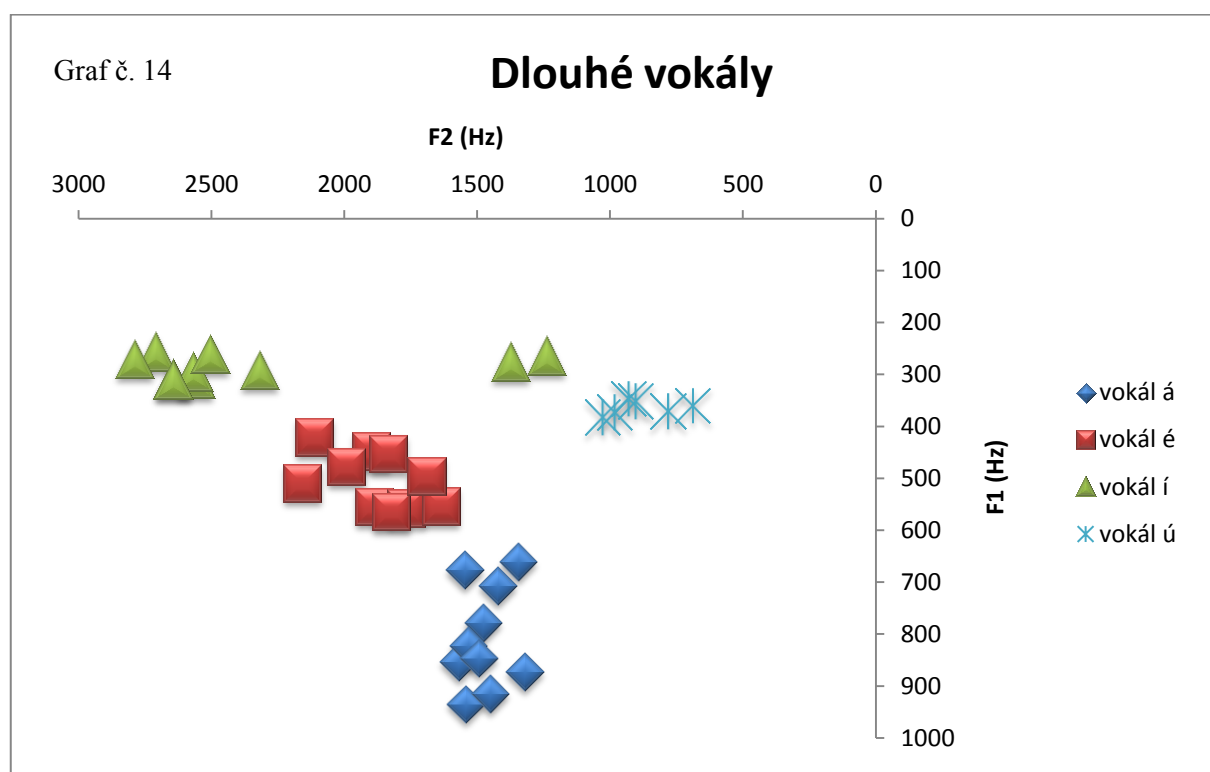

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
jedna	566	1682	technologie	445	2035	budoucnosti	379	2342	století	451	1282	budoucnosti	338	1092
dvacáté	712	1379	které	525	1883	mohli	418	2312	podívalo	384	1218	měřitku	363	937
podívalo	740	1382	dnešní	409	2153	nahradit	309	2437	nové	510	1214	spektrum	420	1119
zblízka	664	1463	panely	424	1711	případá	359	2220	budoucnosti	411	1125	sluneční	336	1047
nahradit	613	1529	celo	506	1656	energie	338	2477	mohli	419	928	ultra	433	780
drahé	856	1455	měřitku	411	2320	statistiky	403	2331	solární	391	1190	dokážou	372	909
panely	717	1410	energie	593	1976	agentury	398	2159	málo	456	1035	využívají	394	1639
procenta	711	1559	procenta	458	1756	tři	356	2252	celo	534	1215	přeměňují	348	1505

aspoň	806	1464	mezinárodní	471	1866	složky	358	2396	sotva	460	1255	proud	330	1174
statistiky	517	1617	agentury	431	2224	řialové	436	2187	aspoň	527	1105	výrobu	428	998

Na grafu č. 13 je patrné kopírování vokálního trojúhelníku. Vokály se víceméně drží na svých normativních pozicích. Odchyly jsme nejvíce zaznamenali u středních samohlásek [e] a [o]. U předního fonému se jednalo o první formanty, kde se kvůli tendenci k uzavřenosti zmíněné hlásky hodnoty pohybovaly o cca 10 až 70 Hz, čemuž nepřikládáme větší míru nekorektnosti. U vokálu [o] se čísla lišila u prvních i u druhých formantů, rovněž jsme postihli mírnou formu uzavřenosti daného fonému, a to o 40–120 Hz, v horizontální rovině výchyly činily cca od 10 do 80 Hz.

Největší problém měla Volfová s vysokým vokálem [u], kde hodnoty druhých formantů vykazovaly výkyvy cca 50–600 Hz, opět se setkáváme s posunem směrem do středu vokálního trojúhelníku.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
dvacáté	853	1569	nové	554	1887	století	308	2644	půl	373	982
málo	873	1323	které	558	1766	podívalo	292	2318	metrů	360	689
připadá	707	1424	krátké	421	2113	zblízka	256	2709	přístrojů	347	930
která	935	1543	výkonné	509	2157	dnešní	276	1374	druhů	370	781
dopadá	778	1478	celosvětovém	553	1636	solární	264	1239	usměrňovačů	351	904
málo	915	1452	viditelné	447	1898	měřítku	308	2561	odhadů	382	1028
záření	823	1533	voltaické	477	1992	hovoří	295	2569			
články	661	1346	antény	452	1834	dopadající	261	2504			
dokážou	676	1548	kovové	564	1822	elektrický	271	2790			
část	846	1495	plastové	495	1690	využít	311	2644			

Z grafu č. 14 lze vyčíst ukázkové oddělení jednotlivých vokálů. Žádný z fonémů se nepřekrývá a až na dvě výjimky se všechny nacházejí ve svých oblastech, některé však s menšími výchyly, které však považujeme za méně podstatné, přesto je níže okomentujeme. Případů, kde se vyskytovala hláska [ú], nebylo dostatek, i tak konstatujeme, že je množství ve své míře funkční a pro zobecnění výsledků uspokojivé.

Do komentářů zahrneme výkyvy, které vykazuje vokál [i]. Daná přední samohláska Volfové je charakteristická mírnou náklonností k uzavřenosti, konkrétně o 5–44 Hz. Z důvodu nízké odlišnosti nehodnotíme daný prohršek jako rušivý.

Václav Žmolík

Moderátor Žmolík se objevuje ve vysílání ČRo Dvojka, kde je spojen s vedením pořadu Odpoledne s Dvojkou.⁵¹

Po Česku (24. 7. 2011)

<00:00:00> (cca 1 minuta)

[to bil název restaurátorské obnovy zámku "kratoxvíle ↓ √"pracovalo se na ní několik let ?a: skončila úspěšně před prázdninami "dvacátého června √?ot té dobi ?uš kratoxvilní zámeček na jihu čes navštívili tisíce zájemců ?o historii ?a památky → √mi se k nim na radiožurnálu připojíme v našem letním "hradozámeckém speciálu → √právje teď ↓ později jej získali do svého vlastnictví rožmberkové ?a: vilém z rožmberka jej za "vjerné službi → √vjenoval regentovi svého "dominija jakubovi krčínovi z jelčan ↓ √načeš se začala ?odvíjet docela roztomilá historie → √vprávjel mi ji "kastelán na kratoxvíli ↑ vojtey troupe ↓ √čimš se krčín značne ?obohat'il ↓ ?ovšem jihočeský vladař vilém z rožberka si na "vibraném místě mohl začít plnit svůj mlad'ický

⁵¹ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/dvojka/_osoba/259

sen s cesti do ?itálie ↓?a: nexat si vistavjet letohrádek čili "lusthaų ve vlašském stilu ↓
je to ?onen "muš který jižní čexi ?obohařil ?o "rondel na zámku v jindřixovje hratici →]

Nekorektní kvalita vokálů	1 případ
Nekorektní kvantita vokálů	3 případy
Nekorektní kvalita konsonantů	0 případů
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	1 případ
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	295 slabik za minutu (4,9 slabik za sekundu) = střední tempo

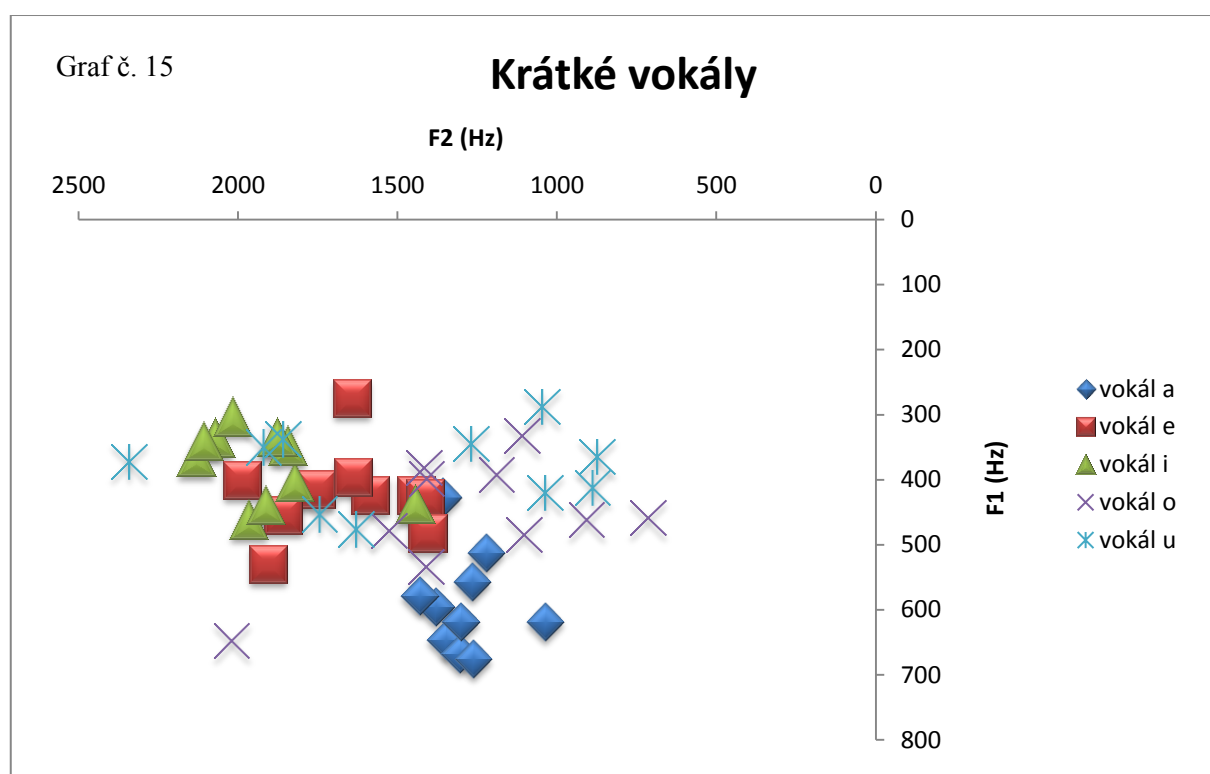
Nejčastější chybou se jeví u Žmolíka dloužení spojky *a*, jelikož se opakovaného výkyvu dopustil třikrát v minutové nahrávce, pokládáme daný prohrěšek za pravidelný. Nejpodstatnějším problémem však byl otevřený vokál *i* ve slově *jichočeský*. Dokonce přepis v korpusu Monolog je v tomto ohledu chybný, jelikož autor transkripce uvedl v textu *jeho český*. Musíme podotknout, že je z nahrávky těžké odvodit, zda se jedná o vokál *i*, či *e*. Z kontextu nám totiž vyplývají oba dva významy, které nejsou v rozporu s věcnou souvislostí buď *jichočeského vladaře*, nebo *jeho českého vladaře*. Avšak důvodem pro uvedení *jichočeského* jsou dva argumenty, první z nich se týká suprasegmentální roviny, kdy moderátor užívá na slově *český* vedlejší přízvuk, proto je patrné, že se jedná slovo složené. Druhým argumentem je fakt, že Vilém z Rožmberka byl jihočeským vládařem v dané době. Ovšem z kontextu vyplývá, že Vilém byl rovněž i vládařem Krčína, nicméně se přikláníme k podobě slova *jichočeský*. V daném kontextu se dostáváme do problematiky kvality vokálů, jež budeme měřit v následné formantové analýze, která je v souvislosti s danou nesnadnou oblastí opodstatnělá.

V dalších nahrávkách jsme zaznamenali pár prohrěšků, největší z nich uvádíme následovně. Nejpodstatnějším výkyvem se jevila artikulace v názvu zámku Leptáči, jež moderátor ve vysílání vyslovil jako [*letáči*], zda se jedná o úplně jiný název, také o přepis v korpusu jsme se nemohli opřít. V transkribovaném textu byl uveden název Leptač, tedy s krátkým vokálem, až následným ověřením na webových stránkách zámku jsme dospěli ke správnému názvu stavby. Dalším nekorektním výkyvem byl

nezrealizovaný slovní přízvuk po předložce ve slovním spojení *po Česku*, Žmolík se často dopouštěl zmíněného prohřešku a vyslovoval dané spojení jako [počesku]. Musíme ale dodat, že v případě čtení e-mailových adres či smskových textů se zmíněné slovní spojení četlo opravdu dohromady, ovšem moderátor neužíval přízvuky i v místech, kde se jednalo o slovní spojení s předložkou *po Česku*.

Dalším výkyvem byl vynechaný ráz ve slovním spojení [hradi_a zámki].

Formantová analýza:

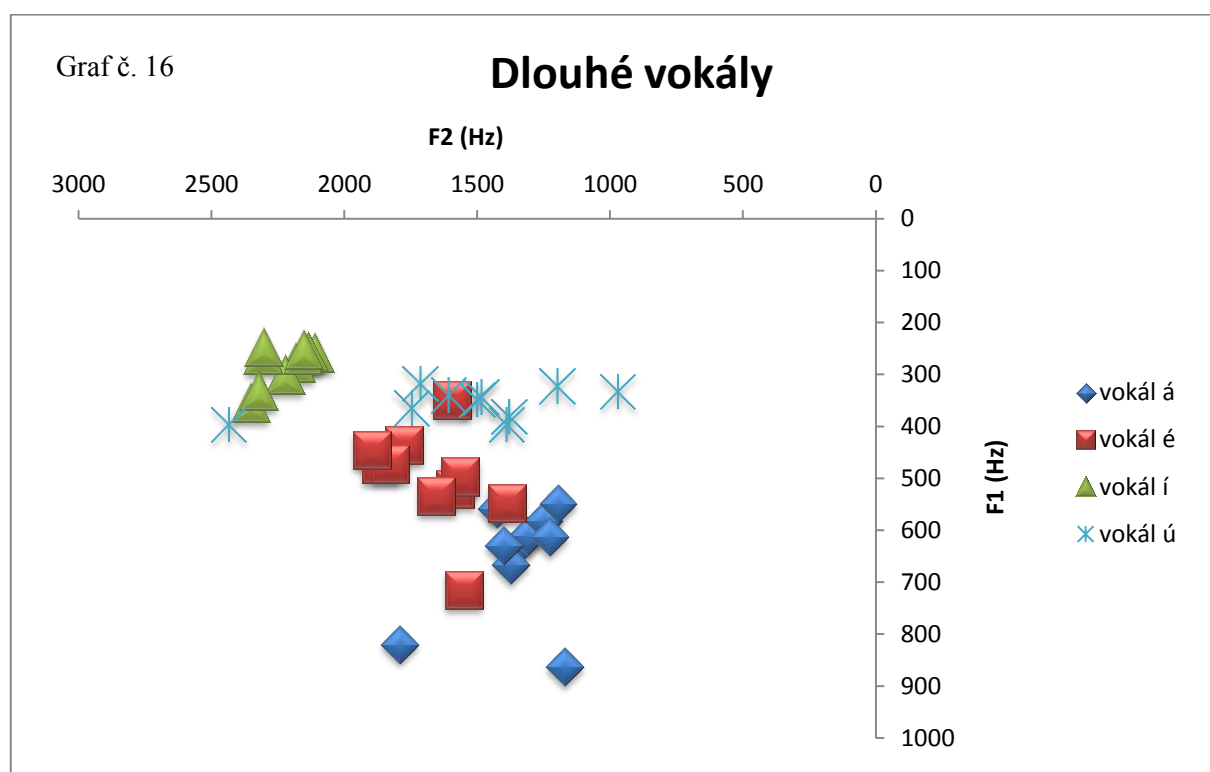

	F1	F2		F1	F2		F1	F2		F1	F2		F1	F2
a			e			i			o			u		
hrad	646	1348	česku	530	1905	prázdniny	462	1967	po	648	2020	budu	345	1269
ano	557	1266	celé	424	1440	nimi	440	1913	ano	534	1409	silueta	412	887
sídla	668	1304	šlechtické	423	1585	pyšné	336	2072	léto	393	1190	rybníku	365	874
památkového	618	1037	ve	274	1642	hrady	405	1822	národního	399	1408	už	350	1920
ústavu	512	1222	správě	415	1755	zámky	366	2131	jednom	484	1103	zámku	372	2341
začneme	427	1358	začneme	428	1414	šlechtické	348	1845	jihočeských	333	1108	hradu	476	1629
silueta	676	1263	začneme	482	1405	jihočeských	341	2108	objektů	459	714	slouží	338	1858
Vajgar	619	1302	objektů	400	1987	když	335	1877	jeho	478	1526	současnosti	288	1046
Hradci	595	1379	ze	396	1639	silueta	438	1444	odráží	462	906	osum	420	1037
kastelánu	578	1429	jeho	454	1857	rybníku	304	2018	doplníte	381	1416	umělecká	453	1744

Vokální trojúhelník Václava Žmolíka neobsahuje jasné hranice mezi jednotlivými samohláskami. Nejcitelnějším jevem je uzavřenost středních vokálů a

nízkého fonému [a]. Hodnoty prvních formantů se od předepsaných liší u nízkého vokálu o cca 30–190 Hz, u předního vokálu [e] rozdíl činí cca 30–210 Hz. Zadní hláska [o] vykazuje chybná čísla jak u prvních formantů (cca 20–170 Hz), tak i u druhých formantů (cca 200–800 Hz).

Druhé formanty se projeví nekorektně u vysokých vokálů, konkrétně se dané fonémy posunují směrem do středu trojúhelníku. U samohlásky [i] pozorujeme pohyb o cca 30–180 Hz, v jednom případě až o 500 Hz. U zadní vysoké hlásky jsme zaznamenali odklon o cca 40–900 Hz, výjimečně i o 1300 Hz.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
máme	863	1171	celé	547	1388	potřetí	277	2183	půvabné	349	1500
prázdniny	623	1331	léto	350	1592	letní	355	2351	ústavu	340	1607
zámecký	611	1311	půvabné	520	1582	zámecký	259	2111	objektů	322	1199
speciál	820	1793	pyšné	497	1563	národního	301	2223	původního	397	2434
zvat	581	1249	nepřítel	715	1550	nejkrásnějších	263	2305	vůbec	396	1389
šlechtická	667	1374	výstižné	534	1654	jihocheských	248	2304	prostorů	365	1747
správě	558	1426	patnáctého	473	1862	památkových	257	2136	panovníků	381	1381
národního	630	1400	krásného	436	1773	povím	263	2156	hradů	343	1485
památkového	549	1195	chudé	472	1826	odráží	253	2153	zámků	333	971
kastelánem	612	1228	nicméně	445	1896	rybníku	332	2323	výletů	318	1715

Dlouhé vokály Žmolíka se tak, jak jsme již pozorovali u krátkých samohlásek, vyznačují zavřeností s tím rozdílem, že se k dané tendenci připojil i vokál [i], který naopak ztratil náklonnost k posunu do středu. Zavřenost se týkala zmíněných vokálů, konkrétněji u [á] o cca 30–150 Hz, u [é] rozdíly činily okolo 10–130 Hz, u vysokého vokálu [i] jsme zaznamenali výchylky o cca 20–50 Hz, což pokládáme za zanedbatelnou náchylnost k uzavřenosti.

Poslední prohřešek se týkal opět druhých formantů vysokého vokálu [ú], kde se čísla vychylují o cca 200–700 Hz, v jednom případě rozdíl činí až 1400 Hz.

2.3 Český rozhlas Plus (Rádio Česko)

Markéta Bartošová

Moderátorka provází ranním i odpoledním vysíláním Radia Česko. Také četla zprávy na zmíněné stanici. Ve veřejnoprávních médiích pracuje od roku 2002.⁵²

Glosa Rádía Česko (17. 8. 2010)

<00:00:07> (cca 1 minuta)

[√?a "janeček ↓ muž "horliví → vzal své poslání ?opravdu "vážně ↓ √pražské ?ulice ↓ / "hodlá od bezdomořců vyčistit / skutečně "dočista ↓ √?a tag přišel s řešením které může smněle ?aspirovat ↓ / "na přívlastek ↓ / "konečné ↓ √poňekud drsné ?asociaci na praktiki "hitlerovského německa ↓ / se ubránit nelze ↓ √lid'i bez domova ↓ chce totiž politik naložit do speciálních minibusů ↑ √?a ?otvést / "na sklátku ↓ / kamsi "do d'áblic ↓ kolem centrální hali bi mohli mít stani nebo holobuňky ↓ √bil bi tam jednoduchí program → √polévka "třikrátdeňe → zdravotnické zařízení tam bi mohli být ↓ jinde "ne ↓ popisuje radňi svůj zámňer ↓ spokojeni budou všiyňi ↓ maluje si "janeček ↓ √bezdomořci budou pří na sklátce žít po svém ↓ √?aniž bi opt'ěžovali lid'i kolem / "zápaxem nebo ?opilosťi ↓ √?a "zároveň / ?aniž bi je samotné ne?ustále opt'ěžovali strážňici ↓ jag velkorisé ↓ přesunout bezdomořce přímo g ?otpadkům ↓ √?úplná ?oáza "klidu míru a domácí pohodi ↓ bezdomoveckou oázou → radňi také sklad'išťe nepřizpusobivých bezdomořců nazíva ↓]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní kvalita konsonantů	0 případů
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	8 případů
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	316 slabik za minutu (5,27 slabiky za sekundu) = střední tempo

⁵² Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/archiv/_zprava/marketa-bartosova--793552

Na rovině segmentální nepozorujeme větší odchylky od normy. Pouze v jednom případě jsme v minutové nahrávce zaznamenali prohřešek týkající se délky vokálu, a to ve slově [*nazíva*], kde došlo ke zkrácení vokálu [*a*].

Musíme však zmínit vysokou četnost chybně užití kadence a členění výpovědi. Moderátorka příliš často klesá hlasem, a frázuje tak úseky, které nejsou ukončeny. Dochází ke členění výpovědi na ekvivalenty, které mohou ztížit pochopení významu pro posluchače. Po významové složce hlasatelka řadí slova, jež jsou logicky spojena. Nezaregistrovali jsme chybně oddělené slovní spojení, které k sobě významově patří. Spekuluje, zda text byl připravený, či nikoli, klesavá kadence v případě čteného textu nemusela být v takové intenzitě nutná. Největší problém tedy shledáváme v častém užití klesavé kadence, přičemž měla být užitá kadence rovná, čímž by navodila dojem, že výpověď bude pokračovat a není ukončena. Melodém vět není soustavný, proto se lze domnívat, že posluchač se bude hůře orientovat v celé výpovědi. Celý mluvený projev působí „sekaným“ dojmem právě kvůli častým klesavým kadencím a je zabarven přehnaně expresivní intonací. Moderátorka tak dává najevo negativní postoj vůči pronesené problematice, což by se ve veřejnoprávním médiu objevovat nemělo z důvodu závaznosti se ČRo k objektivitě pronesených projevů.

Dále uvádíme příklady nedostatků, jež se opakovaly častěji i v dalších částech projevu.

Příklady:

[*nasledo'vat*]

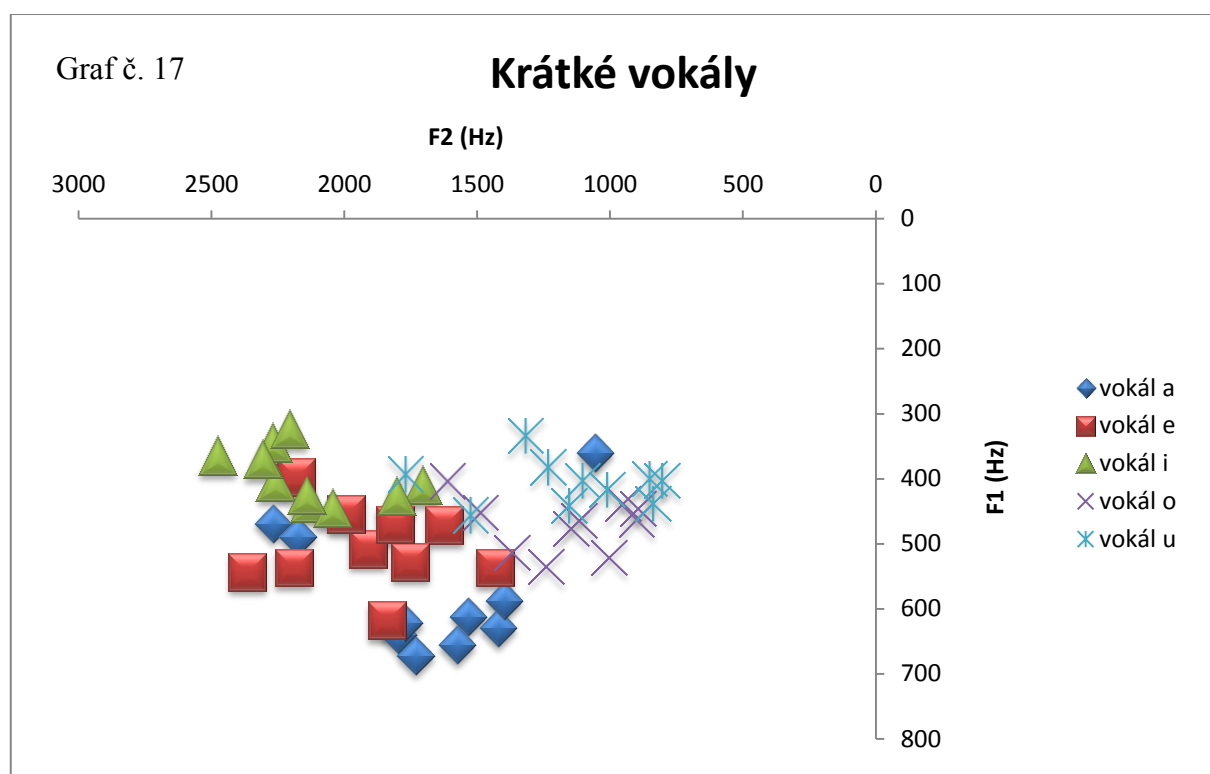
V daném příkladu jsme v následujících výpovědích zaznamenali slovní přízvuk na poslední slabice slova, čemuž předcházelo nedodržení kvantity dlouhého vokálu [*á*] na začátku slova.

[*pražane* ↓], [*občanu* ↓]

I zde nebyla dodržena kvantita hlásky, tentokrát na konci slova a zároveň na výústění klesavé kadence, čímž chtěla moderátorka dát najevo ukončení promluvového úseku. Důsledek zmíněného snažení však měl podobu zkrácení vokálů.

Dá se tedy předpokládat, že chybná kvantita vokálů se stala u Bartošové jevem, jenž je realizován opakovaně. Na druhou stranu musíme podotknout, že v ostatních oblastech nekorektnosti jsme prohřešky ve větší míře nezaznamenali.

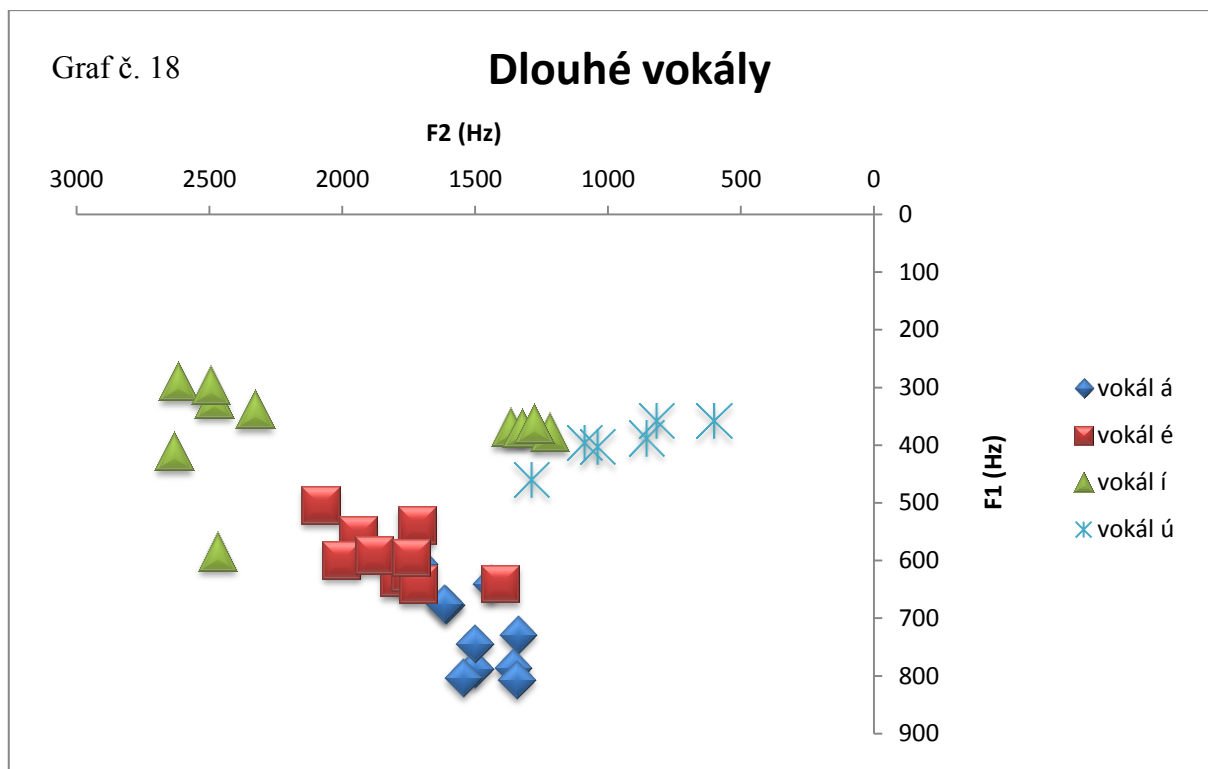
Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
pražského	640	1797	recept	472	1624	si	438	2130	od	476	1145	poněkud	417	1011
radního	622	1774	vyřešit	398	2181	magistrát	365	2478	radního	404	1612	ubránit	439	838
Janečka	672	1731	bezdomovců	528	1751	vyřešit	446	2043	objednal	463	900	minibusů	403	1104
magistrát	612	1534	městě	537	2190	horlivý	345	2270	bezdomovců	439	950	skládku	403	805
objednal	656	1575	Janeček	508	1912	ulice	411	1706	horlivý	513	1369	buňky	334	1318
jak	469	2268	vážně	543	2365	vyčistit	406	2260	poslání	446	895	jednoduchý	382	1232
situaci	630	1422	ulice	618	1839	čista	371	2308	opravdu	521	1004	popisuje	456	1525
hlavním	360	1057	skutečně	471	1809	přišel	324	2207	hodlá	465	1115	maluje	442	1154
a	489	2176	přišel	537	1434	aspirovat	427	1802	do	452	1486	budou	400	851
vzal	588	1399	řešením	455	1992	asiciace	426	2141	aspirovat	536	1241	neustále	393	1770

Markéta Bartošová má největší problém s uzavřeností vokálu [a] a také s jeho tendencí k přesvětlování, prokazatelná uzavřenost se jeví s rozdíly cca od 30 do 140 Hz. Výkyvy vykazovaly všechny případy, kde se vyskytoval nízký foném, u druhých formantů se výchylka pohybovala cca od 30 do 1200 Hz, danou náklonnost považujeme proto za významnou.

Další prohřešky se týkaly zadních vokálů, konkrétněji samohláska [o] se projevuje mírnou uzavřeností (cca 20–100 Hz) a hláska [u] posunem do středu pole trojúhelníku (cca 10–770 Hz).

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
vážně	729	1338	pražského	504	2081	radního	370	1367	bezdomovců	403	1040
hodlá	786	1357	pražské	556	1940	Jiřího	290	2617	minibusů	357	818
ubránit	677	1610	které	630	1785	hlavním	371	1324	odpadkům	358	601
speciálních	605	1712	konečné	621	1746	horlivý	411	2633	úplné	388	855
skládku	807	1343	hitlerovského	599	2003	poslání	585	2469	bezdomovcům	396	1088
centrální	675	1616	polévka	640	1405	řešením	379	1219	občanů	460	1288
tříkrát	788	1501	zdravotnické	539	1719	přívlastek	339	2328			
záměr	640	1439	svém	642	1713	mít	364	1278			
zápachem	804	1546	samotné	591	1881	jednoduchý	320	2483			
zároveň	744	1501	velkorysé	595	1741	být	297	2495			

Nejvíce roztříštěný se zdá být vokál [í], jehož chybné hodnoty druhých formantů nejsou v nadpoloviční většině. Pokládáme však za nutné okomentovat daný jev, zmíněný foném je totiž posunut pouze tehdy, když následuje nazála, v daných případech se nejčastěji jedná o konsonant [n].

Jedinou výchytkou jsou druhé formanty vokálu [á], jejichž hodnoty se od normy liší o 1–712 Hz, musíme tedy předpokládat tendenci k přesvětlování nízké samohlásky. Dále jsme neměli k dispozici potřebný počet příkladů, kde se objevovalo [ú], i tak lze konstatovat, že moderátorka jej ve svém projevu posouvá směrem do středu trojúhelníku, a to o cca 40–300 Hz.

Šárka Daňková

Daňková pracuje v ČRo Plus jako externí redaktorka a připravuje Svět ve 20 minutách.⁵³

Kronika Rádia Česko (19. 7. 2009)

<00:00:12> (cca 1 minuta)

[Vdřilo vznikalo v roce "devatenáct dvace+ čtíri bjehem hitlerova pobitu ve vjezňici v bavorském lan+sbergu ↓ √?autor se v něm na základě "vlastní autobijografie viznáva ze svého pohledu na svjet → tedi z nacizmu ↓ kniha je plná nepodložený tvrzení ?o "nadřazenost'i rúznýx ras nat jiními ↓ √do ledna devatenáct třice+ tři gdi se hitler dostal g moci ↑ se majn kam+fu v německu prodalo přes "dvje s'e osmdesá+ tisíc vít'iskú ↓ potom šag došlo k "rapidnímu rústu prodeje → √jen do konce roku devatenáct třicet tři se kníhi prodalo či rozdalo / "milion a půl egzempláří ↓ v dalšix deset'i letey to bilo přes "deset milionú kusú ↓ majn kam+f dokonce dostávali novomanželé na radnici jako dar namísto "bible ↓ √?ot konce druhé svjetové válki je v německu vidáváni této kníhi "zakázáno ↓ majn kam+f je šag možné si koupit f "?antikvariát'e ↑ ?a získat ho "ke studijním účelúm ↓ √v roce dva tisícé višlo hitlerovo d'ílo "f češt'íne ↓]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	0 případů
Nekorektní kvalita konsonantů	3 případy
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	2 případy
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	302 slabiky za minutu (5 slabik za sekundu) = střední tempo

Přestože Daňková mluví pomalejším tempem než její kolegové, chybje v nedostatečné výslovnosti skupiny hlásek, zejména konsonantů. Pro bližší povědomí o daném jevu jsme s pomocí korpusu Monolog vyhledali i další příklady artikulace

⁵³ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/801

konkrétních ročníků [devatenác+ +et] a musíme konstatovat, že shodně všichni moderátoři užívají jednodušší výslovnost, což nelze pokládat za prohřešek vůči výslovnostní normě.

Zjistili jsme, že se danou redukcí souhlásek používají všichni moderátoři, proto je na místě tvrzení, že čtená zjednodušování na konci slov jsou v ČRo pravidelná. Speciálně se tedy jedná o vyslovení roku *devatenáct set*.

Ve dvou případech se Daňková dopustila stoupavé kadence na místě, kde měla být zrealizována kadence rovná. Suprasegmentální rovina byla v oblasti frázování a členění textu v pořádku.

V další části projevu moderátorky jsme si všimli nelogického užití klesavé kadence, a to ve větě:

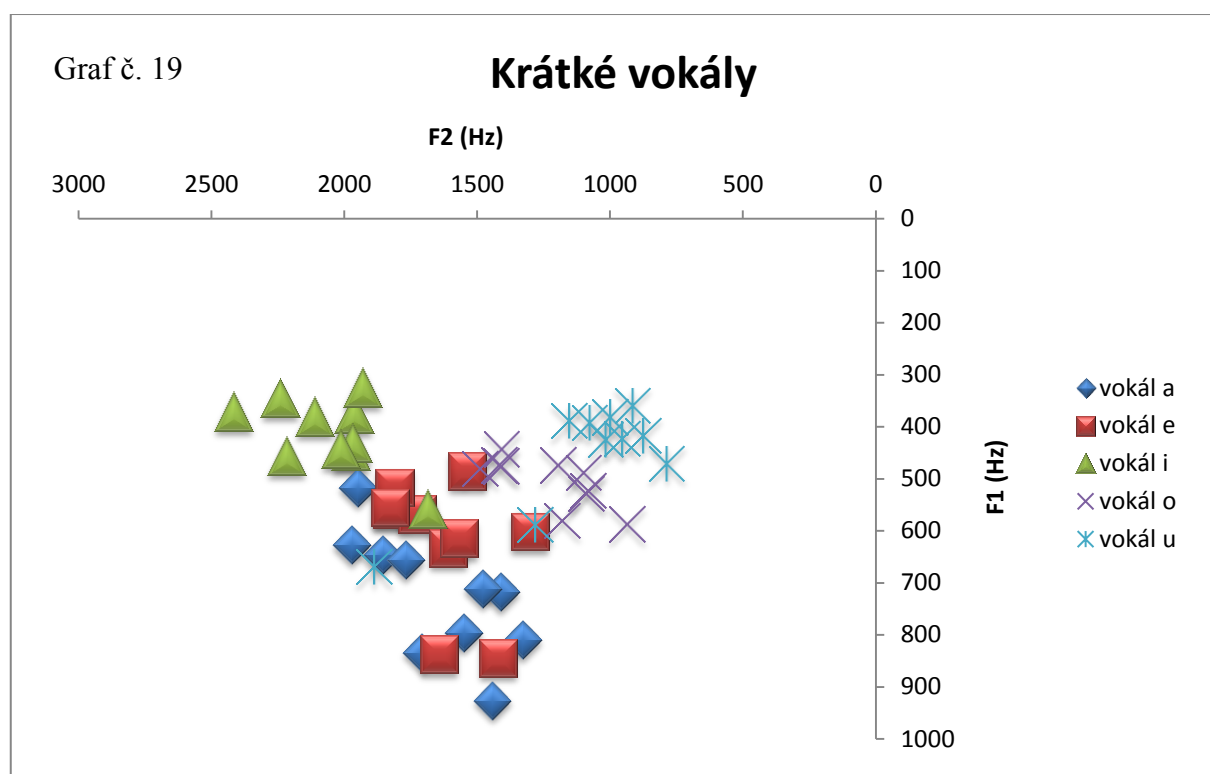
[*proč se tento vydavatel rozhodl ↓ zařadit do svéh ?edičního plánu ↓ právě maijn kampf ↑*]

Daňková naznačuje ukončení věty klesavou kadencí dokonce dvakrát, posluchač tak má dojem, že výpověď skončí, ale mluvčí dále přidává další části věty, což je prohřeškem vůči ortoepické normě. Zmíněný nedostatek jsme zaregistrovali i v dalších větách, kdy moderátorka uprostřed logických celků vět užívá klesavou kadenci a poté ji doplňuje o další úseky.

Dále Daňková v jednom případě prodloužila vokál [a] ve větě: „Á co dnes říká...“, aby naznačila začátek věty. Také jsme zaznamenali absenci konsonantu ve slově [+*nešňi*], kde moderátorka mínila slovo *dnešní*.

Vzhledem k pomalému tempu má moderátorka dostatečný prostor k vyslovení všech hlásek, i na koncích slov. To je zřejmě důvod, proč jsme nezaznamenali vynechání konsonantů. Musíme konstatovat, že moderátorka Daňková se dopouští prohřešků vůči spisovné výslovnostní normě spíše výjimečně, až na užívání nepatřičných klesavých kadencí a nedostatečnou artikulaci ve čtení letopočtu, čehož se však na základě našeho výzkumu dopouštějí všichni moderátoři vyskytující se v nahrávkách v korpusu Monolog.

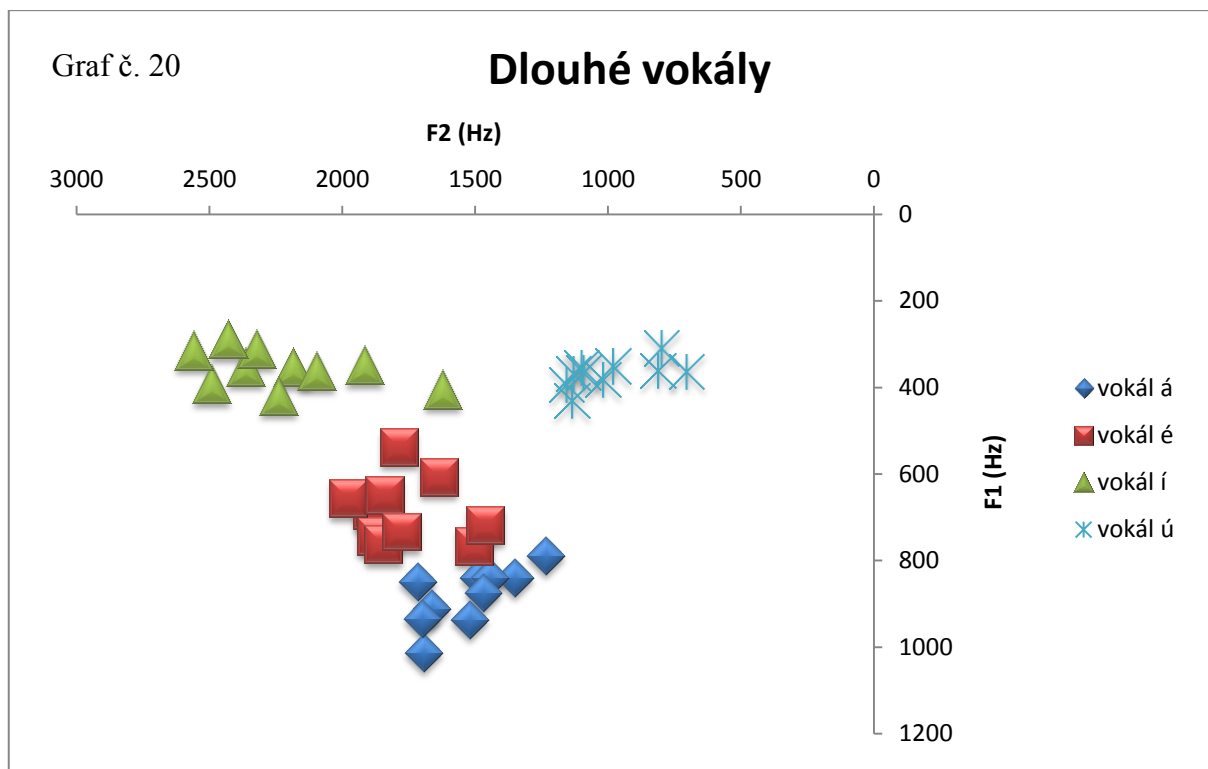
Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
kronika	834	1709	deklarace	485	1537	americké	448	1976	politická	474	1196	dokumentem	359	915
rádia	646	1856	nezávislosti	845	1422	zrodili	457	2216	vojenská	480	1489	svou	588	1282
americké	926	1443	dokumentu	838	1643	kdy	376	1964	ekonomická	580	1180	bouřlivě	382	1000
Šárka	656	1768	velké	602	1302	byla	559	1687	velmoc	587	936	neexistuje	670	1888
Daňková	627	1972	tehdy	559	1821	přijata	433	1970	spojené	489	1099	jsou	393	1077
byla	810	1330	více	569	1727	nezávislosti	346	2242	zrodili	474	1416	němuž	389	1154
přijata	795	1551	než	517	1811	třináct	326	1932	nezávislosti	529	1090	právu	423	955
deklarace	718	1410	válce	633	1609	britských	381	2112	tímto	476	1409	autor	417	876
slaví	711	1481	se	615	1568	kolonií	372	2417	dokumentem	443	1407	majetku	471	787
jaké	517	1950	červenec	556	1826	bouřlivě	443	2014	vyhlásilo	523	1083	míru	425	1017

Daňková v podstatě nechybuje v prvních formantech, výjimku tvoří jen vokál [o], kde se dopouští výchylek cca o 10–50 Hz, což znamená, že se daná samohláska projevuje mírnou tendencí k uzavřenosti.

Více se dopouští nekorektních jevů ve druhých formantech, konkrétněji u nízkého vokálu [a] a vysokých hlásek [i] a [u]. U první samohlásky rozdíly činí okolo 50–450 Hz, druhá hláska se pohybuje směrem do středu trojúhelníku cca o 10–70 Hz a třetí vokál [u] se rovněž blíží ke středu grafu (cca 80–300 Hz), v jednom případě odchylka vykazuje až cca 900 Hz.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
právě	912	1665	americké	685	1887	začíná	354	2185	zůstaly	355	1100
začíná	1014	1694	spojené	743	1874	výročí	421	2240	ústavu	351	980
rádia	850	1718	čtvrtého	763	1846	příjemný	406	1621	údajně	361	812
nezávislosti	840	1488	té	538	1786	dnešní	350	1916	Američanů	382	1019
vám	840	1352	velké	657	1978	tímto	353	2364	státům	365	1092
Šárka	935	1700	jaké	649	1840	britských	312	2321	černochů	364	704
Daňková	789	1233	věrné	734	1777	kolonií	394	2492	kultura	393	1155
vojenská	840	1445	Rakové	767	1503	níž	363	2097	zvyků	310	797
sedmdesát	875	1469	historického	608	1637	více	290	2430	literaturu	430	1136
třináct	938	1521	liberálové	719	1461	čtvrtý	316	2558	zůstala	368	1129

Na grafu č. 20 můžeme pozorovat téměř oddělené plochy jednotlivých vokálů. Největší chybovosti se však Daňková dopouští u druhých formantů dvou fonémů, konkrétně u samohlásky [ú], a to cca o 20–150 Hz, a další výchylka u druhých formantů se vyskytla u nízkého vokálu [á], kde rozdíly činily cca 20–200 Hz.

První formanty se vychylovaly pouze u hlásky [é], kde se body grafu posunuly směrem dolů cca od 20 do 70 Hz, proto můžeme hovořit o mírné tendenci k otevřenosti daného vokálu.

Ladislav Dvořák

V roce 2017 pracuje Ladislav Dvořák jako editor na stanici Český rozhlas Plus. V minulosti však připravoval program Rádia Česko a korigoval práci redaktorů a moderátorů. Dále byl jedním z autorů Kronika Rádia Česko.⁵⁴

Kronika Rádia Česko (4. 4. 2010)

<00:01:45> (cca 1 minuta)

[titanik se tag sice "stačil vlnout čelnímu střetu: ↑ "do kři ?ale narazil bokem ↓ √ledová hora způsobila v lodním boku několik trhli+ nat ?úrovňi dvojitého dna ↓ "na loďi tehdi cestovalo několik desítek čechů _a slovaků ↓ √díki rozhlasovému ?archivu můžeme slyšet svjedly "rudolfa linharta ↓ kteří na titaniku pracoval ↓ stroskotání titaniku vedlo k revizi přetpisů pro konstrukci loďi ?a bezpečnosti "plavbi ↓ nejvječí námořní tragédije co se tíče počtu objetí → tag jen urixlila proces sestavení "celosvjetojve platný pravidel pro minimální požadavki konstrukce ?a bezpečnosti loďi ↓ jako další významní "prvek ke kterému vedla ?analýza havárije titaniku: → √bili v rámci smlojvi solas přesné "přetpisi ?o vibavenosti loďi záxraními prostřetki ↓ jak totiž doplňuje bívalí námořní důstojník "cřirat pacák → právě "nedostateg míst na záxraníj člunex mňel na svjedomí tag "velkí počet objetí ↓ √celkem bilo na loďi dvacet člunů s kapacitou "necelíx dvanáct míst ↓]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	2 případy
Nekorektní kvalita konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	2 případy
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	316 slabik za minutu (5,3 slabik za sekundu) = střední tempo

Mluvní projev Ladislava Dvořáka se projevuje středním tempem promluvy. Dvořák se v minutové nahrávce dopustil pár prohřešků vůči spisovné výslovnosti

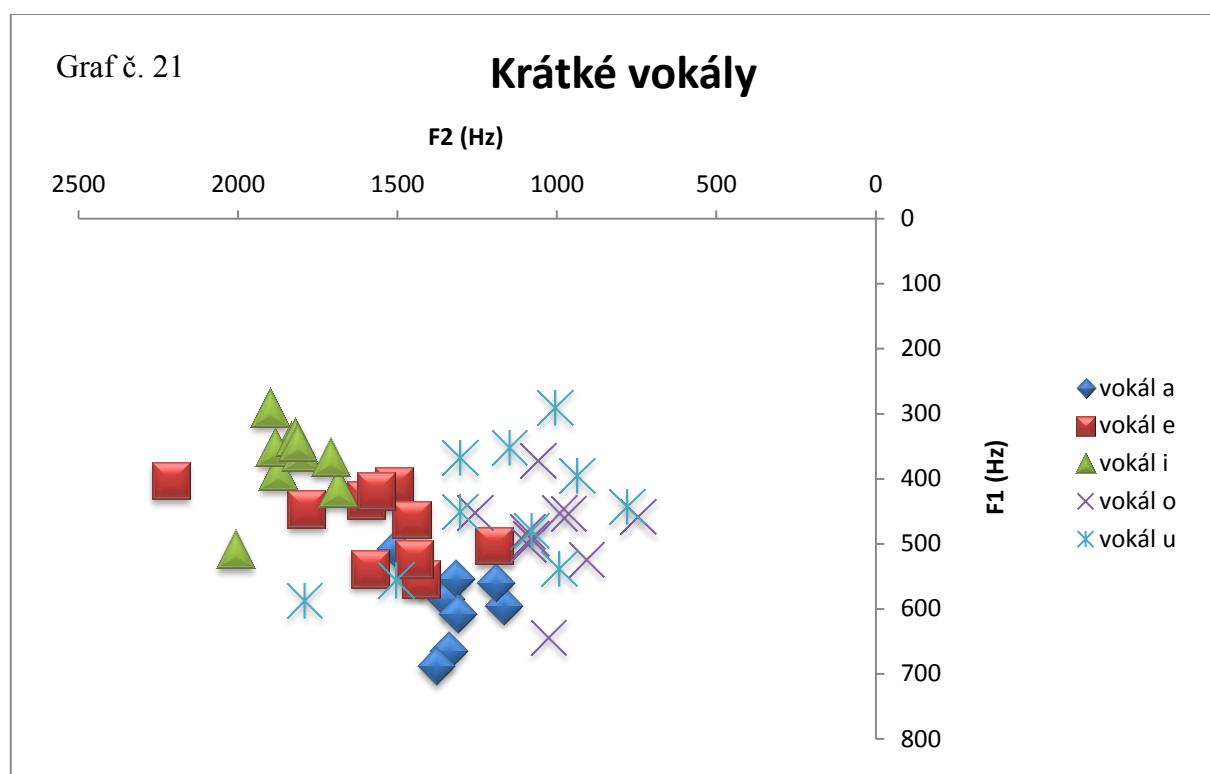
⁵⁴ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/266

normě. Nejprve bychom rádi okomentovali jev dloužení vokálů, čehož se Dvořák dopustil dvakrát, a to v důsledku zachování pocitu neukončenosti výpovědi. To znamená, že se snažil o dodržení rovné kadence. V jednom případě však zvýšil výšku tónu hlasu a kadence přešla v kadenci stoupavou, která nastat neměla. V oblasti kadence ještě Dvořák chyboval na hranici hlavní a vedlejší věty přívlastkové, kde užil kadenci klesavou místo rovné. To, zda se jedná o výkyv výjimečný či opakovaný, zjistíme v dalších částech projevu moderátora. Dále Dvořák vynechal ráz před spojkou [a].

Členění výpovědi je bezchybné. Promluvové úseky dělí logicky a nádechy užívá rovněž korektně.

V následné cca čtyřminutové nahrávce jsme zaregistrovali několik důležitých chyb, v některých případech se jednalo i o nepochopení významu věty v důsledku zrealizování prohrěšků v projevu. Nejprve moderátor nekorektně artikuloval jméno bývalého důstojníka jako [pasák] místo [pacák], přičemž dané příjmení zaznělo v nahrávce poprvé, posluchači si tak nemohli domyslet, jaké je skutečné jméno námořníka. Dále se hlasatel dopustil opět dloužení vokálů, a to v případě [dubna: 'za:klidného], kde užil slovní přízvuk nepatřičně. V dalším případě nevíme, zda mluvčí myslel plochu [vodňi] či [lodňi]. V přepisu korpusu Monolog je uvedena plocha vodní. Konsonant je v tomto případě opravdu nerozpoznatelný. Ve slově [víkivú+] Dvořák nevyslovil koncovku určenou dativem. Poslední dobře slyšitelný prohrěšek se objevil ve výčtu údajů: [visílá ?údaje o své poloze ↓ rixlosti ↓ cíli plavbi ↓]. Zde je použita klesavá kadence dvakrát na místech, kde ještě není ukončena výpověď moderátora.

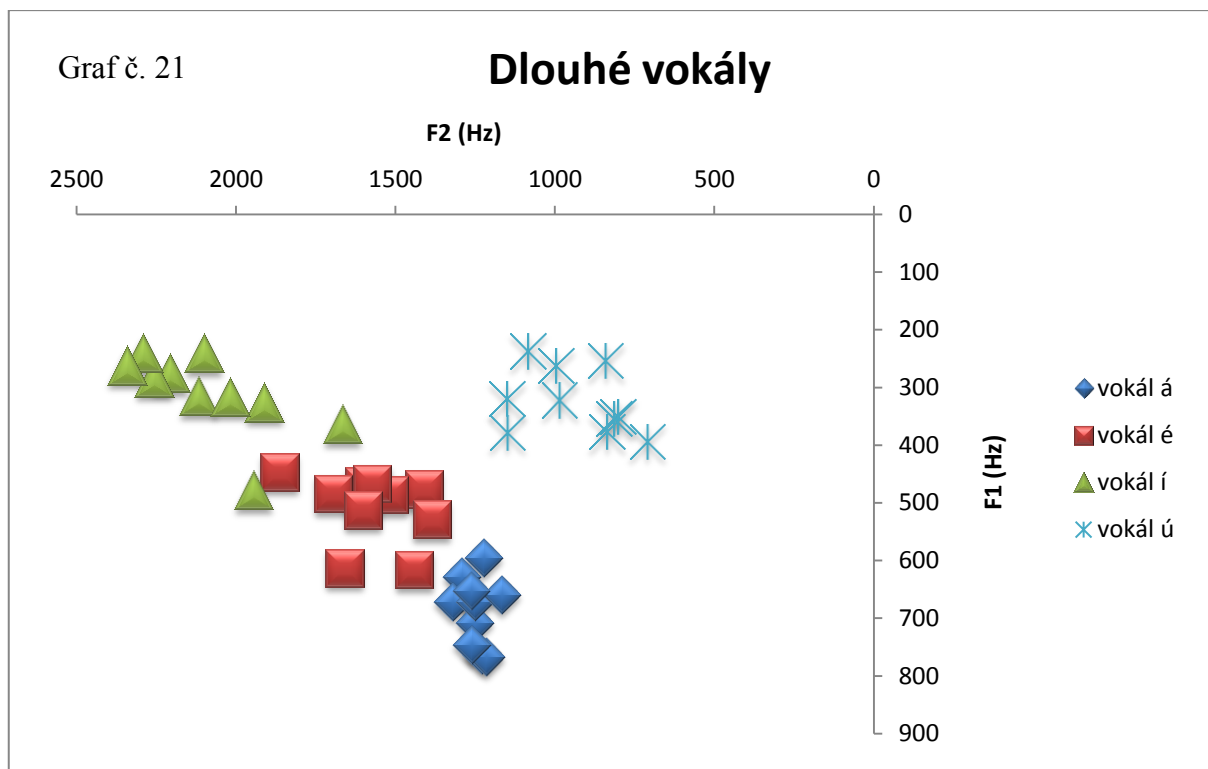
Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
na	664	1339	Česko	411	1510	minutách	343	1833	dopravě	452	1257	Titaniku	443	779
tragédie	556	1423	je	554	1426	kronika	414	1686	kronika	481	1092	minutách	556	1504
Titaniku	585	1348	znamenal	463	1456	rádia	388	1874	Česko	524	907	u	587	1791
ovlivnila	595	1167	století	433	1597	mikrofonu	509	2008	mikrofonem	492	1080	počátku	352	1147
další	554	1318	velký	503	1196	Ladislav	352	1883	Dvořák	501	1090	kvalitu	538	993
dopravě	608	1312	nejvyšší	403	2210	Titanik	337	1821	počátku	372	1059	udělat	290	1005
nastínila	688	1378	úroveň	539	1587	konstruktéři	291	1899	století	453	991	snahou	480	1079
začíná	560	1193	zároveň	524	1447	snažili	359	1802	pokrok	644	1026	takovou	368	1304
kronika	547	1424	udělat	419	1567	zvýšit	344	1813	pohodlí	459	746	vysvětluje	450	1304
rádia	508	1506	ekonomičtější	447	1786	kvalitu	367	1710	námořní	454	963	konstrukci	395	937

Největším problémem v oblasti krátkých vokálů je uzavřenosti nízkého vokálu a středních samohlásek. U fonému [a] se odchylky liší cca o 10–200 Hz, u předního vokálu [e] rozdíly činí cca 20–80 Hz a u hlásky [o] jsou výkyvy cca od 10 do 130 Hz.

Druhé formanty se od normativních položek diferencovaly u samohlásek [e], [i] a [u], jejichž body posunovaly do středu trojúhelníku (u předního fonému cca o 100–300 Hz, u zadního mezi 80 a 800 Hz, vokál [e] cca 50–360 Hz).

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
námořní	763	1230	tragédie	447	1863	další	276	2206	úrovni	322	985
následujících	707	1251	dvacátého	477	1410	vývoj	284	2257	důstojník	237	1084
minutách	767	1216	konstruktéři	471	1597	námořní	327	1911	důstojníků	354	814
rádia	628	1292	nepochopitelné	616	1440	nastíním	479	1944	způsobila	320	1149
Dvořák	672	1321	čtrnáctého	486	1520	následujících	316	2118	Čechů	351	801
počátku	672	1252	klidného	613	1659	začíná	317	2019	Slováků	394	710
dvacátého	595	1223	vysoké	484	1695	století	241	2292	můžeme	263	997
zároveň	660	1167	také	467	1572	velký	263	2342	předpisů	254	840
začíná	652	1263	své	529	1386	zvýšit	241	2100	trenažerů	377	836
která	746	1262	letité	513	1601	pohodlí	365	1666	úkony	378	1148

Dvořák chybje pouze v uzavřenosti vokálů, a to konkrétně [á] a [í]. Nízká samohláska se projevovala rozdíly cca 30–100 Hz, přední foném byl charakteristický posunem cca o 20–60 Hz. Větší výkyvy hodnoty nevykazovaly.

Aleš Kouba

Hlasatel Aleš Kouba čte na ČRo Plus Svět ve 20 minutách a také na ČRo Dvojce připravuje a čte zprávy. Dříve působil na ČRo Česko jako zprávař. Musíme zdůraznit,

že Koubův mluvený projev byl v korpusu Monolog hodnocen jako nejhorší ze všech zkoumaných mluvních výstupů.⁵⁵

Zprávy (7. 7. 2008)

<00:00:47>

[√rakouská velká koalice po roce ?a půl zřejmě "končí ↓ lidofci f čele s vicekancléřem "vilhelmem mo+tel moltererem prohlásili "že potpoří požadavek zeleních na vypsání přetčasních voleb ↓ √jag dodává naše vídeňská spravodajka marije vud+emsová → √"kabinet / spolkového kancléře ?alfreda gusen'bau+ra čelil už dlouho "značné kritice ↓ √ceni v restauraciy kadeřnictvíx ?a čistírná+ bi mohli v mnoha zemích ?už příští rok / "klesnout ↓ ?evropská komise navrhla rozšířit seznam víropekú ?a služeb → √?u kterých bi se mohla ?uplatňovat / "snižená sazba daňe s přidané hodnoti ?a to až ?o "pjet procent ↓ √novje sou do této skupini zařazené například i vstavba "fšey nejen tag zvaníy "sociálních bitú ↑ √?a také ?audiokňihi → tedy zvukové nosiče z hlasovím záznamem čteného textu ↓ ?už zítra přiletí "do prahi ?americká ministřiňe zahraňičí "kondoliza rajsová → ?abi "s českými politiky podepsala smlouvi ?o plánovaném ?umístěňi ?amerického radaru na našem území ↓ √dohoda začne platit aš f případě že ji ratifikuje parlament ?a podepíše prezident ↓ √nejasně sou zařím vísletki jednáňi mezi spojeními státi a polskem ↓]

Nekorektní kvalita vokálů	2 případy
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní kvalita konsonantů	0 případů
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	1 případ
Chybný přízvuk (slovní, větný)	1 případ
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	330 slabik za minutu (5,5 slabiky za sekundu) = střední tempo

⁵⁵ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/radiozurnal/_zprava/ales-kouba--218207

Aleš Kouba čte zprávy s hlasitým nádechem. V segmentální rovině však chybuje minimálně, ovšem kvůli špatně přečtenému příjmení zpravodajky Woodhamsové musíme říci, že moderátor nejen, že nevěděl, jak se příjmení dotyčné čte, ale také vynechal hlásku [h], z čehož zrealizoval dané slovo jako [vud+emsové]. Při poslechu daného příjmení jiným moderátorem (za pomoci korpusu Monolog), a to hlasatelkou Kropáčkovou, jsme se přesvědčili, že Kouba přečetl slovo špatně, Kropáčková četla [vudhamsová]. Ve čtení slov cizího původu Kouba v minutové nahrávce nechyboval jednou. Také v příjmení vicekancléře Gusenbauera vynechal hlásku, v tomto případě se jednalo o vokál [e], důsledkem bylo chybně vysloveno příjmení daného politika. Ve zmíněném slově užil i chybný slovní přízvuk až ve druhé části slova [ʔalfreda gusen'bau+ra].

V suprasegmentální rovině jsme neshledali větší výkyvy od normy. Kouba úměrně frázuje, člení věty logicky do významových celků. Pouze v jednom případě užil chybnou stoupavou kadenci, kde měla být umístěna kadence rovná, a to na konci věty [sociálních bitů ↑]. Větné a slovní důrazy vkládá správně.

Další příklady výkyvů od spisovné normy jsme zaznamenali v cca tří a půlminutovém záznamu mluveného projevu moderátora.

Příklady:

[česku hrozí další _arbitráž ↓ vyhrálje dlouholetí _eutoritářský vůdce rober+ mogabe →]

V dané větě se Kouba dopustil několika výkyvů od správné výslovnostní normy. Prvním nedostatkem je neslyšitelný ráz přes slovem *arbitráž*, dále moderátor nerealizoval slovní přízvuk na pronominu *je*. Navíc je vokál v daném pronominu značně zavřený, posluchač neslyší, zda slyší ji nebo je, přičemž ve feminimu by si mohl myslet, že dané pronomem se vztahuje ke slovu *arbitráž* a nikoli ke slovu *volby*. Celková stavba mluveného projevu je nelogicky postavena, zmíněnému problému se budeme věnovat níže.

V příkladu jsme si dále všimli nedostatečně vysloveného vokálu [e] v adjektivu [eutoritářský], před nímž hlasatel nezrealizoval ráz a navíc došlo k zúžení (zavření) vokálu [e]. Naprosto chybná artikulace vznikla ve slově cizího původu, a to ve jméně zimbabwského vůdce Roberta Mugabeho. Koubovo přečtené jméno nešlo v nahrávce téměř rozpoznat, a to v důsledku vynechaných konsonantů a změny kvality vokálu v příjmení vůdce.

Jak jsme již avizovali výše, rádi bychom se v tomto výpovědním úseku věnovali celkové stavbě. Pro posluchače rádia musí být náročné orientovat se v obsahu dané výpovědi:

Summit skupiny G8 v Japonsku začal kritikou zimbabwského režimu.

(Rakušané pravděpodobně půjdou k předčasným volbám.)

(Česku hrozí další arbitráž.)

*Vyhrál **je** dlouholetý autoritářský vůdce Robert Mugabe.*

Představitelé tak zvané G8 odsoudili zmanipulování prezidentských voleb v této jihoafrické zemi.

První tři věty předznamenávají, o čem se bude ve zprávách hovořit, načež začne moderátor rozvádět první zprávu, která ale navazuje na úvodní větu promluvy. Z projevu hlasatele, i v důsledku nepřesné kvality vokálu v pronominu, je patrná návaznost spíše na větu věnovanou arbitráži v Česku než situaci okolo voleb v Zimbabwe. Proto je zde na místě podotknout, že pronomen zde nemělo být vůbec použito z logické návaznosti a pochopení vět. Moderátor tím myslel, že vůdce vyhrál volby v Zimbabwe, nikoliv arbitráž v Česku.

*Premiérový wimbledonský triumf po včerejším finálovém dramatu **mu** dává šanci, že by Rogera Federera mohl v dohledné době předstihnout.*

Podobný případ nastal i ve sportovním zpravodajství, zde nevíme, koho tím moderátor myslel.

Kouba nevynechává konsonanty výjimečně, z necelé čtyřminutové nahrávky jsme zaznamenali několik slov, v nichž došlo k absenci hlásky, například [k+úli] místo [kvúli], [ovlivňující+] místo [ovlivňujícíx], nebo ke splynutí skupiny hlásek ve slově [vječinu].

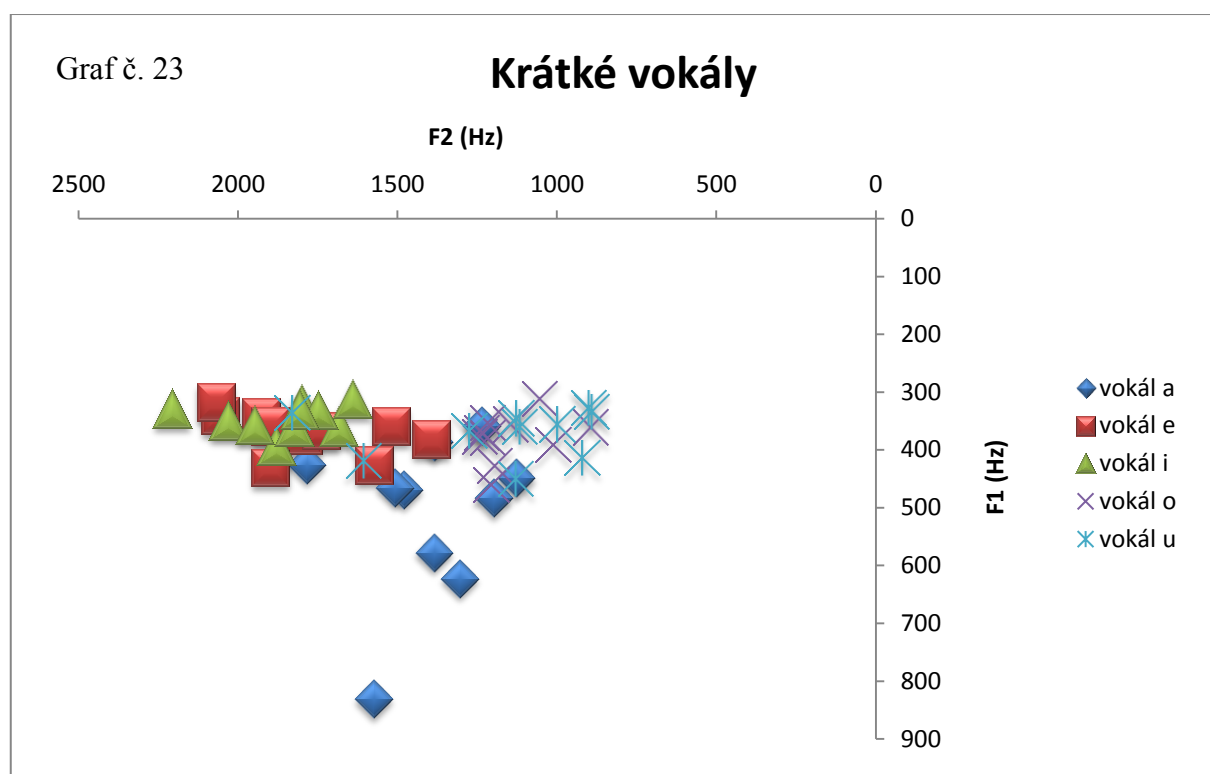
Dále došlo k vynechání rázu ve slovním spojení: [oteplování _a zvišující se cen ropi]

[ve kterém se před ?americké bratři brajenovi posunul vítěz wimbledonské čtyřhri → √daniel nestor s kanadi ↓]

V daném případě je chybně rozčleněna věta, frázování zde působí, jako by moderátor začínal další větu: „Daniel Nestor z Kanady.“

Chybné kvantity se Kouba dopustil vícekrát, například ve slově [premiéroví vimbledonský triumf].

Formantová analýza:

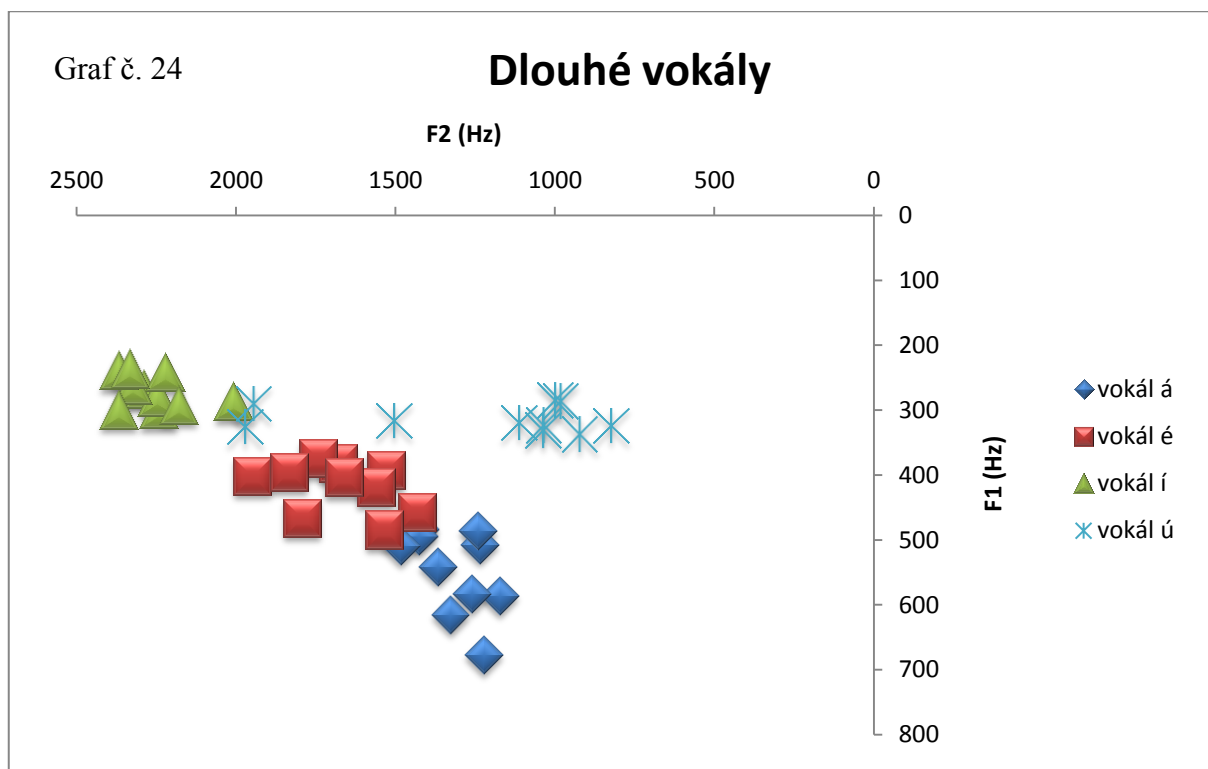

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
dopadům	359	1236	Česku	375	1796	kvůli	322	1800	roce	428	1195	korun	356	1000
astronomický	622	1305	roce	367	1740	krize	350	2031	dopadům	461	1206	upozornil	336	1831
miliard	468	1482	krize	426	1573	astronomický	361	1685	hrozí	371	1237	Eduard	345	1128
na	831	1574	deficit	343	1926	deficit	332	1749	rozpočtový	356	1144	hlubokému	335	891
Eduard	483	1198	dvě	341	2055	miliard	394	1880	korun	392	1012	propadu	450	1129
Janota	425	1784	Eduard	431	1898	upozornil	358	1948	upozornil	379	1217	záchranu	419	1606
propadu	449	1127	že	359	1899	financí	361	1824	Janota	311	1054	pokladnu	360	1116
financí	386	1385	chce	359	1520	ministr	313	1640	hlubokému	361	894	posunout	367	1275
zabránit	465	1510	veřejných	381	1394	zabránit	329	2206	propadu	378	1242	stoupnout	327	900
navrhne	578	1385	zvýšení	318	2070	televizi	331	1806	proto	353	1218	benzínu	414	921

Krátké vokály Aleše Kouby se vyznačují absolutní uzavřeností u nízké samohlásky a středních fonémů. Rozdíly (cca 80–360 Hz) jsou nejmarkantnější u hlásky [a], jejichž body jsou posunuty až do oblasti, kde se vyskytuje vysoký vokál [i]. U dalším dvou fonémů jsou odchylky méně významné, avšak ne zanedbatelné, u vokálu [e] činí výkyvy cca 50 až 160 Hz, u samohlásky [o] se příklady pohybují směrem k vokálu [u] cca o 40–150 Hz.

Prohřešky u druhých formantů se objevily jen u vysokých vokálů, konkrétněji u přední hlásky se hodnoty lišily o cca 50–360 Hz a u zadního vokálu znamenal pohyb do

středu vokalického trojúhelníku s čísly od 120 do 600 Hz, v jednom případě jsme zaznamenali rozdíl o 830 Hz.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
zabránit	615	1328	hlubokému	392	1530	příštím	299	2242	kvůli	337	923
záchranu	541	1368	DPH	466	1793	hrozí	268	2290	dopadům	290	1945
DPH	677	1223	ekonomové	457	1432	astronomický	280	2248	území	326	1971
jedenáct	586	1172	veškerého	419	1561	rozpočtový	242	2222	krajů	286	983
vláda	583	1261	červnové	484	1535	financí	262	2324	půlnoci	324	824
která	507	1236	šéf	382	1680	tím	239	2368	klientů	316	1505
náměstek	483	1422	brněnského	374	1742	veřejných	293	2180	útokem	285	1000
zpáteční	486	1243	turisté	404	1662	státní	300	2367	následků	319	1112
zároveň	494	1427	tuniského	402	1948	zvýšení	237	2333	otřesů	323	1036
česká	509	1483	ostravském	396	1834	daní	287	2009	kilometrů	331	1037

Za největší prohřešek pokládáme, stejně jako u krátkých vokálů, uzavřenost samohlásek [á] a [é], k nimž musíme připojit kvůli spojitosti se zmíněným jevem i vysoký vokál [í]. U nízkého fonému pozorujeme rozdíly cca od 20 do 220 Hz, u [é] dochází k výkyvům okolo 10 až 110 Hz. Vysoký vokál se vyznačuje odchylkami menšími, a to 1–61 Hz.

Stejný případ chybovosti u druhých formantů vysokého zadního vokálu nastává i u dlouhé varianty daného fonému (cca 40–1000 Hz), opět se body posunují směrem ke středu vokalického trojúhelníku.

Vladimír Kroc

Moderátor působí na ČRo Plus a také v ranním i večerním Radiožurnálu. V rozhlase působí od 90. let 20. století.⁵⁶

Úžasný svět (27. 9. 2010)

<00:00:04> (cca 1 minuta)

["pampelišky jsou staré "padesát miliónů let~tag ?o tom je dnešní rubrika ↓ √&?úžasní svjet ↓ √pampelišky slunečnice: ?a další známé kvjet'ini nejsou nijak přehnaře "moderní skupinou √fosilní dúkas konečne potvrdil že jejíy "kořeni sahají nejméne padesá+ miliónů let hluboko do minulosti ↓ √jednou z nejpočetnějšíy skupin kvetoucíc rostlin je čeled'& "hvjezd'icovité do které patří napříklat slunečnice pampelišky sedmikráski či kopret'ini → √vísletki genetické+o skoumání současníc druhú naznačují že tito rostlini mohli vzniknou+ přet padesáti milióni: & leti ?a: místem jejíy původu je "jižní ?amerika ↓ √molekulární dúkazi "nepodložené fosilními nálezi sou poňekut yabou platformou pro určení původu celé jedné linije rostlin ↓ √hmatatelní dúkas se fšag nakonec přece jen ?objevil ↓ √?objevil ho ?amatérski &m hledač dinosaurú & ve čtyřicet sedum ?a půl miliónu let staríc horňináy patagonije ↓ f kusu kamene našel "fosíliji √s velkými hlavičkami kvjetú na tenkíy stoncíy ↓]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	3 případy
Nekorektní kvalita konsonantů	3 případy
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	1 případ
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Překnutí	0 případů
Tempo řeči	322 slabik za minutu (5,4 slabik za sekundu) = střední tempo

Vladimír Kroc v pořadu Úžasný svět hovoří o pampeliškách a jejich fosilním nálezu. Přestože se zdá text být připravený, moderátor užívá nadměrný počet hezitačních zvuků, konkrétně čtyřkrát v minutové nahrávce.

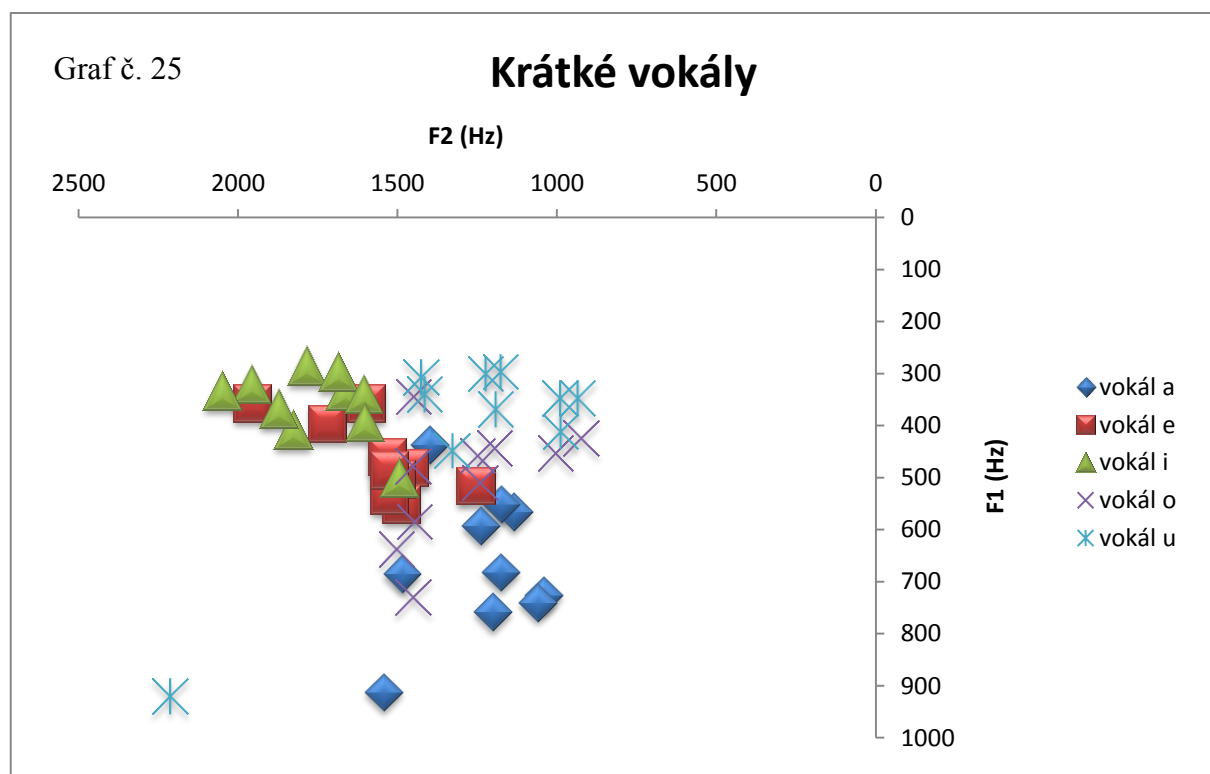
⁵⁶ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/235

Krocovými nejčastěji opakovanými prohřešky jsou dlužení vokálů a vynechávání konsonantů na konci slov. Moderátor vyslovuje dlouze vokály kvůli rozmýšlení se nad pokračováním výpovědi. Text je však dopředu připraven, proto jej nelze považovat za spontánní projev, jenž je charakteristický větším výskytem hezitací a dlužením vokálů. Hlasatel opakovaně vynechává konsonanty, a to ve všech případech na konci slov či v koncovce, například [vzňiknou+] a [genetické+o]. Nedůsledně artikuluje, což je implikací rychlejšího mluvního tempa moderátora. Dále moderátor v jednom případě chybně užil klesavou kadenci.

V dalších nahrávkách jsme pozorovali dlužení krátkých vokálů, proto lze říci, že daný jev je u Kroce pravidelným výkyvem, v příkladech [nebo:] či [mlád'ata:]. Moderátor se několikrát překl, slovo *proces* nebylo téměř rozpoznatelné, vyslovil jej jako [prose:s]. Klesavá artikulace byla použita uprostřed souvětí víckrát, uvádíme příklad [k ?otevření umělého vejce po?užívají stejnou teyniku ↓ √protože].

Další prohřešky jsme v mluvním projevu nezaznamenali. Správně dodržuje realizaci rázů a asimilace znělosti je rovněž korektní.

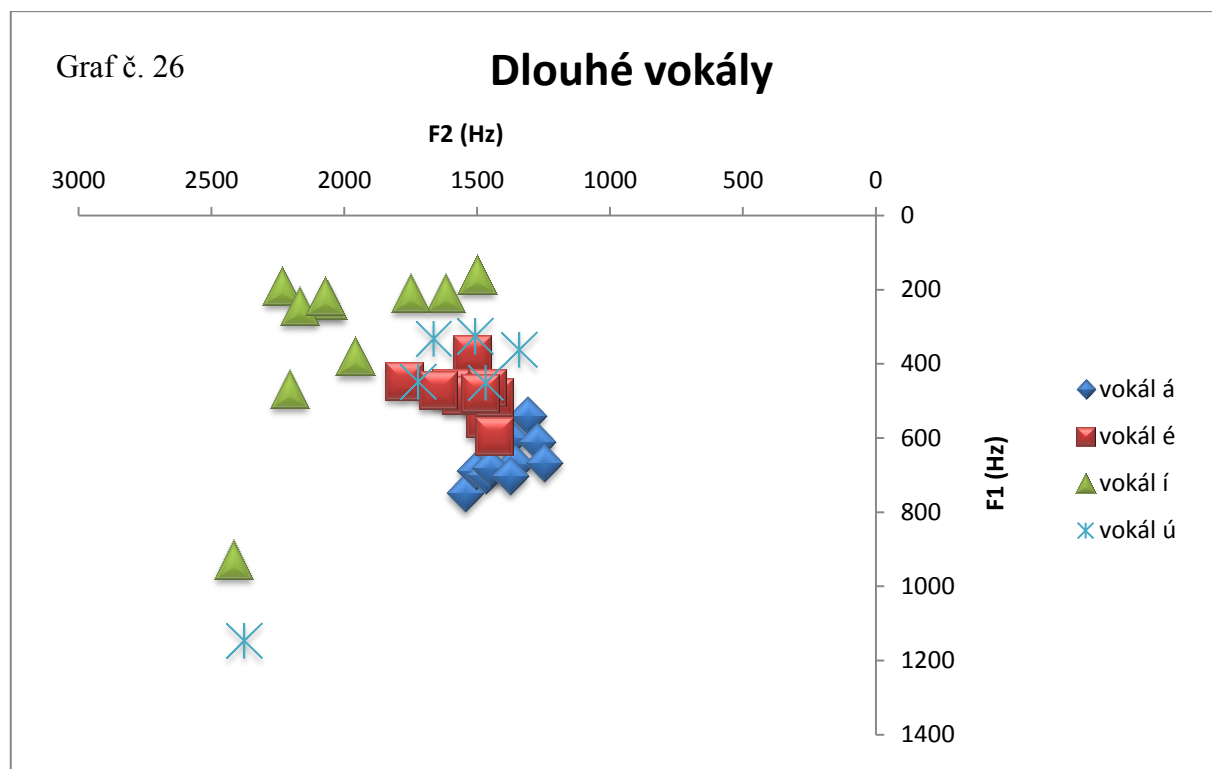
Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
třeba	758	1201	se	481	1463	knihy	408	1827	dočkáte	344	1448	Kraus	411	989
také	685	1486	dočkáte	459	1533	spisovatel	334	1664	audio	510	1241	ukázka	347	935
vlastní	726	1042	renomovaný	551	1488	Ivan	321	1956	jako	453	1004	soutěže	920	2213
audioknihy	740	1061	spisovatel	515	1255	knížky	333	2050	renomovaný	443	1196	autor	368	1192
Ivan	566	1136	jehož	356	1597	byla	501	1495	jehož	585	1445	bestselleru	347	990
Kraus	593	1240	doschne	503	1503	zúčastnit	285	1785	to	424	924	studiu	307	1426
zamkl	682	1176	tobě	396	1720	literáty	297	1686	tobě	458	1248	spolu	296	1176
až	912	1543	konce	533	1525	studiu	340	1605	doschne	478	1451	telefonu	339	1414
února	551	1174	můžete	486	1527	majitel	368	1873	do	637	1503	posuzovat	300	1223
zúčastnit	437	1398	soutěže	356	1954	vydavatelství	394	1603	konce	730	1451	ruky	448	1329

Nejmarkantnější chybovost se objevovala u druhých formantů všech vokálů kromě nízké hlásky [a]. Foném [e] se vyznačuje rozdíly cca 30–100 Hz, druhý střední foném vykazuje prohřešky cca od 40 do 300 Hz. U vysokého [i] odlišnosti činí cca 50–400 Hz a u druhé vysoké samohlásky se výkyvy pohybují cca od 200 do 400, v jednom případě jsme zaznamenali diferenciaci o 1200 Hz.

Další odchylka se týkala uzavřenosti nízkého fonému [a] a středního, zadního vokálu [o], jejichž body se pohybovaly směrem k vyšším samohláskám, konkrétněji u [a] jsme pozorovali chybné hodnoty cca 20–260 Hz a u druhé hlásky vykazovala čísla odlišné hodnoty cca od 20 do 160 Hz.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
dočkáte	748	1546	také	447	1773	ví	191	2233	února	332	1663
ukázka	600	1378	této	373	1519	renomovaný	381	1959	můžete	448	1723
literáty	669	1358	odborné	547	1471	knížky	210	1619	zúčastnit	1147	2377
hledá	688	1507	patrné	467	1599	začínající	230	2063	může	326	1507
vyhlášení	539	1309	nadějného	486	1560	vydavatelství	929	2418	vítězů	361	1342
dočká	611	1275	těžké	472	1648	Nýč	245	2167	zdůraznil	451	1467
máte	667	1248	mladého	491	1435	dobry	218	2072			
jasná	698	1467	téma	465	1463	vyhlášení	161	1500			
literární	681	1452	podrobné	595	1437	řici	469	2207			
práce	703	1376	Foglarové	480	1489	charitativní	210	1751			

Nejproblematičtější vokálem je střední samohláska [é], jejichž první formanty přesahují normativní hodnoty cca o 10–110 Hz a druhé formanty cca 40–120 Hz. Tendenci k uzavřenosti vykazují i hlásky [á] (až 160 Hz) a [í] (cca 50–140 Hz). Posledním vychýlením se vyznačuje zadní vokál [ú], jehož body se posunují směrem ke středu vokalického trojúhelníku, a to o cca 350–700 Hz, v jednom případě až o 1300 Hz.

Renata Kropáčková

V současné době mluvčí moderuje v ČRo Plus od 6 do 10 hodin v publicisticko-analytickém proudu ranního vysílání. V ČRo působí již od roku 2008, kdy četla a připravovala zprávy do zpravodajských relací stanice Česko. Nahrávky v této práci pocházejí právě z jejího dřívějšího působení. Kropáčkovou lze považovat za zkušenou moderátorku, jelikož její praxe v rádiích začala už v 90. letech minulého století.⁵⁷

Zprávy (22. 11. 2008)

<00:01:03> (cca 1 minuta)

[√"nastupující ?americký prezident barag "obama má jasneji ?o podobje svého kabinetu → "hileri klijtnová podle ?amerického tisku: | √prijala ?obamovu nabídku stát se ministriňi zahraničí → √"jag ?ale uvádí spravodaj českého rozhlasu vít pohanka"] její mluvčí říká že ještě neñi rozhodnu'to ↓ √"ratifikace lisabonské smlouvi bi se podle české sociální demokracije mñela stihnout "ještě do konce roku ↓ √"čé ?es ?es 'dé to považuje za klíčové pro dohodu s ?ó dé 'es bjem českého předednictví ?evropské ?uniji ↓ √zda na to ?občanští demokraté přistoupí bi mohlo být jasne:jjj poi: +?ikendu | "kdi bi se mñeli sejíd vijednavači obou "stran ↓ √"česká republika bi f dobre gdy bude f

⁵⁷ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/1988

čele Evropské unie: měla vést s "iri dialog | o jejích "odmítnutí smlouvy | a vést je k nějakému konsenzu se zbitkem Evropi | a případně i k tomu aby o dokumentu hlasovali znovu → postup dalších kroků nastínil v rádiu český europoslanec za občanské demokrati: | člen výboru pro právní záležitosti Evropského parlamentu Jaroslav Zvěřina ↓]

Nekorektní kvalita vokálů	1 případ
Nekorektní kvantita vokálů	2 případy
Nekorektní kvalita konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	0 případů
Chybný přízvuk (slovní, větný)	3 případy
Přeřeknutí	1 případ
Tempo řeči	334 slabik za minutu (5,57 slabiky za sekundu) = střední tempo

Kropáčková potvrdila své místo v ČRo. Mluvený projev je téměř bezchybný, dopustila se jednoho přeřeknutí, a to ve slovním spojení [jasně:ji poi ikendu]. Neshledali jsme chybně užitý či vynechaný ráz. Zaznamenali jsme však dloužení vokálů, a to ve slovech [tisku:] a [demokrati:]. Asimilace znělosti byla užitá bez výkyvu od výslovnostní normy. Chybně užitý slovní přízvuk jsme zaznamenali ve slově [rozhodnu'to], kde Kropáčková zdůraznila poslední slabiku slova, přičemž v češtině má být užit slovní přízvuk na začátku slova. Při čtení textu realizuje slovní přízvuk na předložkách, což je podle výslovnostní normy správné. Jiná možnost se nabízí u zkratkách, u nichž pozorujeme, že je slovní přízvuk realizován až na slabikách posledních, například [o dé 'es] a [cé ?es ?es 'dé].

Kromě zmíněné minutové ukázky jsme analyzovali i ostatní nahrávky, v nichž jsme zaznamenali menší výkyvy od výslovnostní normy.

Příklady:

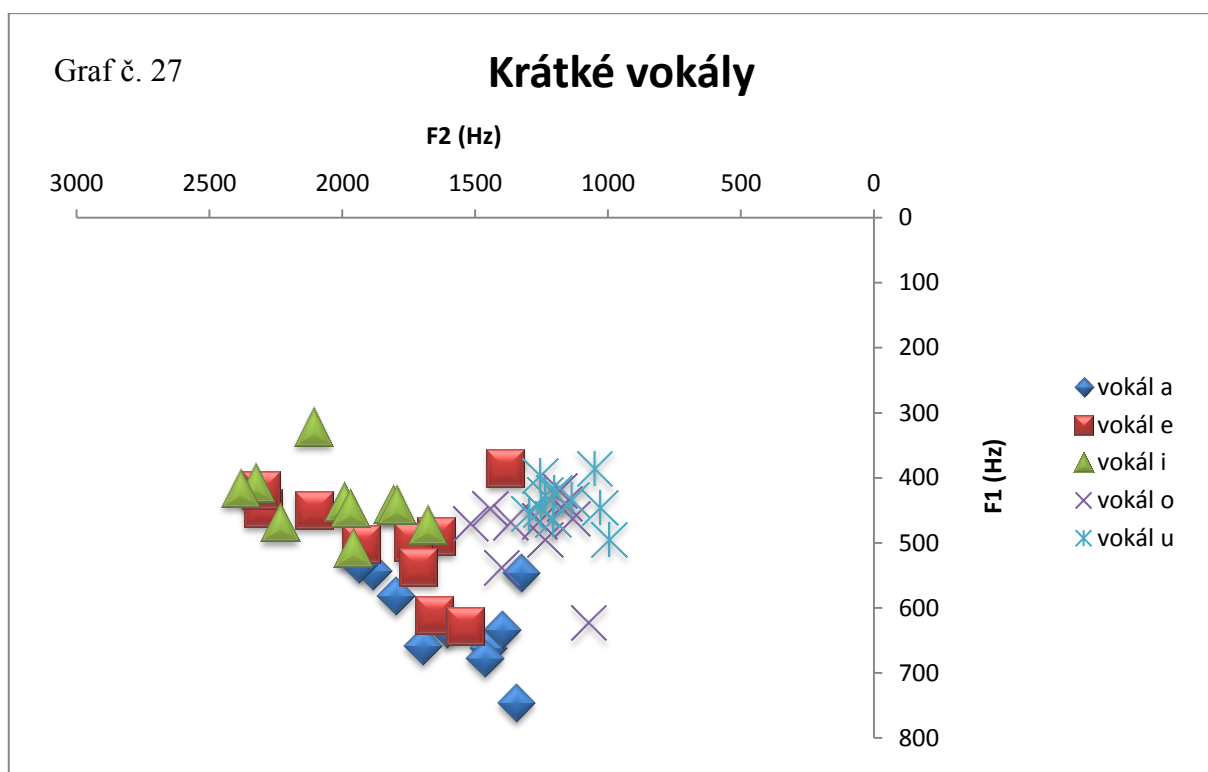
[zubová y'ela při nástupu do funkce přispjet ke sjednocení postojů zelených a stát se precedenci všech]

Před spojkou [a] Kropáčková neužila ráz, věta tak působí, že byla pronesena s ironickým příznakem.

[vjačkova ↑]

V daném případě nedodržela kvantitu vokálu zřejmě proto, že se jednalo o konec promluvy.

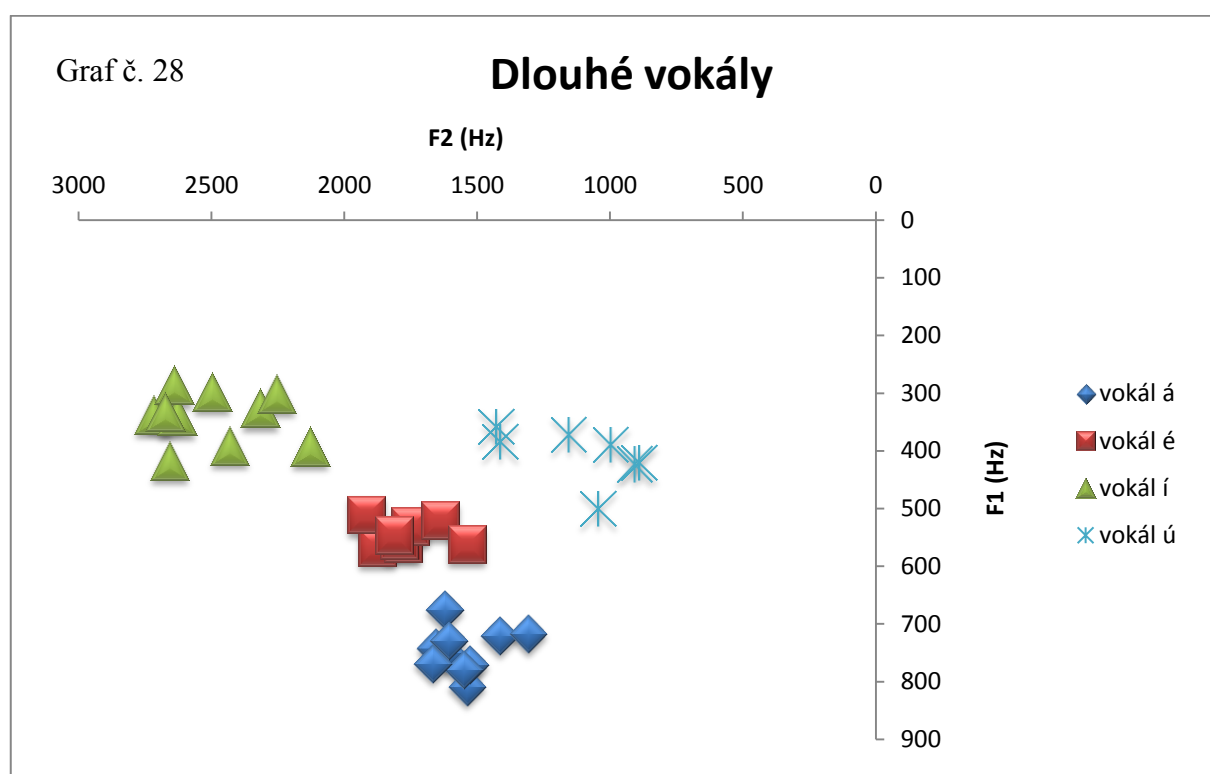
Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
pětačtyřicet	581	1798	procent	490	1647	kdyby	322	2108	stoupnul	467	1257	dluh	448	1252
vláda	658	1698	musela	385	1387	by	437	1993	procent	538	1401	stoupnul	434	1137
musela	661	1451	předložit	499	1733	předložit	441	1808	předložit	447	1443	musela	397	1256
poslancům	546	1327	který	502	1928	maximálně	447	1971	poslancům	420	1183	rozpočtu	427	1236
maximálně	634	1399	měl	611	1653	snižily	473	1679	rozpočtu	440	1162	státu	464	1207
výdaje	543	1886	maximálně	446	2298	platy	508	1959	jako	463	1133	pětinu	495	996
jako	533	1939	stějně	419	2306	pětinu	408	2326	předchozí	468	1367	dokud	386	1051
představitelům	632	1608	velké	628	1538	zmrazilily	442	1795	odměny	623	1072	musí	423	1202
platy	677	1465	výdaje	449	2107	odměny	469	2234	pracovníky	471	1518	průměru	446	1030
a	746	1346	předchozí	538	1713	pracovníky	416	2382	těchto	495	1237	bude	455	1297

Kropáčková nejvíce chybuje v příkladech nízkého vokálu, v prvních formantech jsme zaznamenali výchyly značící uzavřenost samohlásky (cca 20–170 Hz) a u druhých formantů se hodnoty vyznačují tendencí k přesvětlování (cca 100–400 Hz)

Další výkyvy od normativních hodnot pozorujeme u druhých formantů všech typů vokálů, všechny mají tendenci se posunovat směrem do středu vokalického trojúhelníku. Samohláska [e] je specifická svou nevyhraněností prohřešků, proto ji nebudeme brát v úvahu. Foném [i] se vychyluje cca o 10–330 Hz, body hlásky [o] se přesunují na grafu cca o 40–300 Hz a vysoký vokál [u] se pohybuje směrem ke středu cca o 50–300 Hz.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
HDP	742	1657	HDP	567	1877	který	327	2316	poslancům	358	1429
vláda	808	1538	velké	560	1779	výdaje	302	2254	představitelům	500	1044
návrh	721	1415	vyrovnané	556	1792	předchozí	339	2718	zůstat	384	1413
státu	771	1529	ziskové	511	1916	snížily	393	2128	průměru	423	908
hodnotách	750	1617	samosprávné	531	1752	pracovníky	392	2432	příjmů	421	890
částek	676	1621	méně	521	1638	veřejných	419	2656	může	372	1155
předkládat	717	1308	rozpočtové	547	1812	institucích	341	2630	milionů	390	998
šedesát	779	1551	HDP	562	1538	případě	287	2640			
zákon	769	1668				musí	299	2497			
počítá	729	1608				další	333	2674			

Jak můžeme vidět na grafu č. 28, Kropáčková má zcela odděleny jednotlivé vokály, i přesto se dopustila dvou prohřešků. Podstatnější z nich potvrzuje náklonnost k přesvětlování (cca 30–170 Hz) vokálu [á], daný jev se projevil i u krátkých variant samohlásky [a]. Druhé vychýlení se týká druhých formantů fonému [ú], jehož body se na grafu posunuly cca o 40 až 430 Hz.

V nahrávce nebyly k dispozici dostatečné počty příkladů vokálů [é] a [ú], i tak můžeme konstatovat, že získaný materiál poskytl funkční a přínosná data pro danou analýzu.

Eva Ziliziová

Zprávařka působí na ČRo Plus moderuje zpravodajské relace a také aktuální informace pro posluchače připravuje a interpretuje.⁵⁸

Zprávy (22. 7. 2009)

<00:02:29> (cca 1 minuta)

["francije se "nevzdává mišlenki na svolání mezinárodní konference ?o míru na blíské+ víxod'e ↓ √prezident nikolas sarkózi získa: v tomto smñeru potporu ze strani svého egipckého prot'ejšku → √"husního mubaraka → bjehem jeho návšřevi paříže ↓ více ?informací ?od našeho pařížského spravodaje "jana šmída ↓ √problémi s korupcí ?a ?organizováním zločinem v bulharsku ?a rumunsku "trvají ↓ všeobecně se ?očekává že takoví závjer dnes "zveřejní ?evropská komise → ta pravidelne sleduje situaci ve dvou "nejnovješíx členskýx státey ?evropské ?unije → √pokračuje bruselský spravodaj ?ondřej houška ↓ ?americký "senát vislišel prezidenta "baraka ?obamu ↓ ?odmítl ?investovat do superdrahíx sříhaček " ?ef dvacet dva v dobjě gdi ministerstvo ?obrani potrebuje soustřed'it zdroje do ?afgánistánu ?a ?iráku ↓ √detajli připojuje severo?americký spravodaj českého rozhlasu vít pohanka ↓ √"nehodu trajektu ?u brazilských břehú nepřežili "dva lidé ↓ ?osmileté d'ít'e ?a padesátiletá žena se při haváriji ?utopili ↓ √na palubje cestovalo celkem "sto ?osumdesát ?osob ↓ ?oznámila to ?agentura ?á ?ef 'pé ↓]

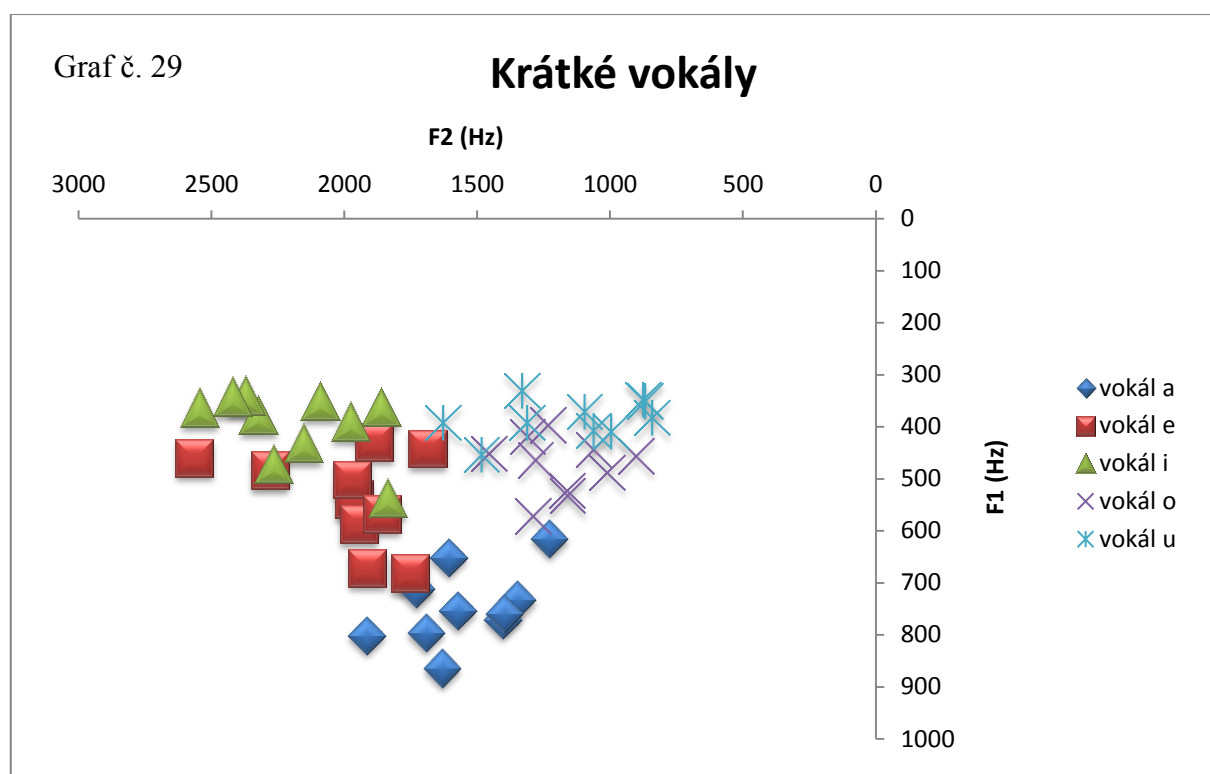
⁵⁸ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/1771

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní kvalita konsonantů	3 případy
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	0 případů
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	331 slabik za minutu (5,5 slabik za sekundu) = střední tempo

Ziliziová se v minutové nahrávce dopustila dvou typů prohřešků, a to konkrétně vynechávání konsonantů na konci slov a dloužení vokálu. Pokud se zaměříme na první skupinu výkyvů, musíme konstatovat, že její tempo se řadí k průměrným mluvním tepům moderátorů. I přesto se dopouští chyb v tom, že nedostatečně artikuluje konsonanty, jimiž slovo končí, a to v případech [*bliské+*] a [*superdrahí+*]. Dále moderátorka dostatečně nevyslovila l-ovou koncovku v přičestí minulém, to zapříčinilo zaprvé dloužení vokálu a zadruhé, což lze považovat za zásadní prohřešek, změnu věcného významu celé věty. A tak místo tvaru [*získal*] jsme slyšeli tvar budoucího času [*získá:*], což znamená, že francouzský prezident Sarkozy teprve v budoucnu získá podporu egyptského prezidenta v Paříži. Daná formulace tedy nabývá úplně jiného významu, než měla původně znamenat.

V dalších mluvních projevech moderátorky jsme si všimli tří případů přeřeků, dále se nám potvrdila teze, že moderátorka opakovaně vynechává konsonanty na konci slov, například [*kalendářní+*]. Na druhé straně však musíme konstatovat, že nádechy moderátorky mluvní projev neruší a jsou velmi nenápadné, což je oproti ostatním mluvčích z ČRo výjimečné. Další větší výkyvy od normy jsme neregistrovali.

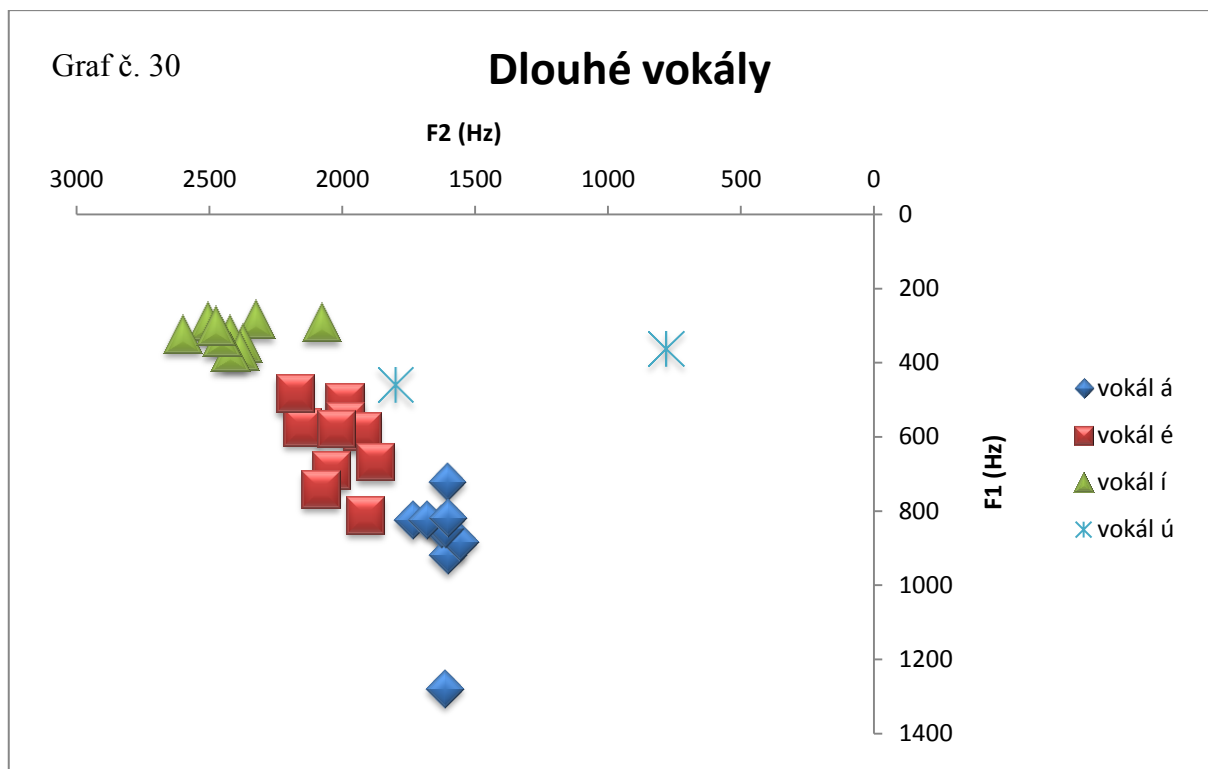
Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
kariéru	712	1730	není	442	1687	dokázaly	433	2152	mnoho	444	1062	kariéru	371	1095
patří	754	1574	hereček	672	1913	mezi	378	2324	svou	457	901	baletu	407	1062
měla	864	1632	které	540	1963	předpoklady	473	2266	dokázaly	397	1233	studovala	393	1627
předpoklady	651	1607	více	502	1969	později	364	2544	protáhnout	451	1455	hereckou	393	1312
věnovala	770	1405	století	484	2280	roli	363	1861	století	533	1160	dráhu	351	868
baletu	733	1349	mezi	588	1945	když	341	2372	tomu	464	1279	zpočátku	410	995
studovala	615	1229	ně	460	2565	zastoupila	538	1836	předpoklady	488	1011	sboru	383	841
zahájila	795	1692	ale	682	1753	protagonistek	391	1976	od	523	1161	zastoupila	347	874
na	801	1915	nejlepší	568	1859	muzikálu	351	2091	věnovala	572	1290	jednu	331	1330
ale	759	1398	předpoklady	430	1886	pyžamová	343	2421	později	420	1309	muzikálu	454	1484

Ziliziová se nejvíce chyb dopouštěla u příkladů vokálu [o], kde u prvních formantů dosahovaly výkyvy cca 10–100 Hz a u druhých formantů rozdíly činily cca 30–250 Hz. Dané jevy znamenají, že [o] má mírnou tendenci k uzavřenosti a zároveň se posunuje směrem ke středu vokalického trojúhelníku.

Další odchylky jsme pozorovali u samohlásky [a], a to konkrétně cca o 70–400 Hz u druhých formantů, což potvrzuje náklonnost k přesvětlování daného fonému. Také vokál [u] vykazuje vyšší hodnoty (o cca 60–600 Hz), nežli udává norma, proto dochází k posunu bodů směrem doleva, tedy blíže hlásky [o].

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
dráhu	834	1629	kariéru	506	1991	více	291	2077	půl	461	1800
zahájila	824	1735	Shirley	557	1989	století	290	2505	dolarů	362	780
zpočátku	722	1606	také	574	2151	patří	284	2326			
sehrála	919	1605	newyorské	585	1925	nejlepší	323	2602			
náhoda	1278	1614	lidé	483	2179	tří	348	2374			
muzikálu	849	1628	mladé	690	2042	dívat	323	2424			
pyžamová	882	1558	režisér	667	1875	novým	369	2388			
záležitost	846	1613	dobrosrdečné	741	2082	svěžím	373	2422			
která	822	1683	milé	811	1914	tisíc	333	2454			
poznamenává	817	1603	bystré	578	2025	získala	301	2477			

Jediným odchýlením týkajícím se dlouhých vokálů jsou druhé formanty nízkého fonému [á], jehož hodnoty přesahovaly normativní čísla cca o 60–200 Hz, proto můžeme potvrdit hypotézu, že se vyskytla u krátkých příkladů samohlásky [a], a to tendenci k přesvětlování zmíněné nízké hlásky.

Materiál neobsahoval dostatečné příklady vokálu [ú], z daného důvodu jsme nemohli posoudit chybovost, či korektnost zmíněné samohlásky.

2.4 Český rozhlas České Budějovice

Ivana Šimánková

Moderátorka pracuje v regionální stanici ČRo České Budějovice od roku 1982. Šimánková uvádí několik pořadů spojených s hudbou či se známými osobnostmi pocházející z jižních Čech. Na jedné straně se věnuje moderování osobně, na druhé vede kurzy moderátorské školy, což znamená, že učí profesionálnímu mluvenému projevu děti i dospělé. Lze ji tedy považovat za velmi zkušenou moderátorku rozhlasu.⁵⁹ Zároveň je nejlépe hodnocenou hlasatelkou v korpusu Monolog.

Kalendárium (23. 7. 2011)

<00:01:00> (cca 1 minuta)

[dvacátého šestého července roku dva tisíce šest zemřel v praze historik spisovatel a překladatel doktor vojtech zamarovský narodil se v trenčíně kde také absolvoval gymnázium po maturitě roku devatenáct třicet osm odešel do prahi nejprve začal studovat visokou školu obchodní → pak se ale rozhodl vrátit se na slovensko a stát se právníkem promoval v braťislavje roku devatenáct čtyřicet tři přitom šag dálkově stále studoval visokou školu obchodní v gdiš vipuklo slovenské národní pofstání roku devatenáct čtyřicet čtyři vstoupil → bohužel → do fašistických oddílů hlinkovi gardi při působil v akademickém klubu tehdejší vládní hlinkovi slovenské lidové strani pracoval ve slovenské národní bance → na úřadu přecedi vládě v praze → a od roku devatenáct padesát jedna ve státním plánovacím úřadu o dva roki později bil šag s politickýx důvodů nucen odstoupit stal se tedy administrativní pracovníkem ve státním nakladatelství krásné literatury v praze]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	0 případů
Nekorektní kvalita konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	0 případů
Chybný přízvuk (slovní, větný)	0 případů
Přeřeknutí	0 případů

⁵⁹ Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/cb/_zprava/ivana-simankova--817726

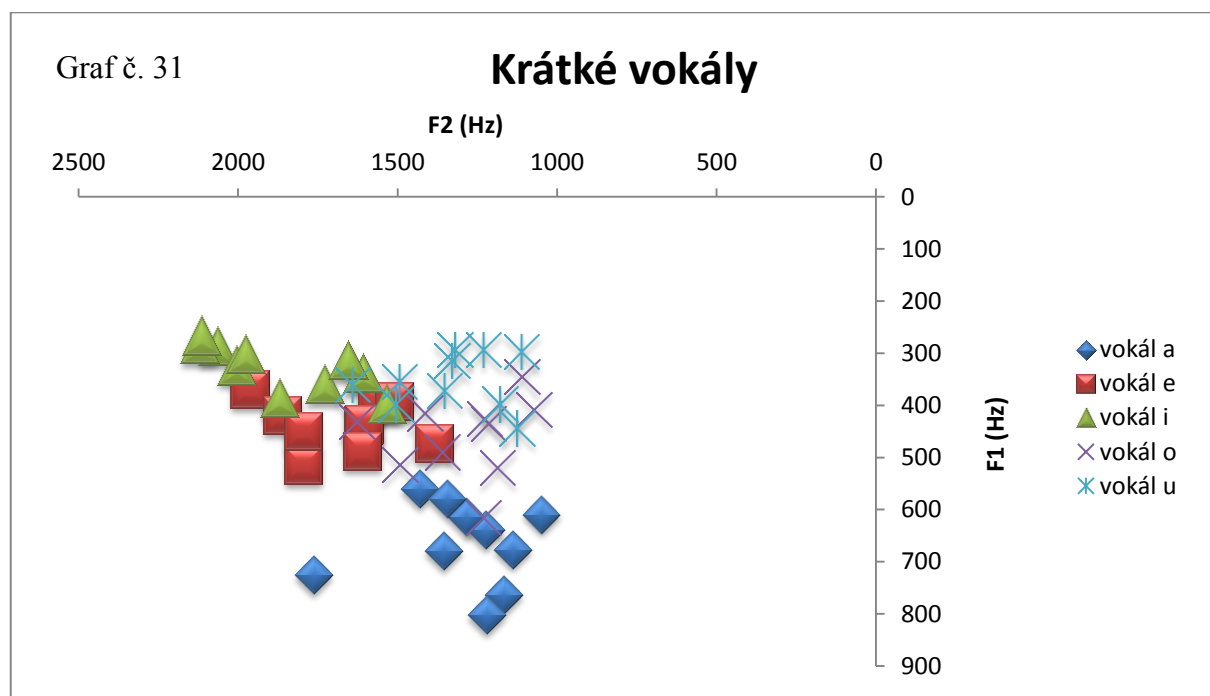
Tempo řeči	321 slabik za minutu (5,4 slabik za sekundu) = střední tempo
------------	--

Šimánková disponuje velmi příjemným hlasem. Se středním tempem i správně artikuluje a chybuje minimálně. Pouze v jednom případě vynechala *m* na konci slova. Větné přízvuky užívá logicky, také frázování je v minutové nahrávce bezchybné. Nedopouští se opakovaných, či dokonce pravidelných prohřešků. Výkyvy se zdají být spíše výjimečné.

V další části nahrávky jsme zaznamenali pouze jedno špatně vyslovené slovo, míněným lexémem je část adresy *U Tří lvů*, moderátore však jdou pouze rozumět první dvě slova, *lvů* nejde téměř slyšet. Jedná se ale o jev výjimečný, v celé nahrávce jsme nezpozorovali pravidelný typ prohřešků, což nám dokazuje vysokou míru zkušeností hlasatelky Šimánkové.

Dále jsme vyzpozorovali vynechaný foném *m* ve slovním spojení [*administrativní+ pracovníkem*], kde je zmíněná hláska absolutně neslyšitelná.

Formantová analýza:

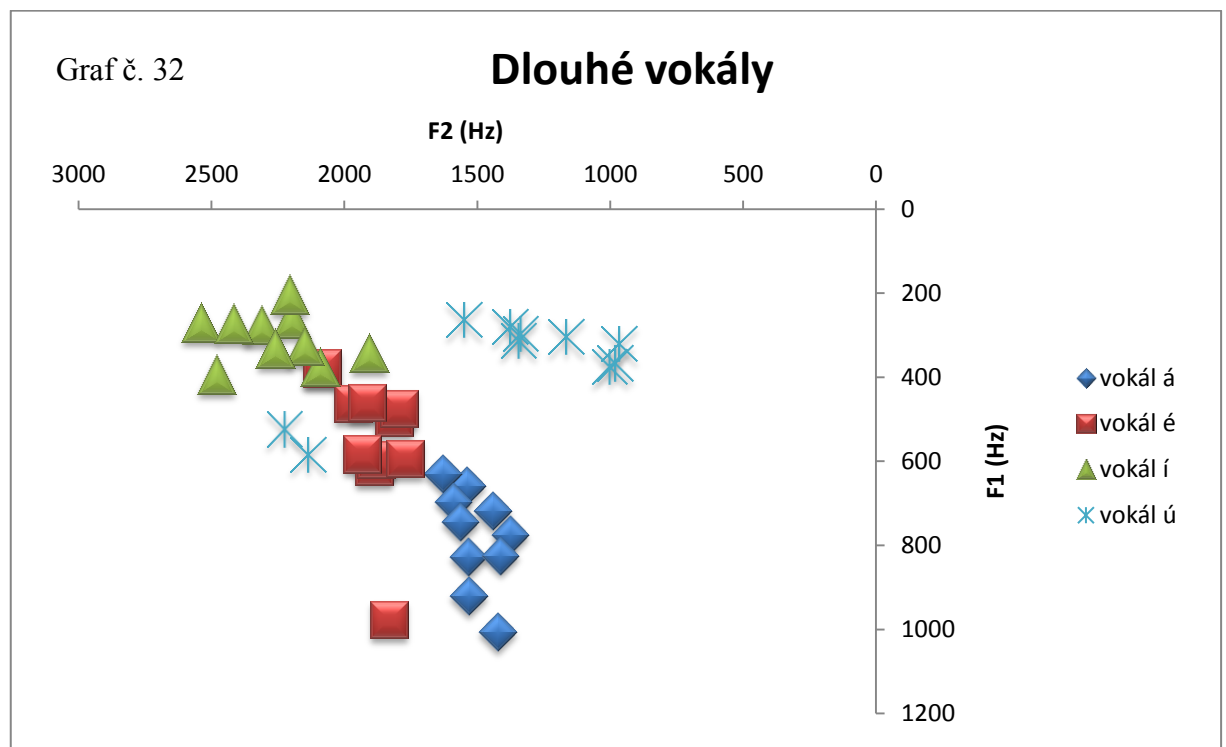
a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
dvacátého	668	1672	Čech	550	2147	milí	372	2346	od	429	1269	gymnázium	371	1829
Filipa	874	1487	literatury	492	1854	tři	410	2216	roku	464	1331	maturita	370	1256
dvora	831	1367	úroveň	685	1857	přítom	418	2228	odstoupit	394	1055	školu	413	959

Prahy	772	1888	elegie	664	1592	gardy	416	2266	odstoupit	414	1025	situace	410	1244
a	873	1636	Křest	473	1968	novin	412	1467	teologie	495	1237	vládu	396	1180
Antonio	633	1251	tuberkolózou	438	1604	když	331	2438	vyvinulo	418	1075	soudu	348	909
Jihlavy	798	1342	musela	550	1480	jich	402	2494	opus	381	863	rozsudek	391	1350
epigramem	791	1457	ze	403	1778	i	368	2564	jeho	541	953	učila	363	882
obrazy	687	1682	ale	689	1528	znemožnilo	306	2029	redaktorem	389	1495	už	350	995
charakter	880	1780	epigramů	533	1836	veliký	367	2312	novin	343	1186	ukázala	359	896

Naměřené hodnoty formantů se od normy odlišovaly nejvíce u vokálu [o], kde se neslučovaly zejména v prvních formantech. Musíme konstatovat, že položky se blížily spíše číslům vokálu [u], největší rozdíl od normy se pohyboval okolo 120 Hz, což znamená, že Šimánková má poněkud uzavřenější vokál [o].

Dále se čísla vychylovala u druhých formantů vokálů [a] a [u], kde nízký vokál směřoval doleva k vokálu [e] až o téměř 400 Hz, objevuje se proto tendence k přesvětlování daného fonému. Vokál [u] se blíží ke středu trojúhelníku v průměru o 200 Hz, v jednom případě až o 800 Hz.

Přesto je z grafu patrné, že se vokály kromě samohlásky [o] navzájem v přílišné míře nepřekrývají a udržují si své pole působení. Další výkyvy se zdají spíše výjimečné.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
námi	986	1583	průměrné	770	1957	šlechtických	471	2468	dnů	246	885
nezapomíná	1036	1766	druhého	671	1803	svatební	276	1334	průměrné	298	1354
dokážeme	915	1615	české	479	1904	například	293	2557	úřadu	350	751
šedesát	1075	1720	slovenské	716	1996	Ludvíka	289	2053	důvodů	303	1079
národní	978	1579	velkém	741	1959	císaři	310	2638	důvodů	297	967
Benátkách	908	1329	které	774	1963	umění	277	1087	jazyků	339	709
chrámovou	959	1713	také	705	2092	rytířem	342	2721	zúžením	306	1223
vokální	925	1560	vévody	744	1775	medailí	272	1311	umělců	319	1073
dvanácti	848	1557	kariéry	751	2098	Vídňě	304	2415	rodičů	316	982
která	905	1428	celé	856	1825	barokní	279	1345	úředních	323	769

Šimánková i ve dlouhých vokálech vykazuje chybné hodnoty při měření formantů. Avšak podle grafu se zdá, že většina vokálů má svoji oblast viditelně oddělenou od druhých, výjimku tvoří některé případy vokálu [í], které zasahují do teritoria druhého vysokého vokálu [ú], přičemž musíme podotknout, že takto naměřené hodnoty, tzn. s nižšími čísly (o cca 300 Hz), vykazovaly jen příklady, u nichž se samohláska [í] nacházela na konci slov.

Opět u moderátorky zaznamenáváme posun vokálu [á] do středu trojúhelníku, tím potvrzujeme, že Šimánková přeskupuje daný vokál a blíží jej k hodnotám druhých formantů vokálu [é], a to o cca 60–260 Hz.

Dále má moderátorka tendenci k otevřenosti vokálu [é], první formanty jsou totiž posunuty o 20–150 Hz. Další odchylky vykazují hodnoty prvních formantů vokálu [í], které jsou naopak nižší, nežli udává norma, dané prohřešky však nejsou nijak výrazné, pohybují se okolo 10–30 Hz.

3. Porovnání všech moderátorů

Do analýzy jsme zahrnuli celkově 16 moderátorů ze čtyř stanic Českého rozhlasu, z nichž 3 vysílají celoplošně a 1 se řadí k regionálním rádiím. Palková zdůraznila tři nejproblematictější oblasti týkající se správné výslovnostní normy. Prvním jevem je nelogické umístění větné intonace a druhým je neúměrně rychlé tempo. Zmíněné prohřešky jsme pozorovali ve fonetické analýze, kde jsme si také všimli jevů ze segmentální a suprasegmentální roviny. Chybné úkazy jsme hodnotili podle míry opakovanosti, proto jsme je rozdělili na fenomény výjimečné, opakované a pravidelné.

Hypotéza první oblasti výkyvů, tedy chybné umístění větné kadence, se ve fonetické analýze potvrdila. Většina moderátorů se dopustila nekorektního užití intonace. Nejpatrnější prohřešky se týkali projevů moderátorky Bartošové, dále Víška a Železného. Tři zmínění mluvčí užívají klesavé kadence buď uprostřed vět, nebo mezi větami hlavními a vedlejšími. Dané fenomény považujeme za nekorektnosti pravidelné. K opakovaným výkyvům docházelo u Klusákové, Volfové, Daňkové a Dvořáka. U ostatních řečových vzorů jsme zaznamenali výjimečné případy či jsme nezjistili žádné příklady daného úkazu chybného užití kadencí.

Pokud se zaměříme na druhou sféru prohřešků, myslíme tím příliš rychlé mluvní tempo moderátorů, musíme konstatovat, že daná hypotéza se v analýze nepotvrdila. Většina moderátorů mluví středním tempem řeči. Výjimku tvoří pouze Křížek, jehož tempo se řadí k rychlým (5,9 slabik za sekundu), a Klusáková, která naopak užívá tempo pomalé (4,2 slabik za sekundu). Průměrné tempo všech moderátorů činí 5,2 slabik za sekundu, což je střední tempo řeči.

Ve fonetické analýze jsme si všimli individuálních fenoménů každého moderátora. Do celkového hodnocení uvádíme odchylky objevující se v minutových nahrávkách. Po větné kadenci jsme našli časté chybování v kvantitě vokálů, kde docházelo v menší míře ke krácení a k dloužení v míře větší. Daného výkyvu se nejvíce dopouštěli moderátoři publicistických pořadů, konkrétněji Žmolík v relaci *Po Česku* a Kroc v *Úžasném světě*. Oba mluvčí prodlužovali samohlásky, u Žmolíka se prohřešky týkaly především spojky *a*. Dané nekorektnosti lze považovat za pravidelné.

Další sféra chybovosti se se objevovala u redukce konsonantů, většinou se oslabení artikulace vyskytovala na koncích slov. Nejpatrnějších úkazů jsme si všimli u moderátorů Rádia Česko, a to u Daňkové, Kroce a Ziliziové.

Zbývající pásma prohřešků byla zaplněna pouze výjimečně jako chybná kvalita vokálů (ta se projevila až ve formantové analýze), nedůsledná asimilace znělosti, chybný slovní či větný přízvuk. Překročení se dopustila pouze Kropáčková.

Pro celkovou představu nekorektností uvádíme celkovou tabulku moderátorů:

Tabulka č. 2:

Mluvěcí	Kl	Kř	We	Že	Tu	Viš	Vol	Žm	Ba	Da	Dv	Ko	Kr	Krop	Zi	Šim
Nekorektní kvalita vokálů								1				2		1		
Nekorektní kvantita vokálů	1	1		1	1	1		3	1		2	1	3	2	1	
Nekorektní kvalita konsonantů			1		1	1				3	1		3	1	3	1
Nekorektní asimilace znělosti	1															
Chybné užití kadence	2	1		4		4	2	1	8	2	2	1	1			
Chybný přízvuk		1										1		3		
Překročení														1		

Poslední sféra nejčastějších chyb, kterou zdůrazňuje Palková, je deformace vokálů. Podrobněji jsme je zkoumali ve formantové analýze. Ta odhalila, že největší problém se týká uzavřenosti vokálů a také jejich posunu směrem do středu vokalického trojúhelníku.

Cílem formantové analýzy bylo zjistit, zda dochází u moderátorů k zásadní deformaci vokálů. Za tímto účelem jsme shromáždili dostatečné množství materiálu a ke každé samohlásce jsme měli k dispozici deset příkladů, u některých dlouhých variant, zvláště vokál *ó* a *ú*, nebyla možnost změřit daný počet ukázek.

Jak jsme avizovali výše, celkově můžeme zhodnotit, že za největší problém lze pokládat uzavřenost nízkého vokálu *a* a středních vokálů *e* a *o*. Dalším prohřeškem byly posuny směrem do středu vokalického trojúhelníku u vysokých samohlásek. V následující tabulce shrneme výkyvy, které jsme při měření příkladů odhalili. Do sumarizace uvádíme jen prohřešky, které přesáhly hranici 100 Hz.

Tabulka č. 3:

Mluvčí	a, á	e, é	i, í	o	u, ú
Klusáková	přesvětlené, uzavřené (a)	uzavřené	uzavřené (i)	do středu, uzavřené	do středu
Křížek	uzavřené (a)	uzavřené (e)	do středu (i)		do středu, otevřené (u)
Weissová	přesvětlené (a)	uzavřené (e)			do středu
Železný		uzavřené (e)	do středu (i), uzavřené (i)	do středu	do středu
Tureček	přesvětlené (a)		do středu (i), otevřené (i)	do středu	do středu
Víšek	uzavřené (a)	uzavřené	do středu (i)	do středu, otevřené	otevřené, do středu
Volfová				uzavřené	do středu (u)
Žmolík	uzavřené	uzavřené	do středu (i)	uzavřené, do středu	do středu
Bartošová	přesvětlené, uzavřené (a)			uzavřené	do středu
Daňková	přesvětlené (a)				do středu (u)
Dvořák	uzavřené	do středu (e)	do středu (i)	uzavřené	do středu (u)
Kouba	uzavřené	uzavřené	do středu (i)	uzavřené	do středu
Kroc	uzavřené	uzavřené	do středu (i), uzavřené (i)	uzavřené	do středu
Kropáčková	přesvětlené, uzavřené (a)		do středu (i)	do středu	do středu
Ziliziová	přesvětlené			uzavřené, do středu	do středu
Šimánková	přesvětlené	otevřené (é)	do středu (i)	uzavřené	do středu (u)

Jak je z tabulky patrné, všichni moderátoři deformují vokál *u, ú*, a to tím, že jej sunou do středu vokalického trojúhelníku. Dále se nejvíce odklání od normy v příkladech se samohláskou *o*, která je uzavřená, a zároveň zaznamenáváme posun směrem do středu k vokálu *a*. Zmíněný foném je rovněž předmětem nekorektnosti, je buď uzavřen, nebo přesvětlen. Zajímavostí u jevu přesvětlení je, že daného úkazu se dopouštějí pouze ženy. Dále vysoký vokál *i, í* velmi často směřuje do středu vokalického trojúhelníku a v menší míře bývá uzavřen. Nejméně výchylek se mluvčí dopouštějí ve slovech, kde byl užít přední vokál *e, é*, ten má ve většině případů mírnou tendenci k uzavřenosti. Fenomén otevřenosti se u moderátorů vyskytl spíše výjimečně.

Nejméně výkyvů se dopouštěli hlasatelky Daňková a Volfová. Můžeme říci, že větší náklonnost k deformaci vokálů mají spíše muži než ženy.

3.1 Rozdíly mezi moderátory zpravodajství

Mezi tzv. zprávaře řadíme mluvčí ze stanic Radiožurnál a Rádio Česko. Pro porovnání zahrnujeme hlasatele, kteří se věnují převážně čtení a přípravě zpravodajství. Do této skupiny patří Křížek, Weissová, Železný (pouze sportovní zprávy), Bartošová, Kouba, Kropáčková a Ziliziová.

První tři mluvčí působí jen v ČRo Radiožurnálu a zbývající čtyři slýcháváme na stanici ČRo Plus (dříve Rádio Česko).

Tabulka č. 4:

Mluvčí	Kří	Wei	Žel	Bar	Kou	Krop	Zil
Nekorektní kvalita vokálů					2	1	
Nekorektní kvantita vokálů	1		1	1	1	2	1
Nekorektní kvalita konsonantů		1				1	3
Nekorektní asimilace znělosti							
Chybné užití kadence	1		4	8	1		
Chybný přízvuk	1				1	3	
Přeřeknutí						1	
Mluvní tempo	5,9	5,2	5,2	5,27	5,5	5,57	5,5

Téměř u všech moderátorů zpravodajství došlo k nekorektní kvantitě vokálů, dále jsme u více než poloviny projevů zaznamenali nelogické užití větné intonace. Většinou použili klesavou kadenci na místě, kde následovala vedlejší věta, či uprostřed větného celku. Ostatní chyby považujeme spíše za výjimečné. Nejpreciznější mluvní projev měla Weissová z Radiožurnálu.

Mluvní tempo je u moderátorů zpravodajství zpravidla vyšší, jak jsme pozorovali už v bakalářské práci, průměrné tempo řeči činí 5,45, což je vyšší průměrná hodnota než u mluvčích, kteří moderují pořady vysílané v ČRo. Nejrychlejší tempo jsme zaznamenali u Křížka, naopak nejpomalejší u Weissové a Železného. Zde se

ukázalo, že nižší tempo projevu je přímě úměrné chybám. To znamená, že nižší tempo zaručuje nižší počet, jak v segmentální rovině (zvláště deformace vokálů a redukce artikulace), tak i v rovině suprasegmentální (chybně užitá větná intonace).

Ve formantové analýze jsme pozorovali v některých případech chybnou kvalitu vokálů, jež jsme ve fonetických analýzách neodhalili. Například Bartošová se dopustila změny samohlásky ve slově *speciálních*, výsledná podoba lexému zněla [*speciálních*]. U Křížka jsme sledovali dva případy, přičemž se objevila dokonce redukce jednoho vokálu a konsonantu, a to ve slovech [*vystopení*], kde nevyslovil vokál *u*, a [*řeckéo*], kde se v programu Praat neukázal chybějící foném *h*.

Tabulka č. 5:

Mluvčí	a, á	e, é	i, í	o	u, ú
Křížek	uzavřené (a)	uzavřené (e)	do středu (i)		do středu, otevřené (u)
Weissová	přesvětlené (a)	uzavřené (e)			do středu
Železný		uzavřené (e)	do středu (i), uzavřené (i)	do středu	do středu
Bartošová	přesvětlené, uzavřené (a)			uzavřené	do středu
Kouba	uzavřené	uzavřené	do středu (i)	uzavřené	do středu
Kropáčková	přesvětlené, uzavřené (a)		do středu (i)	do středu	do středu
Ziliziová	přesvětlené			uzavřené, do středu	do středu

U hlasatelů zpravodajství jsou precizněji vyslovené uvedené vokály nežli u moderátorů ostatních pořadů. Nejvíce se dopouštějí chyb opět u vokálů *u*, *ú*, které posunují do středu a také u samohlásek *a*, *á*, které je až na výjimku vždy přesvětlené nebo uzavřené. Nejméně chybují Weissová, Bartošová a Ziliziová.

3.2 Porovnání moderátorů ostatních pořadů

Ostatní mluvčí moderují pořady, které si také připravili. Řadíme mezi ně Klusákovou, Turečka, Volfovou, Víška, Žmolíka, Daňkovou, Dvořáka, Kroce a Šimánkovou. Všichni zmínění vysílají na všech čtyřech stanicích. Mezi jejich pořady patří například *Glosa*, *Úžasný svět*, *21. století*, *Kalendárium* a další.

Tabulka č. 6:

Mluvčí	Klus	Tur	Víš	Vol	Žmol	Daň	Dvo	Kroc	Šim
Nekorektní kvalita vokálů					1				
Nekorektní kvantita vokálů	1	1	1		3		2	3	
Nekorektní kvalita konsonantů		1	1			3	1	3	1
Nekorektní asimilace znělosti	1								
Chybné užití kadence	2		4	2	1	2	2	1	
Chybný přízvuk									
Překnutí									
Mluvní tempo	4,2	5,1	5,52	4,9	4,9	5	5,3	5,4	5,4

Nejpodstatnější nekorektnost jsme zaregistrovali ve špatně užitě kadenci, kde se nejvíce chyb dopustil Víšek. Také jsme zaznamenali dlužení vokálů, což je u moderování pořadů běžnější než u čtení zpráv, daný jev se nám potvrdil už v práci bakalářské. Více se ale objevují výkyvy proti výslovnostní normě ve sféře kvality konsonantů, těch se dopouštěli především moderátoři Daňková a Kroc.

Průměrné tempo zmíněných mluvčích je samozřejmě nižší než při čtení zpravodajství, konkrétní hodnota činí 5,08 slabiky za sekundu. Nejpomalejší spád promluvy měla Klusáková, naopak nejrychleji informoval posluchače o žralocích Víšek.

Přestože měli moderátoři více času na artikulaci jednotlivých samohlásek, protože mluvili nižším tempem, neprojevila se daná skutečnost na nižší chybovosti jednotlivých vokálů.

Tabulka č. 7:

Mluvčí	a, á	e, é	i, í	o	u, ú
Klusáková	přesvětlené, uzavřené (a)	uzavřené	uzavřené (i)	do středu, uzavřené	do středu
Tureček	přesvětlené (a)		do středu (i), otevřené (í)	do středu	do středu
Víšek	uzavřené (a)	uzavřené	do středu (i)	do středu, otevřené	otevřené, do středu
Volfová				uzavřené	do středu (u)
Žmolík	uzavřené	uzavřené	do středu (i)	uzavřené, do středu	do středu
Daňková	přesvětlené (a)				do středu (u)
Dvořák	uzavřené	do středu (e)	do středu (i)	uzavřené	do středu (u)
Kroc	uzavřené	uzavřené	do středu (i), uzavřené (í)	uzavřené	do středu
Šimánková	přesvětlené	otevřené (é)	do středu (í)	uzavřené	do středu (u)

Až na tři moderátory se většina mluvčích dopustila chybné výslovnosti všech vokálů. Nejpřesnější byla ve svém projevu Daňková. Opět došlo k posunutí vokálu u, ú do středu vokalického trojúhelníku u všech moderátorů a také se nejvíce dopouštěli chyb u vokálů *a, á* a *o*. Muži (Žmolík, Dvořák a Kroc) měli ze všech moderátorů nejvíce rozptýlené vokály po celém spektru vokalického trojúhelníku.

4. Shrnutí

Celkově se dá říci, že moderátoři se řídí českou výslovnostní normou. Žádný z mluvčích se markantně nelišil od ostatních, proto lze považovat hlasatele za adekvátní, nikoliv ideální, řečové vzory. Největší nedostatky se týkaly chybně užití větné intonace, deformace a dlužení samohlásek a také oslabení artikulace konsonantů. Mluvní tempo se pohybovalo u většiny projevů ve střední poloze, konkrétněji bylo průměrné tempo řeči 5,2 slabiky za sekundu.

Nelogicky vložená kadence se většinou objevovala uprostřed větných celků, které i přes signalizující klesnutí hlasem nebyly zakončeny a mluvčí pokračovali věcně v návaznosti na předchozí úsek věty. Dále se moderátoři dopouštěli dlužení vokálů, jež se objevovalo zejména na koncích slov, kdy hlasatelé přemýšleli nad další výpovědí, proto je na místě konstatovat, že daný jev byl častější u pořadů, které neměly zpravodajsko-informační ráz a které nebyly slovo od slova čteny komunikátorem, tudíž moderátoři v průběhu promluvy přemýšleli nad pokračováním svého projevu. Příčinou dlužení vokálů je rozvaha nad obsahem další výpovědi. Oslabení artikulace se objevovalo na koncích slov, kdy kvůli neadekvátně zvolenému rychlejšímu tempu nebyla souhláska dostatečně jasně vyslovena. Nejčastěji se objevovaly absence konsonantů *ch*, *h* a *m* v koncovkách lexémů.

Ve formantové analýze jsme dospěli ke zjištění, že procentuálně se moderátoři méně dopouštěli výkyvů u dlouhých variant vokálů, což jsme si potvrdili již v práci bakalářské. Pokud porovnáme výsledky s prací bakalářskou, kde jsme porovnávali mluvčí ze dvou moravských stanic ČRo, konkrétně Brno a Olomouc, u moravských moderátorů jsme pozorovali největší deformaci u vysokých vokálů, kde se objevovala náklonnost k otevřenosti daných vokálů. Naopak nejméně chybovali u nízkého vokálu. Při měření vokálů mluvčích z celoplošných stanic ČRo jsme zjistili, že se zde objevuje opačná tendence, a to náklonnost spíše k uzavřenosti vokálů. Zmíněný jev se navíc týkal v největší míře právě nízkého vokálu a také vokálů středních. Za společné lze pokládat nejpatrnější chybovost u fonémů *u*, *ú*, přičemž jsme pozorovali posuny po horizontální ose směrem ke středu vokalického trojúhelníku. Naopak u moderátorů z moravských stanic jsme zaznamenali posuny po vertikální ose směrem k nižším samohláskám.

Dalším zjištěním týkajícím se formantové analýzy byla vyšší míra nekorektnosti u mužů nežli u žen. Musíme konstatovat, že moderátorky byly přesnější a precizněji kopírovaly normativní vokalický trojúhelník. Zmíněný nález nemůžeme ztotožnit

s výzkumem v práci bakalářské, kde se naopak jeví přesnějšími v artikulaci muži. Je proto na místě konstatovat, že záleží na zvoleném vzorku zkoumaných projevů jednotlivých mluvčích. Z výzkumu také vyplynulo, že většího počtu odchylek se dopouštějí moderátoři zpravodajství, je to patrně dáno vyšším tempem jejich promluvy.

Zajímavostí týkající se deformace vokálů je fakt, že tendence k přesvětlování *a*, *á*, tedy k posunu směrem k vokálu *e*, *é* po horizontální ose, se objevuje pouze u hlasatelek. Příčinu daného jevu jsme nevyzkoumali a může být předmětem dalších analýz.

Výslovnostní normu mezi tzv. zprávaři nejlépe dodržuje hlasatelka Lucie Weissová, která vykazovala nejmenší počet prohřešků vůči výslovnostní normě, také vokalický trojúhelník nejprecizněji modelovala ze všech kolegů. Mezi nejlépe hodnocené moderátory vysílající vlastní pořady musíme zařadit Šimánkovou, která působí na jediné regionální stanici, která byla do výzkumu zahrnuta, a také Daňkovou, která správně vyslovuje jednotlivé vokály.

Závěr

Naším úkolem byla analýza mluvních projevů moderátorů Českého rozhlasu. Cílem práce mělo být zjištění, zda mluvčí veřejnoprávního média dodržují českou výslovnostní normy a do jaké míry ji porušují. V počáteční hypotéze jsme se domnívali, že prohršky vůči ortoepickým pravidlům budou spíše výjimečné. Zkoumali jsme proto jak segmentální, tak suprasegmentální rovinu projevu. Také jsme zkoumali tendence v oblasti deformací vokálů.

Musíme konstatovat, že hlasatelé za mikrofony ČRo se řídí podle ortoepické normy a ve většině případů se snaží dodržovat její pravidla. Lze říci, že moderátory, jejichž projevy jsme ve své práci analyzovali, můžeme považovat za adekvátní řečové vzory, nikoli však ideální. V průběhu výzkumu jsme zaznamenali několik zobecňujících odchylek u jednotlivých mluvčích.

Jelikož danými analýzami navazujeme na předchozí práci bakalářskou, připomínáme, že největšími prohršky moravských moderátorů byla náklonnost k otevřené výslovnosti vysokých vokálů a neúměrně vysoké tempo. Zajímalo nás, jakým způsobem se budou mluvčí, které slycháváme v celoplošných stanicích a v jednom případě v jihočeské regionální stanici, diferencovat od hlasatelů z Brna a Olomouce. Přestože jsme se snažili o komplexnější výzkum, v němž jsme dávali větší důraz na analýzu suprasegmentální roviny, můžeme porovnat získané výsledky.

Dospěli jsme ke třem nejzásadnějším prohrškům vůči ortoepické normě. První z nich se týká nelogicky užití větné intonace, což považuje i Palková za jednu oblast odchylek, které se ve veřejných projevech rozhlasového či televizního vysílání objevují. Dalším opakujícím se výkyvem bylo nedodržení kvantity vokálů. Naopak musíme ale zdůraznit adekvátní tempo řeči moderátorů, ve většině případů mluvčí dodržují střední rychlost svých mluvených příspěvků, tedy 5,2 slabik za sekundu. Tuto skutečnost musíme vyzvednout, protože neúměrně rychle zvolené tempo je jedním z nedostatků moderátorů v médiích, což potvrzuje jak Palková, tak i výsledky práce bakalářské.

Ve formantové analýze jsme dospěli k poměrně překvapivému závěru. Zatímco v příručkách ortoepické normy se hovoří o tendenci k otevřenosti u profesionálních mluvčích, to se mimochodem potvrdilo i v práci bakalářské, při sběru dat a jejich následném změření musíme konstatovat, že výslovnost vokálů moderátorů z veřejnoprávního rozhlasového média je spíše užší (zavřená). Jelikož bylo šetření sestaveno z téměř sta příkladů u jednotlivého moderátora, lze dané zjištění považovat za

relevantní. Danou tendenci k uzavřenosti, a to zejména u nízkých samohlásek a středních vokálů, si vysvětlujeme snahou o správnou artikulaci daných hlásek a tedy i následným posunem prvních formantů směrem k vyšším fonémům. Výsledky také ukázaly, že hodnoty vysokých vokálů mají tendenci posunovat se směrem do středu vokalického trojúhelníku. Zajímavostí je výskyt jevu přesvětlování nízkého vokálu pouze u žen.

Dovolujeme si podotknout, že moderátoři ČRo neměli téměř v žádném případě tendenci k přerěknutí. Rozdíly mezi jednotlivými komunikátory nebyly markantní. Závěrem diplomové práce můžeme konstatovat, že mluvčí z veřejnoprávního rozhlasu jsou správnými řečovými vzory pro své posluchače a lze je tímto způsobem prezentovat i v současném jazykovém prostředí.

Anotace

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Jméno: Bc. Veronika Minářová

Název práce: Moderátoři Českého rozhlasu jako tzv. mluvní vzory

Vedoucí práce: PhDr. Petr Pořízka, Ph.D.

Anotace: Tato diplomová práce se zaměřuje na mluvené projevy moderátorů Českého rozhlasu. Úkolem bylo zjistit, jestli moderátoři mluví ortoepicky korektně v souladu s normou a zda se odchylky od standardu liší v rámci tří celoplošných a tří regionálních stanic. Dalším cílem bylo monitorování úrovně daných mluvených projevů jak čtených, tak také spontánně realizovaných. Analýza byla provedena na pozadí segmentální a suprasegmentální roviny. K praktické části byly využity fonetické programy. Dále byla provedena transkripce a formantová analýza, na jejichž pokladech pro měření jsme dospěli ke zjištěným závěrům. Všechny výsledky byly řádně vyhodnoceny a následně byly získané poznatky porovnány, a to zejména mezi moderátory zpravodajství a doprovodných relací. Na základě odborné literatury se dospělo k závěrečné sumarizaci, která byla zapsána do shrnutí. Dále byla zjištěna, která z této diplomové práce vyplývají, uvedena v závěru práce.

Klíčová slova: analýza, ortoepická norma, Český rozhlas, zpravodajství, mluvený projev, moderátoři

Počet znaků: 153 027 znaků

Počet použitých zdrojů: 8 monografií, 4 odborné články, 4 internetové zdroje

Počet příloh: 1 CD, seznam nahrávek

Resumé

The aim of the theses is to focus on the presenters' speech of the Czech Radio stations. The goal was to find out if presenters speak according to orthoepic standards and whether the differences vary from the standards within four different stations. Further the level of certain spoken speeches which were both read and spontaneous was examined. The analysis was made within the segmental and supra-segmental level. In the practical part phonetic programmes and czech corpus were used. Next a transcription and a formative analysis were made and on its basics for measuring, the outcomes were found out. All outcomes were properly commented and subsequently the gained findings were compared, particularly between nationwide stations and also between presenters of news and other broadcasts. With the help of scientific literature the final summarization was made.

Literatura:

Bartošek, J.: Kultura a technika mluvené řeči, 1.vyd., Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2003.

Daneš, F.: Intonace a věta ve spisovné češtině. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957.

Hála, B.: Technika mluveného projevu. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958.

Hála, B.: Výslovnost spisovné češtiny I., Zásady a pravidla: výslovnost slov českých. Praha: Academia, 1967.

Hůrková, J.: Česká výslovnostní norma. Praha: Scientia, spol. s r. o., 1995. ISBN 80-85827-93-X.

Palková, Z.: Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru. Praha: Karolinum, 1994. ISBN 8070668431.

Perkner, S., Slovák, L.: Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky. Brno: Novinář, 1986.

Strahl, V.: Novinář před mikrofonem: (o mluveném slovu). Praha: Karolinum, 1993. ISBN 8070668008.

Odborné články:

Bartošek, J.: K jazyku mluvených zpráv. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16(12), 7-12. ISSN 1210-9339.

Bartošek, J.: Tlak profese – specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč* [online]. 2002, 85(2) [cit. 13.3.2017]. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7673>

Cvrček, V. – Čermánková, A.– Křen, M.: Nová koncepce synchronních korpusů psané češtiny. *Slovo a slovesnost* [online]. 2016, 77 [cit. 1.3.2017]. Dostupné z: <https://www.korpus.cz/toolbar/uploads/1583/Cvrcek-Cermakova-Kren.pdf>

Palková, Z.: Výslovnost současné češtiny a kultura řeči. *Český jazyk a literatura*. 2008-2009, 59(1), 23-24. ISSN 0009-0786.

Palková, Z.: Kultura řeči v jedné redakci Českého rozhlasu. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16(12), 21. ISSN 1210-9339.

Internetové zdroje:

Český národní korpus [online]. [cit. 22.3.2017]. Dostupné z: www.korpus.cz

Korpus Monolog [online]. [cit. 22.3.2017]. Dostupné z: <http://monolog.dialogy.org/>

Kodex Českého rozhlasu [online]. [cit. 28.3.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056 28. 3. 2017

Český rozhlas: Markéta Bartošová [online]. [cit. 27.2.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/archiv/_zprava/marketa-bartosova--793552

Český rozhlas: Šárka Daňková [online]. [cit. 25.2.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/801

Český rozhlas: Ladislav Dvořák [online]. [cit. 1.3.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/266

Český rozhlas: Jana Klusáková [online]. [cit. 5.3.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/cv_publicistika/_osoba/3828

Český rozhlas: Aleš Kouba [online]. [cit. 10.3.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/radiozurnal/_zprava/ales-kouba--218207

Český rozhlas: Vladimír Kroc [online]. [cit. 9.3.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/235

Český rozhlas: Renata Kropáčková [online]. [cit. 23.2.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/1988

Český rozhlas: Martin Křížek [online]. [cit. 26.2.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/radiozurnal/_osoba/1532

Český rozhlas: Ivana Šimánková [online]. [cit. 20.2.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/cb/_zprava/ivana-simankova--817726

Český rozhlas: Břetislav Tureček [online]. [cit. 28.2.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/dvojka/_osoba/3855

- Český rozhlas: Roman Víšek [online]. [cit. 19.2.2017]. Dostupné z: www.rozhlas.cz/_osoba/3177
- Český rozhlas: Lucie Weissová [online]. [cit. 4.3.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/radiozurnal/_osoba/143
- Český rozhlas: Eva Ziliziová [online]. [cit. 12.3.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/plus/_osoba/1771
- Český rozhlas: Jakub Železný [online]. [cit. 6.3.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/radiozurnal/_osoba/256
- Český rozhlas: Václav Žmolík [online]. [cit. 26.2.2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/dvojka/_osoba/259
- Renata Volfová [online]. [cit. 3.3.2017]. Dostupné z: <http://www.tympanum.cz/cs/tvurce/165-renata-volfova>